

მონპაემონ
ჩიკამასუ

შეყვარებულთა
თვითმკვლელობა
სიურ ბადეთა
კუნძულზე

მონძაემონ ჩიკამაცუ

**შეყვარებულთა
თვითმკვლევლობა
ცირ ბადეთა
კუნძულზე**

(დრამატული პოემა)

თარგმნა
ჯემალ აჯიაშვილმა

წინათქმა

იაპონური თეატრის ისტორიაში პირველად 1703 წელს გამოჩნდა აფიშებზე დრამატურგის გვარი. ეს დიდი პატივი მონძაემონ ჩიკამაცუს ხვდა წილად. არსებითად, ქედან იწყება იაპონური დრამატურგია, როგორც დამოუკიდებელი ლიტერატურული ჟანრი. აქამდე თეატრში დრამატურგის როლი მოკლე სიუჟეტების სასცენო გადამუშავებით ამოიწურებოდა.

ჩიკამაცუმ თავისი შემოქმედებით ძირეულად განსაზღვრა იაპონური დრამატურგიის განვითარების გზები და მსოფლიო თეატრის რეპერტუარი უკვდავი შედეგებით გაამდიდრა.

მისი ცხოვრების შესახებ მცირე ცნობებია შემონახული.

სუგიმორი ნობუმორი (ჩიკამაცუ მისი ლიტერატურული ფსევდონიმია) დაიბადა 1653 წელს ხელმოკლე სამურაის ოჯახში. ბავშვობა პროვინციაში გაატარა. ლექსების წერა ადრევე დაუწყო.

1665 წელს ოჯახი კიოტოში გადმოსახლდა საცხოვრებლად. ქალაქში ამ დროს სწრაფად სწრაფად ვითარდებოდა ხელოსნობა და

ვაჭრობა, აღმავლობის გზაზე იდგა ლიტერატურა, სახვითი ხელოვნება, თეატრი. ყოველი თვის დასაწყისში იმართებოდა საზეიმო სახიობანი, რომლებშიც მონაწილეობდნენ საქვეყნოდ ცნობილი ლამაზმანები – ე.წ. „მხიარული სახლის“ ჰეტერები. ბალებსა და ხეივნებში ანთებდნენ ნაირფერად მაშხალებს, სეირნობდნენ ნავებით, „კაბუკისა“ და „ნოს“ თეატრები წარმოდგენებს მართავდნენ. ეს პერიოდი (ე.წ. „გენროკუ“) ოქროს ხანად ითვლება იაპონური კულტურის ისტორიაში.

ახალგაზრდა ჩიკამაცუ ჯერ დიდებულთა კარზე მსახურობდა, მერე ბუდისტურ მონასტერში განწესებულა. ბოლოს კი უბრალო მოქალაქე გამხდარა და პიესების წერა დაუწყო.

თავდაპირველად ისტორიულ დრამებს წერა (ე.წ. „ჯიდაიმონ“). ეს პიესები ოსაკას სცენებზეც იდგმებოდა, სადაც იმჟამად მოღვაწეობდა ცნობილი მთხრობელი-დეკლამატორი ტაკემოტო გიდაიუ. დიდმა მსახიობმა იმთავითვე შეიცნო ჩიკამაცუს ნიჭი და ხშირად უკვეთავდა მას პიესებს თავისი სპექტაკლებისთვის. გიდაიუს არაჩვეულებრივი ხმის ტემბრი, თხრობის განსაკუთრებული მანერა დიდ შთაბეჭდილებას ახდენდა მაყურებელზე. მოგვიანებით „გიდაიუ“ იაპონურ პიესებში მთხრობელის ზოგად სახელად იქცა.

1683 წელს ჩიკამაცუმ – პირველად იაპონური ლიტერატურის ისტორიაში – შექმნა ხუთმოქმედებიანი ისტორიული დრამა „სოგას მემკვიდრეები“. პიესას დიდი წარმატება ხვდა წილად.

ჩიკამაცუს სულ ოთხმოცდაათი ისტორიული დრამა დაუწერია. მათში ასახულია სახალხო გმირების კეთილშობილება და ვაჟკაცობა, განდიდებულება მათი საგმირო საქმეები. მოქმედი პირები ზეადამიანური თვისებებით გამოირჩევიან. ალაგ-ალაგ გვხვდება ყოფითი სცენებიც, უმეტესად მესამე მოქმედებაში. მკვლევართა აზრით, სწორედ მესამე მოქმედებაში ჩაისახა ჩიკამაცუს ე.წ. „ქალაქური დრამა“

(„სევამონო“), რომელმაც თანდათანობით დამოუკიდებელი არსებობის უფლება მოიპოვა და არნახული დიდება მოუტანა იაპონურ თეატრს.

ჩიკამაცუმ ოცდაოთხი ქალაქური დრამა შექმნა. მათ შორის საუკეთესოდ ითვლება 1720 წელს დაწერილი პიესა „შეყვარებულთა თვითმკვლელობა ციურ ბადეთა კუნძულზე“.

ნაწარმოებში რეალური ამბავია მოთხრობილი: 1720 წლის 14 ოქტომბერს ვაჭარმა ჯიჰეიმ და მხიარული სახლის ჰეტერამ – ვოჰარუმ თავი მოიკლეს ოსაკას გარეუბანში, კუნძულ ამიჯიმაზე. ოსაკას მკვიდრნი დღესაც უჩვენებენ მათ საფლავებს დაიჩიოს ტაძრის მიდამოებში.

ჩიკამაცუს დრამის პრემიერა შედგა 1720 წლის 4 დეკემბერს — შეყვარებულთა თვითმკვლელობიდან დაახლოებით თვენახევრის შემდეგ.

შეყვარებულთა თვითმკვლელობა (ანუ „სინჯიუ“, რაც სიტყვასიტყვით „გულის სინრფელეს“ ნიშნავს) ხშირი მოვლენა იყო იმდროინდელ იაპონიაში. ფეოდალური ყოფა-ცხოვრების პირობებში იგი თავდაცვის უკანასკნელ, განწირულ ცდად ითვლებოდა. ხელისუფალნი ცდილობდნენ, თავიდან აეცილებინათ ამგვარი შემთხვევები: თვითმკვლელთა დასახიჩრებელი გვამები ხალხის თვალწინ გამოჰქონდათ. უპატიო სიტყვებით იხსენიებდნენ, შემთხვევით გადარჩენილებს კი სამაგალითოდ სჯიდნენ თვითმკვლელობის ცდისათვის. მაგრამ ყოველგვარი ცდა ამაო იყო.

ჩიკამაცუს დრამის სათაური („სინჯიუ ტენ-ო ამიჯიმა“) სიტყვათა თამაშზეა დაფუძნებული: ამიჯიმა თარგმანში „ბადეთა კუნძულს“ ნიშნავს. ჩიკამაცუმ დაუმატა სიტყვა „ტენ“ – ცა. ასე რომ, საბოლოოდ, „ციურ ბადეთა კუნძული“ მივიღეთ. ასეთი ვარიაციის საშუალებას იძლეოდა ძველ ჩინურ ფილოსოფიურ წიგნში, „დაო-დე ძინში“ გამოთქმული აზრი: „ციური ბადე ფართოა, მეჩხრადაა ნაქსოვი, მაგრამ მა-

ინც ვერავინ დაუსხლტება“. შემდეგში ეს გამონათქვამი იაპონურ ან-დაზად ქცეულა და ჩიკამაცუაც ოსტატურად გამოუყენებია ნაწარმოების სათაურში.

დრამა ვითარდება იმდროინდელი იაპონიის საზოგადოებრივი ცხოვრების ფონზე და გარკვეულ წარმოდგენას უქმნის მკითხველს იაპონელთა ყოფა-ცხოვრების თავისებურებებზე. პირველ ორ მოქმედებაში, ძირითადად, ყოველდღიური ყოფითი ამბებია ასახული, ამას მოითხოვდა იმჟამად გაბატონებული მხატვრული პრინციპი, რასაც ყველაზე სრულყოფილად გამოხატავდა საყოველთაოდ გავრცელებული მიმდინარეობა „უკიო-ე“. მაგრამ ჩიკამაცუს ყოფითი სცენები მოკლებულია ნატურალისტურ სიმშრალეს. „ხელოვნება, — ამბობს ჩიკამაცუ, — არსებულისა და გამონაგონის მიჯნაზე დგას. პიესაში ყოფითი ამბავი სცილდება ყოველდღიურობის საზღვრებს და ხელოვნების საგნად იქცევა“, ამ დებულების სისწორე ყველაზე დამაჯერებლად გამოიმჟღავნა ნაწარმოების მესამე მოქმედებაში. განსაკუთრებით კი — „მიჩიუკიში“, რომელიც წინ უძღვის პიესის ტრაგიკულ ფინალს.

„მიჩიუკი“ სიტყვასიტყვით „გზებზე ხეტიალს“ ნიშნავს - ესაა შესანიშნავი დრამატული ხერხი, რომელიც ჩიკამაცუმ ტრადიციული თეატრის — „ნოს“ რეპერტუარიდან ისესხა: კონფლიქტური სიტუაციები არსებულად ამოინურა, სადაცაა გაიხსნება კვანძი, საჭიროა მაყურებლის ემოციური შემზადება, ავტორი საგანგებოდ ანელებს ნაწარმოების დრამატულობას და ლირიკულ პასაჟებში აკვინერს გმირების ამ ქვეყნიდან გაქცევას. კოჰარუ და ჯიჰეი თავის მოსაკლავად ოსაკის გარეუბნისკენ გარბიან. გარეუბნამდე თორმეტი ხიდი აქვთ გასავლელი, შეყვარებულები გადადიან ხიდიდან ხიდზე და თან და თანდათანობით შორდებიან მშობლიური ქალაქის სანახებს. ყოველ ხიდზე გადასვლისას სულ უფრო მძაფრდება წუთისოფელთან განშორების ტრაგიზმი, ჩიკამაცუ თითოეული ხიდის სახელწოდებას თავისებურ

პოეტურ გააზრებას აძლევს. უკანასკნელ, ე. წ. „ფერისცვალების ხიდზე“ გადასვლა სიმბოლოდ ამქვეყნიური მგზავრობის დასასრულს მოასწავებს.

ეს დრამა, როგორც ჩიკამაცუს დრამების უმრავლესობა. „ჯიორურის“ ჟანრს განეკუთვნება. სახელწოდება „ჯიორური“ ხალხური ბალადებიდან შემოვიდა. მათში მოთხრობილია პოპულარული გმირის — იოსიკუნესა და სილამაზით განთქმული ჯიორურის სიყვარულის ამბავი, რომელსაც მოხეტიალე მოთხრობელები ამღერებდნენ ეროვნული მუსიკალური საკრავის — სიამისენის ხმაზე. ზოგჯერ მოსათხრობი ამბების საილუსტრაციოდ თოჭინებსაც იყენებდნენ. ამის გამო შემდეგში ხალხი თოჭინების ყოველგვარ წარმოდგენას ჯიორურის ამბავთან აიგივებდა. ასე გადაიქცა ერთი ქალიშვილის სახელი მთელი თეატრალური ჟანრის სახელწოდებად.

„ჯიორურის დრამატული მოვლენები ვითარდება მოთხრობელის დეკლარაციის ფონზე — ესაა წამღერებული თხრობა, რომელიც სიამისენის თანხლებით ხდება. ეს განაპირობებს ნაწარმოების თავისებურ ფორმალურ სტრუქტურას: პროზაული ტექსტი („კოტობა“), რიტმული, რეჩიტატივის მაგვარი თხრობა („ჯი“), მისამღერი („ჰუსი“), სიმღერა („უტა“) და სხვა ელემენტები მისი შესრულების თავისებურ მანერაზე მიუთითებენ, მოთხრობელი კომენტარებს უკეთებს ნაწარმოებში მომხდარ ამბებს, მისი ხმის ინტონაცია ხშირად იცვლება სიტუაციების მიხედვით, სცენაზე თოჭინები თამაშობენ.

თოჭინების მოძრაობას საგანგებოდ შერჩეული მსახიობები აწვრილებენ. მსახიობები შავად არიან შემოსილნი, პირისახეზეც შავი ნიღბები აქვთ აფარებული. შავი ფერი ბედისწერის, განგების ატრიბუტია იაპონურ ფერთა კლასიფიკაციაში, მსახიობები არ ერიდებიან სცენური ილუზიის დარღვევას — პირდაპირ მაყურებლის თვალწინ მოქმედებენ. თითოეულ მათგანს თავისი დანიშნულება აქვს: მთავარი მსახიობის „ომიძუკაი“ თოჭინის თავის, ტანისა და მარჯვენა ხელის

მოძრაობას ანესრიგებს, „ჰიდარიძეუკაი — მარცხენა ხელისას, და ბოლოს — „ასიძეუკაი“ ფეხების მოძრაობას განაგებს. იაპონელთა აზრით, ეს ურთულესი ხელოვნებაა: სულ ცოტა, ათი წლის პრაქტიკა მაინც არის საჭირო, რომ ასიძეუკაი გახდეს; მეორე ათწლეული — ჰიდარიძეუკაის ხელოვნების შესწავლას სჭირდება და მხოლოდ ამის შემდეგ შეგიძლია იფიქრო ომიძეუკაის პროფესიის დაუფლებაზე.

საინტერესოა „ჯიორურის“ სიტყვიერი ქსოვილი. ძველი პოეტების ამაღლებული ტონი აქ ყოველდღიურ სასაუბრო მეტყველებას ენაცვლება, ლექსებში ხშირია სიტყვათა თამაში, პოეტური განმეორებები, ბგერწერა, რითმები. საზოგადოდ, წიგნიერ იაპონურ პოეზიაში იშვიათია რითმა, მაგრამ ხალხურ სიმღერებში იგი თითქოს თავისთავად ჩნდება. ამგვარი მოვლენა შეინიშნება ჩიკამაცუს დრამებშიც.

„ჯიორურის, — ამბობდა ჩიკამაცუ, — არსებითად, მუსიკალური ნაწარმოებია; ამიტომაც ლექსების ზომა საერთო ინტონაცია განაპირობებს. ყველგან რომ ერთი მეტრი დამეცვა თანმიმდევრულად, პიესის სცენური შესრულება გაჭირდებოდა, ამის გამოა, რომ სალექსო საზომები ხშირად იცვლება ჩემს დრამებში“.

წინამდებარე თარგმანში შეძლებისდაგვარად ვცდილობდი, სწორედ ნაწარმოების მუსიკალურ მხარეზე გამემახვილებინა ყურადღება. წიგნზე მუშაობისას, ძირითადად, ჩიკამაცუს, თხზულებათა რუსულ გამოცემებს ვყრდნობოდი, რომელთა თარგმანი, ვრცელი წინასიტყვაობითა და კომენტარებითურთ, იაპონური ლიტერატურის ცნობილ მთარგმნელს ვერა მარკოვას ეკუთვნის. აქვე, ვსარგებლობ შემთხვევით და მადლობას მოვახსენებ იაპონური ენისა და ლიტერატურის სპეციალისტს მაია გერასიმოვას, რომელმაც, თავის მხრივ, მომანოდა საგულისხმო ცნობები ჩიკამაცუს შემოქმედებაზე და უფრო ცხადად მიმანიშნა მისი პოეტური აზროვნების სპეციფიკა.

ჯემალ აჯიაშვილი

მოქმედი პირნი

მთხრობელი.

ვოჰარუ – სიყვარულისუბნელი ქალიშვილი, 19 წლისა.

ჯიჰეი – ქალაქით მოვაჭრე, 28 წლისა.

ო. სანი – ჯიჰეის ცოლი.

მაგოემონი – ჯიჰეის უფროსი ძმა, ფეჰილეულით მოვაჭრე.

გოძემონი – ო-სანის მამა, ჯიჰეის სიმამრი.

მამიდა ჯიჰეისი – ო-სანის დედა.

ტაჰეი – მეტსახელად „თავისთავადი“, 30 წლისა.

დემბეი – „მხიარული სახლის“ მეპატრონე.

ბერი-მასხარა.

დიასახლისი – საჩაიე „კავასიოსი“.

სიყვარულისუბნელი ქალიშვილი.

სუგი – ვოჰარუს პირისფარეში.

მსახური ქალი – „ქონოკუნის“ სახლისა.

ტამა – ო-სანის პირისფარეში.

სანგორო – ჯიჰეის შეგირდი.

ჯიჰეის შვილები:

კანტარო – 6 წლისა

ო-სუე – 4 წლისა

ღამის გუშაგები, უსაქმურების ბრბო, მეთევზეები.

მოქმედება მიმდინარეობს ქ. ოსაკაში.

პირველი მოქმედება

სიყვარულის უბანი სონეძაკი[1]

I სურათი

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

„დამელოდეთ ხიდის ბოლოში! [2]
ბაკა-ჰუნგორო – ხიდის ბოლოში!
ყრუდ ჩამეკითხა – დამელოდები?
ჰუნგო-ნოკორო – დამელოდები?
ჰაგა-ვანკარა – წვიმას აპირებს,
მოაქვს ღრუბელი ქარს და ბორიოს!
ქოლგა არა მაქვს, ნეტავ მოვიდეს
და სანვიმარი მოიყოლიოს!

ბაკა-ჰუნგორო, ჰუნგო-ნოკორო –
მოაქვს ღრუბელი ქარს და ბორიოს!

მოიყოლიოს, – ვაკა-სანკარა, –
მოიყოლიოს! მოიყოლიოს!..

ბანკარა-ვანკარა-ჰუნგორო,
ბანკარა-ვანკარა-ჰუნგორო!“

„ტრფობის უბანში“ გულუბრყვილოდ ვინმე მოდგება
და, რა თქმა უნდა,
ყველაფერი ესამოთხება.
მაგრამ აქ სხვაა გოგონების ზნე და ბუნება,
სხვა სიღრმისაა აქაური გამიჭნურება.
მოედინება, მოდის სიჭიმი, [3] –
ზვირთებს მოარწევს ნიჟარების ცელქი მდინარე,
თუმც ნიჟარებმა როგორ ჩააცხრონ უინმორეული
ტალღის თარეში,
რას დაიტევენ მათი გულები ამ სიყვარულის
ოკვანეში?
აქ სიყვარულის მოლოდინში თრთიან გულები,
სწამთ სიყვარული – სიკვდილამდე ნაერთგულევი.

მიეთ-მოეთიც მრავალია სონეტაკიში,
მუდამ ღიაა სტუმრებისთვის მისი ვარები;
ხმებს იბოხებენ მიმწუხრიდან განთიადამდე
გზად მოყიალე ვიგინდარები,
ხტიან, მღერიან, იმტვრევიან, იღმიჭებიან,
მანჭვა-გრეხაში გააქვთ ცხოვრება, –
რომ მსახიობთა მსგავსად შეიძლონ
სახიობათა განსახოვნება.

ზოგჯერ სხვანაირი გამვლელელებიც გაერევიან, –

გულთან არ მიაქვთ უსაქმური ხალხის ყაყანი,
თუმცა იტყუებთ უცნაური სახელწოდება:
„სანდომიანი სურვილების თავშესაყარი“;
მოდინ სახლთან, ყუჩდებიან ჩუმი კაეშნით.
ზოგი წასვლასაც დააპირებს ერთი პირობა.
მაგრამ მაღლიდან მაცდუნებლად ისევ ჩაესმით
სიამისენტა [4] სიმღერების სიამტკბილობა.

ამის შემყურეს, რა თქმა უნდა უჭირს გაძლება,
თავს დაადებს და... ნელი ზოზინით შევა კარებში,
შეიზლაზნება.

ამას ზოგიერთ ღვთისნიერზე მოგახსენებდით...
ზოგს კი – სინდისის ნიშანწყალი ისე უქრება,
სულ ავიწყდება შენი „მომბი“, [5]
შენი ზეიმი,
ჩანს, ეძნელება გოგონების დასაჩუქრება.

„მომბი“ ლხინია აქაური ქალიშვილების,
თუმც სანწყლებისთვის, – უნდა ითქვას, –
ლხინზე მეტია,
ხოლო ზოგ-ზოგი სტუმრის ჯილაგი,
ჩვენში დარჩეს და,
გასანყვეტია!
აბა, რას ფიქრობს, – სინდისია ასე გაქცევა?
აქ რომ ღრეობდა ყოველღამე ისეთი ჟინით, –
სად ჯანდაბაში მიიკავკება
უჩინმაჩინის ფარული ჩინი?!
ფულს უფრთხილდება? იყოს, ირბინოს,
მაინც მოძებნის კიოს ჩანგალი,
რომ აატყავოს ერთიათასად თავის ნაძუნწარ-

ნაკრიჟანგალი.

მოახლე კიო გაქნილია ამისთანებში,
კიომ, იცოცხლე, იცის მიტყეპა,
კიოს რომ ნახავ, კიო კი არა, თვით ვაგევიო [6]
წარმოგიდგება.

„სკუპ! – მოიხელთებს – აქეთ მობრძანდი!“
მე შენ გეტყვი და,
მორჯულდება ხვენწა-მუდართ!
კართან მიაგდებს, მიასიკვდილებს თავის
ნაქურდალ-ნაცულლუტართ.

იქ კი... გიყვარდეს, ჰეტერები კარგად გაქნიან,
უყვართ ჰეტერებს კვანტის დადება.
არც შეეშლებათ თავსაბურავის ჩამოჩაჩვა და
ჩამოფხატება.

ხომ დაითრიეს, გააპანდურეს,
ხომ ააღლიტეს ღდინზე ფულები! –
ახლა სადაც სურს, იქით ნაბრძანდეს
ასე ნაგლახავ-ნაპამპულევი

უკვე მიმიხვდით, იმედია,
რატომ ტარდება,
რისთვის ტარდება „მომბის“ ზეიმი;

რომ გაიძვერამ ჭკუა ისწავლოს,
ნახოს გემო და თვალისსეირი,
რომ არ იკადროს უკადრებელი –
მიტომ ტარდება „მომბის“ ზეიმი:

ან, უფრო სწორედ, ჰეტერების დღესასწაული.

ამასაც ისე, სხვათაშორის მოგახსენებდით...

აქ ყველა ხიდი მორთულია ყვავილწუნულებით,
ყველგან მიმოდის გაბათხულის უცხო ნათელი:

„ალუბლის ხიდი“,

„ქლიავის ხიდი“ [7] –

ყველა ასეა სახელწოდებით.

და მოზვიმე ყვავილების სინარნარეში

ერთი ვარდიც ფშვენს – სათნო და მჭევრი, –

იცნობთ, ცხადია: ჩვენი კოჰარუ, –

„ქინოკუნიის“ ჯალაბის წვერი.

დააგდო თურმე გარეუბნის აბანოები, [8]

შემოიძარცვა უწინდელი თხელი სამოსი

და – ჰეტერების საზეიმო კაბით მორთული –

აქ დაესახლა –

„სიყვარულის კარმიდამოში...“

მაგრამ რას ნიშნავს ქალიშვილის უცხო სახელი,
რას მოასწავებს იდუმალი მისი მშვენება:

„კოჰარუ“ – ანუ მინურვილი შემოდგომისა,

ან გაბათხულის წუთიერი ამომზვევა.

რაკი ასეა, დათვლილია მისი დღეები,

წლის მეათე თვეს განქარდება მისი ხსენება,

„კოჰარუ“ ნიშნავს – ჩაეშვება სხივი სიცოცხლის

და გაბათხულის შარავანდიც ჩაესვენება.

თუმცა ამქვეყნად დარჩებაო მისი სახელი –

ჩირქმოცხებული, მოყივნებული,

დასაგმობი და

დასაძრახველი.

.....

გარინდებულა ცათა ქვეშეთი
მაგრამ ვის უხმობს შორით გუგული ამ ღამეული
კაფე-თესეთი? [9]

ვინ გამოიხმო ნეტავ კოჰარუ,
რა ვინ აღუნთო ბედის კანდელი,
რას მოასწავებს მისი გამოსვლა, ეს პაემანი
ამაღამდელი?

ნისლიან გზაზე მოირხევა მისი ხატება,
ფეხდაფეხ მოსდევს მსახური სუგი, მოდის,
ძლივს მოდის,
მოებღატება.

კიდევ სხვაც მოჩანს – საღამეულ სიმყუდროვეში
მათ შესახვედრად მოგოგმანებს ტურფა სახება;
ლამპიონის ქვეშ პირისპირად შეიყრებიან...
უცხო ასული იცნობს კოჰარუს და მხიარულად
შეფზრახება.

სიყვარულისუბნელი ქალიშვილი

ო, ეს შენ ხარ?—

წუთით დაიცა,

ასე საითკენ მიგეჩქარება?

არ შევკრებილვართ მეგობრებში სამუსაიფოდ,
არც სალალობოდ შევხვედრივართ დიდი ხანია.

ცოტა არ იყოს – მიძნელდება ასე ცხოვრება,
მძიმე ლოდევით დამწოლია გულზე იარა...

შენ კი... სად მიხვალ, გამაგებინე, რა სატკივარმა
აგანრიალა?
რამ ჩამოგახმო, საცოდავო, ასე უღმერთოდ,
იქნებ, შეგიჯდა ეჭვის ობობა!
ან კაეშანი შემოგეჩვია!
ან მოგეძალა ავადმყოფობა!

იცო, ვილაცა მეუბნებოდა შენზე, მთელი ეს უბედურება ქალაქით
მოვაჭრე ჭიჭვისგან სჭირსო. ის კი არადა, მასთან შეხვედრაც აგიკ-
რძალეს თურმე, რა ვიცი, ისიც კი თქვეს, თითქოს შენი მეპატრონე
გაფაციცებით უთვალთვალეხდეს ყოველ მომსვლელს, არიქა, ამდენ
მუშტრებში ჭიჭვი არ შემოგვეპაროსო. თურმე ათასში ერთხელ თუ
გაგგზავნიან სადმე. ეჰ, რალა გითხრა, სახარბიელო ცხოვრება კი
გქონია ღმერთმანი!

მართლა, – ტაჰვის განუზრახავს შენი გამოხსნა,
გაუჭირდება, მე შენ გეტყვი ფულის გაღება!
ფეხში გედება თურმე ტაჰვი, გებლანდება და
გვართახება.

გითხრეს? – იტამის პროვინციაში წასვლას აპირებს
ვარგა ხანია.

თურმე იმიტომ ოინბაზობს ასე უმსგავსოდ,
თან ბონზასავით [10] ბუტბუტებსო სალიტანიოს, –
სურს შეგიტყუოს თვალსატყუარით და მძევალივით
წაგიტანიოს...
ეს ყოველივე მართალია?
თუ...

კოჭარუ

ო, კმარა!.. კმარა!..

ნულარ მიხსენებ ხელმეორედ იტამის სახელს!

აქ ხომ ცრემლია ჩემი მეგზური, მუდამ ტკივილი, მუდამ
წამება!

და იტამიც ხომ ტკივილს გვიქვია, რა მესატკივარ-
მეიტამება![11]

ღმერთო, რა უბედური ვარ! ისეთი რა დავაშავეთ ნეტავი, რომ ეს
ყბედი, ეს ჭორმაჭაკალა ტაპეი მოგვდგომია და ასეთ ბინძურ ხმებს
გვივრცელებს. არადა, ხომ იცი, რა ძნელია სახელის გატეხვა! თუმცა,
მართალს ამბობ: ხეირიანი მუშტარი რახანია თვალთ არ მინახავს.
ჰოდა, კიდევ ამიკრძაღეს ჭიჭეისთან შეხვედრა – ყველაფერი მისი
ბრალიაო. ამ ბოლო დროს მიწერ-მონერაც არა გვაქვს, ნებას არ
გვრთავენ, ხომ ხედავ, რას მოვესწარიო!

ახალ კი... რა ვთქვა გაოცებულმა: –

სიტყვაც არ მითქვამს, ისე ამიშვეს, თითქოს გასრულდა
ჩემი კირთება,

რა ყურადღებით გამომაცილეს, რომ გაგიცხადო,
გაგიკვირდება:

– შაბაშ, გასწიო „კავასიოში“,

იქ სამურაი გელოდებოა, მოგვილხინეო ღირსი სტუმარი.

ხმა ვერ გავიღე გაოგნებულმა,

ანდა, რა მქონდა დასამდურავი!

და, ჰა, მივდივარ, მაგრამ ფიქრი მაქვს, – არ შევეყარო სადმე ტა-
ჰეის!

იქნებ, ეშმაკად გეში აიღოს,
ეს გზაც, წყეული, როდის მორჩება!
იმ დალოცვილსაც ახლა მოუნდა ჩემთან შეყრა და
შეავხორცება.
ვერც აღელვება დამიძლევია, შიშის ზარსა მცემს ჩქამი
ყოველი,
თითქოს ტაჰეი ჩემი მტერია – უსულგულო და
დაუნდობელი.
თუმცა დაიცა!.. იქნებ ის არის: –
მოდის ლოთების მთელი კრებული,
წინ ნაგიჟარი ბონზა მოუძღვით, ამ ღრიანცელით
გაბეზრებული.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მართლაც გამოჩნდნენ ყოყლოჩინა ბედოვლათები
და ღრიანცელით დააყრუეს მთელი კვარტალი:
არც საყვედური ეჭაშნიკებათ, არც გამვლელების
ენის ტარტალი.
წინ მონავარდობს ბერი-მასხარა,
რა უხამსია მისი სურვილი:
ბონზას ქირდავს და ვითომ ბონზაობს –
ბონზასნაირად ტანშებურვილი:

ჰაითა და
ავაითა,
დედითა,
მამაითა, –
ყველას ლანძღავს ნამაიდა,
ნამაიდა-ბოძე [12]

ლოთი და ფოთი, – ერთმანეთში ყველა ირევა,
ისიც მოდგება – საქმით გართული
და საყლაპავში გაეჩხირება
ხმა –
უკმეხი და უკუღმართული.

სიყვარულისუბნელი ქალიშვილი

კი, ტაჰვია!
ჩქარა გავარდი,
თორემ ყველანი აქეთ მოდიან!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მაგრამ კოჰარუმ განრიდება ველარ მოასწრო:
გაიშხუილებს სიბნელეში მწვანე მაშხალა
და გაღეშილი არამზადებით შემოვარდება ბერი-მასხარა.
გონგის გუგუნზე ლექსებს ბურტყუნებს,
მთლად ბანჯგვლიანი ბობღავს დათვივით,
თან მიუმღერებს სალიტანიოს
თავისებური რეჩიტატივით:

„ძინ-ძინ-ძინ,
რარა-რარა-ძინ!“ –
მოდის ბერი-ნამაიდა,
მობუქნაობს წინ.

ბ ე რ ი - მ ა ს ხ ა რ ა

ძინ-ძინ-ძინ!..

ასე იტყოდა გმირი კოკსინგა [13]
დიდი ბრძოლების წინ!

ჩინთა მხარეში ცხოვრობდაო ვინმე ჰან კაი, [14]
ფიცხი იყო და მიმდევარი გულისწადილის,
ბჭეს ჩამოვშლიო, – დაიქადებდა,
ძალიც შესწევდა თურმე ქადილის.
მაგრამ ნაკლები ასაჰინაც [15] არა ყოფილა,
აბა, სცადე და ხმალში შეები!
მის დაძახილზე ჩამომხობილა ცად აღმართული
კარიბჭეები.

ჰა, გამძვინვებით მოიქცევა მტრისკენ კოკსინგა,
ვინ დაუოკოს რისხვა, ნეტავი!
თამაშად უჩანს ყველა საკვები
და საკლიტენი საჭურჭლეთანი.
მორებს მოარღვევს, ერთიანად აურ-დაურევს,
ბჭეს ჩამოიღებს, მესყეულად დაშლის ჯებირებს,
აქეთ უროკოს,
იქით საროკოს [16]
თავს წააცლის და წააგდებინებს.
გამარჯვებული მიჰკვივის სივრცეს,
ღრუბლებს მიაპობს უდრეკ და ფიცხელ,
რომ შეაჩეროს რონინი მთვარის და ელვასავით
აიჭრას მზისკენ. [17]

ასე დანესდა დასაბამიდან:ჯ
ძველთუძველესი ბარები რეკვენ,
ან, მწყალობელო, დაგვამწყალობე, ყოვლადძლიერო,
მეოხად გვექმენ!

დედაითა,
მამაითა,
გვადღეგრძელე ჩვენ!
შეგვინყალე, ნამაიდა,
ძენ-ძენ-ძენ!..

აჰა, ვანკიუ ჩამოგლეჯილი, [18]
ფულიც იავარ, სახლიც იავარ!
საით გარდახდა ყრმობის ჯეჯილი, სად გარდაეგო
მაცუიამა!
მიმორბის ბრბოში, მოელის შველას,
თან ნანდაურის დასდევს სახება,
ხან სულელივით უცინის ყველას,
ხან ბედისწერას ევახვახება:
– ხა-ხა-ხა-იო, ო-ხო-ხო-იო,
ბევრი ჰყვავისო ვარდი სართოვე,
თუმც შენნაირი ვპოვე რომელი, ვინ დავლანდე და
დავიმართოვე!
გონწართმეული ასე ღაღადებს,
ხან გარდასულზე სევდა მოიცავს,
დაედევნება ღარიბ-ღატაკებს
და მოუყვება საწუთროისას...
ასეა, ასე... მხოლოდ ნაცარი, მხოლოდ მტვერია
ბოლო ცხოვრების:
ვინ იფიქრებდა, – ნადიდკაცარი
გზას გაჰყვებოდა გამათხოვრების...

ვაითა და
ავაითა

მწუხრის ვანში შევიდა
შეგვიწყალე, ნამაიდა,
წყალობითა შენითა!..

ეი-ეი-ეი-ეი!

ახლა ვახსენოთ ლამაზი ფუსა

და ტოკუბეი: [19]

ზეთს და საღებავს აზავებდა ყრმობის დროიდან,
საზრდოს სულისას ღებულობდა
სამღებროიდან.

ეჰა, რამდენი ივაგლახა და იფუსფუსა! –

ქსელა და ქსელა ოქროქსოვილი, ღება ოქსინო –
მშვენებით სავსე,

მაგრამ უეცრად შემოხვდა ფუსა

და სიყვარული წაეცხო ტანზე.

ეს საღებავი სხვაგვარია, მოგეხსენებათ,

ვერ ამოშანთავ მწველი წუთებით,

ვერც ნასაჰნარით დაშლი ფენებად,

ვერც ამოიყვან ნაცარტუტებით.

მასაც რა ექნა, – ბედი ენია,

მაგრამ ვერ შესძლო მისი მოვლა და

ერთხანს იჰენა,

იბედოვლათა.

... შერე გავკოტრდა, გემახსოვრება,

აქეთ ვალები, იქით ნისია,

გაუძლისია ასე ცხოვრება,

გაუძლისია... გაუძლისია!..

ნამაიდა!.. ნამაიდა!..

შეგვიწყალე, მწყალობელო, წყალობითა შენითა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჰა, როგორც იქნა,
მოამთავრა აურზაური...

მსახურმა სუგიმ ახსენა ღმერთი, –
ამოაძვრინა სახელოდან ორი შაური
და კადნიერად ჩასჩარა ხელში.

ს უ გ ი

ბონზავ, მისმინე!

ბ ე რ ი – მ ა ს ხ ა რ ა

რაო, რა გნებავს?

ს უ გ ი

რალაც ავბედად დაგვჩხავი თავზე!

კარგ რამეზე გახსენი პირი – რალა ამ უბედურებაზე მღერი! რალა
მანცდამანც ტოკუბების თვითმკვლელობა გაგახსენდა? მით უმეტეს
ახლა, როცა ამ ჩვენს უბანში რა ხანია არ გაგვიგია ამგვარი ამბები!
სჭობს კოკსინგას სახელოვან ბრძოლებზე გვიმღერო, მის საგმირო
საქმეებზე გვასმინო რამე!

ბ ე რ ი – მ ა ს ხ ა რ ა

რისთვის ირჯებით, გამაგებინეთ,
ან ეს გროშები ვითომ რისია! –
სამიათას რის [20] რატომ გავივლი, თუ გასამრჯელო
უკმარისია?

... შეგვიწყალო!.. შეგვიწყალო!..

გვიჯობს ვიხმით მწყალობელი, განვადიდოთ ბუდაო,
ფიქრი გულზე დაგვეხლართა,
დაგვეაბლაბუდაო,

შეგვიწყალო, შეგვიწყალო, შეგვიწყალო, ბუდაო!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ბუ-ბუ-ბუ!..

ჩაიბუხბუხა ბონზამ თავისთვის,
ხელში აიღო მწვანე მაშხალა
და გაბღენძილი ბედოვლათებით თვალს მიეფარა
ტაკიმასხარა.

ხოლო ვოჰარუ...

ბრბოს შეერია, – ბუზიყლაპიებს თითქოს ჩაუქრო
თვალში ნათელი

და შემოვარდა „კავასიოში“

ნაჩქარევი და

ნაუცბათევი.

დ ი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

საოცარია, რა მალე მობრძანდით! არადა, კარგა ხანია სიტყვაც არ გვსმენია თქვენზე. მართლაც რომ სანუკვარი სტუმარი ბრძანდებით, ქალბატონო კოჭარუ! რა ხანია არ გვინახიხართ, ქალბატონო კოჭარუ! კეთილი იყოს თქვენი ფეხი, ქალბატონო კოჭარუ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ენაჭარტალა,
მოცლილი ქალი!
იმის ნაცვლად, რომ აქეთ-იქით თვალი აცეცოს, –
დგას და მის სახელს ახსენებს რიხით,
ყვირის „კოჭარუ უძვირფასესო!“

კ ო ჰ ა რ უ

ჩუმად, რა მოგდით! ყველამ გაიგო!

ძალიან გთხოვთ, ხმამაღლა ნუ იტყვით ჩემს სახელს, – გარეთ სისხლისმსმელი რი ტოტენი [21] დგას კარებთან. მგონი, მიმიხვდით, რას გეუბნებით!

ცოტა ხმადაბლა, გემუდარებით!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

კიდევ ცდილობდა ეთქვა რაღაცა,
მაგრამ კარებთან ატყდა ბრუხუნი
და შემოვარდა სამი მუტრუკი, – ღვინით გამომტყვრალ-
გამობრუჟული.

ტ ა ჰ ვ ი

აჰა! თურმე, ნუ იტყვით, – რი ტოტენი ვარ! ბოროტმოქმედი რი ტოტენი! ვერაფერს ვიტყვი, – დიდი პატივია, მე და ჩემმა ღმერთმა! მადლობელი ვარ, ქალბატონო, დიდად მადლობა!.. აბა, მეგობრებო: იცნობთ ამ პატიოსან ქალბატონს? სწორედ ამაზე გელაპარაკებოდით. გახსოვთ, რა სასოებით გაგანდეთ გულისნადები? ეს, სწორედ ეს გახლავთ სახელგანთქმული კოჰარუ, პატივითა და დიდებით მორჭმული, ჭკუითა და გონებით ცხებული, გულკეთილი და გულუხვი კოჰარუ, ახლა სარეცელს არ იკითხავთ? ამაში ხომ, – მოგეცეთ ლხენა! – შეუდარებელია პირდაპირ! საცაა ჩემი ცოლი უნდა გახდეს, თუ ქალღალღის მოვაჭრე ჭიჭემ არ დამასწრო და არ გამოისყიდა. რას იზამ, – ტაცებაზე ხალხი! ის კი არადა, ლამისაა შუაზე გაგლიჯონ სანყალი გოგო, ძმანო ჩემნო! შეიყვარეთ და შეითნეთ ეს ღირსეული მანდილოსანი! აბა თქვენ იცით, ნამეტნავად ნუ მოეხატრებით, – მოუშინაურდით და შიგადაშიგ ასიამოვნეთ კიდევ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ყბედობს ტაჰვი, თავს არ იზოგავს, ბრამზმორეული რას არ ედება, ახლოს მოდგება, მოეჭიდება, ეტმასნება და ეთავხედება.

კ ო ჰ ა რ უ

მე ვერ მოგისმენთ! გამიშვით ხელი!

თქვენ გგონიათ დიდი გმირობაა ასე უღვთოდ ლაპარაკი? ვაცს არ იცნობდე და უსირცხვილოდ ცილს სწამებდე? სწორედ რომ ვაჟკაცის

საკადრისია! ილაპარაკეთ, რაც გნებავთ, ღმერთმა ხელი მოგიმართოთ, მაგრამ მე გამიშვით, არა მცალია!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აჰა, გაუსხლტა!..

ისევ ჩაავლო,

ისევ აევრა, როგორც ხვიარა,

ქისა იძრო და უზალთუნები ნიშნისმოგებით

აუჩხრიალა.

ტ ა ჰ ე ი

ა-ჰა! არ გნებავს ჩემი მოსმენა?..

ასეა ხომ, ქალბატონო! მაგრამ თუ ვაცი ვარ, გაიძულე, მე თუ ვერა, ჩემი ოქროები მოგიყვანს ჭკუაზე! ვაი საქმისთვის კი მოგიკივია ხელი, ღმერთმანი! შენივე ხელით ითხრი სამარეს, შე საცოდავო! რაღა ამ გაქუცულ ჭიჭეის მიადექი, იმ ქალაღდის ვაჭარს, მთელი ოსაკა ვაჟკაცებითაა სავსე! კარგად კი გაგიმართლა, შენმა მზემ! ოჯახის პატრონი ვაცი, – აქეთ ცოლიო, იქით ორი შვილიო, ჭკუა რომ ჰქონდეს, ბანარში უნდა უყრიდეს თავს. მერედა, რა ოჯახი! ცოლად მამიდაშვილი უზის, მკვიდრი მამიდის ქმარი სიმამრად ერგება. ასე ადვილად კი ვერ დააღწევს თავს! არადა ვაჭრობაში მაინც იყოს ხელმომართული, ერთი გახრევილი დუქანი აქვს და ისიც აგერ-აგერ წაიქცევა. საქონელი რომ შემოიტანოს, იმის შეძლებაც არ აქვს, ვალებშია ყელამდე. ახლა შენ თვითონ თქვი, გამოსყიდვას რომ გიპირებს, რაო ათი ვამეს [22] დამდებია ეგ ჯიბეგაღლეტილი?! კარგი ერთი, სასაცილოა და მეტი არაფერი. კუმ ფეხი გამოყო და მეც ნახირ-ნახირაო, – ეგაა სწორედ!

მე კი... რა გითხრათ, – ტაჭვი მქვია,
თავისუფალი, უცოლშვილო ტაჭვი მქვია!
ჯერ თავო, თავო, – აი რაა თავი და თავი, –
თავისთავადი ტაჭვი მქვია!
არ ავყოლილვარ არასოდეს მავანთა ნებას,
მე ხომ თავნება ტაჭვი მქვია!
ჩემი თავისთვის ვპოულობ შვებას,
თავაშვებული ტაჭვი მქვია!

კუდაბზიკობაში კი, რაც მართალია, მართალია, ჭიჭვის ვერ გავე-
ჭიბრები. მაგრამ აი თუ ფულზე მიდგა საქმე, აქ ტყუილად ნურავინ
შეინუხებს თავს, ტაჭვის ვერავინ დაეტოლება. კი, კი ასეა! ერთი ჭიბე-
ზე არ გავიკრა ხელი, თორემ წინ რა დამიდგება! მთელ ქვეყანას ვი-
ყიდი!.. ეჭვიც არ მეპარება, ის გაიძვერა ჭიჭვი გამოიხმობდა ამაღამ
კოჭარუს, აბა, სხვა ვინ იქნებოდა! მაგრამ, თუ კაცი ვარ, წავართმევ,
ჩემვენ გადმოვიბირებ. თავაშვებულს ტყუილად კი არ მეძახიან, ასე
ადვილად ვის დავუთმობ რამეს!

ღვინო მოიღე, ღვინო დაგვისხი,
ღვინო გვასმიე, დიასახლისო!

ღ ი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

როგორ გეკადრებათ, ბატონო ტაჭვი, როგორ გეკადრებათ! არა
და არა! ამაღამ კოჭარუს თქვენთვის არა სცალია. აგერ საცაა მობ-
რძანდება ღირსეული სტუმარი, ორი მახვილით აღჭურვილი [23] კე-
თილშობილი სამურაი. მიბრძანდით, ბატონო, სადმე სხვა საჩაიეში
შეიქციეთ თავი!

ტ ა ჰ ე ი

რას მიედ-მოედები! სტუმარი სტუმარია, ვინც არ უნდა იყოს! რა ბედენაა, ორი მახვილი უჭირავს თუ რამდენი, მოქალაქეა თუ სამურაი! ბოლოს და ბოლოს, რა გააჭირვებთ საქმე, ორი თუ არა, თითო მახვილი ხომ ყველას გვიკიდია! ჰმ!..

რომ გაიძახი – სამურაი, სამურაიო,
დაგიყვლეჰია თანაც თვალები, –
მეც რომ დამკიდლო ორი მახვილი, მყის სამურაის
დავემგვანები.
დაგიჟინია – ორი მახვილი!
ეჭირვებოდეს მაინც რამეში!
ერთი არ არის, – ორი ექნება, რვა ექნება თუ
ოცდათვრამეტი?..

ერთი მოკლე ხმალი ხომ აქვს, – აქვს! ერთ გრძელსაც დაიკიდებს
და ესეც შენი ორი მახვილით აღჭურვილი სამურაი!

მიმყავს კოჰარუ, თუმცა, ცხადია უნდა შეზავდეს
მადლი მარილით:
რაკი ასეა, მივაყოლებ სამურაისაც, –
ზედ დავუსართებ ნამზითვარივით...
როგორ გგონია – გამექცევი, სადმე კოჰარუ?
ან როგორ ფიქრობ – უძლურია ჩემი ქონება?
ბედი თუ ბედობს ბედის დავთარში, გნახავს ისარი,
შეგენონება.
ვერა, ვერ შეცვლი, მშვენიერო, შენი მცდელობით,
რაც ბედისწერამ ერთხელ გაზომა.
ახლა თუ გპოვებ, მერეც მოგაგნებს ბერის ჭკუა და

ოინბაზობა.

მე ვი...

რას ფიქრობთ, ღირსეულო მანდილოსნებო,

ვითომ რითი ვარ ბერზე ნაკლები?

თუ დამჭირდება, – ღმერთო, დამიცვე! –

ლოცვა-პურთხევად ჩაგვეკვლები...

იქნებ, რა ვიცი, – გიჟიც გგონივართ,

სიდან სადაო, საყვარლებო,

სიდან სადაო!

აბა შემხედეთ: – „გვაჯები, ყოვლადძლიერო“,

„გვედრებ, სუტრების დიდო ძალო!“

გონგის ხმა გნებავთ? – მოითმინეთ, აგერ ტაფა მაქვს,

საღვთო ბოლო გსურთ? – ესეც თუთუნი!

რატომ არაფრად გეპიტნავებათ ნაზარხოშალი ბერის

კრუტუნი:

ბუმ-ბუმ-ბუმ!

ბრუნავს, როგორც ბუმბული,

ბუმბერაზი ჯიჰვი, –

ღვინით გამორუმბული.

სად მოგსწრებიათ ამისთანა თვალისსეირი:

მომეწყინაო ცოლის ყურება,

აჰკიდებია სანყალ კოჭარუს და უსირცხვილოდ

ეკურკურება.

– მაგრამ, თუ გიყვარს, ძმაო ძვირფასო, ცოტა სხვა რამეც

უნდა ითავო!

– ოქრო არა მაქვს, ვაი-ვაი!..

გადი, გამშორდი,

ქალო, ფულების გამომღლიტავო!

– ოქრო არა გაქვს? არა უშავს...
– მაგრამ, თუ გიყვარს, ჩემო კარგო, მხოლოდ ნაგავი,
ნამუსრალეები ჩემი ცოლ-შვილის და ქაღალდები
თავზე საყარი.
ქაღალდებიო?!
გაგიგონია მართო ამისთვის თავის ატკენა!
ცხვირს ნუ მოიხოც...
თუმცა, მგონია,
არც მოსახოცად გამოგადგება.

რბის ჯიჰეი-ჰანაგამი, [24]
ყბედობს ენა-ლაქარდი,
დააქვს პირისანახავი –
შმორიანი ქაღალდი.

ვაი გაყიდულ პატიოსნებას –
ფულის მაგივრად შერჩა დობანა!
მერე აფრინდა,
ნამთვრალეებზე აჰყვა ოცნებას,
ჯერ შეეპეჰლა საწყალ კოჰარუს, მერე სხვებთანაც
შეიფრთოსანა.
ნამაიდა!.. ნამაიდა!..
შეგვიწყალე, შეგვიწყალე წყალობითა შენითა!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ვიდრე ტაჰეი წინ და უკან ასე წრიალებს,
ვიდრე კვლავ ისმის სიბნელებში მისი ქადება –
კარს მოადგება უცხო სტუმარი და შესასვლელად
შეემზადება.

პირსაბურად ამიგასა ჩამოუფხატავს, [25]
მეც... რა ხელი მაქვს, – უყოყმანოდ ვემორჩილები.
ორი ჭრილი აქვს პირსაბურავზე,
ჭრილში ჩინობენ თვალის ჩინები.
„ჩანს, ჭიჭვია! – გულმოსული ფიქრობს ტაჰვი –
თვალსატყუარად აუბლანდავს შავი საპირე
და სიბნელებში მოიკრიფება ჩემი მტერი და
მოპირდაპირე!“
ჩააშტერდა შმაგი თვალეებით,
რა ჰქნას, – არ ძალუძს მშვიდად ყურება! –
მერე მისწვდება გამძვინვარებით და კარებისკენ
ეჭაჭგურება.

ტ ა ჰ ვ ი

აა, ჭიჭვია!.. მობრძანდა ქალაღდი, შმორიანი ქალაღდი! ნეხვსა და
ნაგვის ორმოში ნათრევი ფარატინები! პირდაპირ აამყრალა აქაურო-
ბა, აღარ შემიძლია, დავიხრჩვე ვაცი!.. რაო, კიდევ მიძალიანდები?

მხდალო, გამოტყდი, გაშინებენ ჩემი ლოცვები!
აბა წარმოთქვი: – „იყავნ წყალობა!“
ნაიჩურჩულე: – „იყავნ წყალობა!“
ნაიგალობე: – „იყავნ წყალობა!“
თქვი: – „შეგვიფარე, ამიტაბაო!“ [26]
თქვი: – „შეგვიბრალე, ამიტაბაო!“
თქვი: – „შეგვიწყალე, ამიტაბაო!“

ანდა:

„ყოვლადძლიერო, გვიხსენ, ბუდაო!“

„ყოვლადქებული, გვიხსენ, ბუდაო!“
ისევ და ისევ: – „გვიხსენ, ბუდაო!“ –

ჩქარა თქვი-მეთქი, ამოშაქრე შენი სათქმელი,
თორემ მოგდგები, ეშმის ზიარო,
რომ აგაგლიჯო პირსაბურავი
და გლახაკივით აგაღრიალო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ტაჰვი ცდილობს –
ააგლიჯოს პირსაბურავი.
ლამპიონების სინათლეზე დახედავს სტუმარს,
რომ უკეთესად გაარჩიოს მწიკვლი და ხენჯი,
მაგრამ, რას ხედავს –
ჯიჰვის ნაცვლად
თვით სამურაი შემორჩა ხელში
წვერმომახული ორი მახვილი
და სამურაი შემორჩა ხელში!
მახვილი მოკლე...
მახვილი გრძელი...
და სამურაი შემორჩა ხელში!
რა ჰქნას ტაჰვიმ – უბღვერს სტუმარი,
რამეს უზამ თუ...
ბიჭი ხარ და, – მიდი უქენი:
მუგუზლებივით უბრწყინავს ჭრილში განრისხებული
თვალისგუგები.

რა ჰქნას – ვანკალებს, უმძიმს ყურება,
მაგრამ ეს ბაფრა როგორ შებუროს,

ვერც „შეგვიწყალეს“ ელუღლუღება, ვერც ეუბნება
„ყოვლადქებულოს“.

თვალებს აცეცებს აქეთ და იქით, უჭირს ცხადია,
ნიშნის მოგება,
მაინც არ იმჩნევს, მოდგება რიხით
და გაბრექილი
ეროხროხება:

ტ ა ჰ ე ი

ჰმ... დიახ, დიახ... აჰა, ეტყობა, შემეშალა. რა გითხრათ, ქალბა-
ტონო ვოჰარუ, მე ერთი ქალაქელი ვაცი ვარ, ქამარ-ხანჯალი რა ჩემი
საქმეა! სამაგიეროდ, ოქრო-ვერცხლი მიყრია შინ, ყელამდე მაქვს
ფული და ქონება. ახლა, როგორ ფიქრობთ, ოქროს ბრჭყვიალი
სჯობს თუ რკინისა? მიბრძანეთ ერთი!..

ჯიჰვიზე კი... ჯიჰვიზე ამას გეტყოდით:

მისი ადგილი, მე რომ მკითხოთ, სანაგვეშია,
თუმც, რა თქმა უნდა, ზედმეტია კითხვა ამისი:
თქვენი ჯიჰვი ძაღლის ლეშია – უსარგებლო და
მოუხმარისი.

რა გააჩნია – ამისხენით: – მხოლოდ ქალაღდი!
გახვეულია ქალაღდებში მისი ღირსება.
ისე, იცოცხლე, ერთი თუ არის, ათასნაირად
გაგებლინძება.

დაძრწის კარდაკარ, ქოფაკივით დაეხეტება,
სახლში ცოლ-შვილი დაუგდია შიშველ-ტიტველი!
საიდან სადაო! – ვინ ტაჰვი და
ვინ ქალაღდების გადამყიდველი!
წავიდეთ, ძმებო, გავეცალოთ აქაურობას,

„ნაკამაჩიმდე“ [27] კიდევ დაგვრჩა ცოტა სავალი!
გზად იმედია, შეგვეჩვენება ეს გახრევილი ქვეწარმავალი.
ერთიც ვნახოთ და, ვინ რა იცის – იქნებ, გვამდიდრებს,
იქნებ, ქალაღდიც მოგვცეს გირაოდ!
ო-ჰო! –

მივდგეთ და ქალაღდიანად
სადმე ტლაპოში ჩავაყირაოთ!
აბა, ნავიდეთ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მიღის ტაჰეი, შიშნაჭამი მიიძურნება...

– როგორ ვიმარჯვე,
როგორ ვიმარჯვე,
აღარც ვაცალე კრინტის გაღება! –
საამაყოა მისი სიმარჯვე
და, რა თქმა უნდა, ეამაყება.
მიღის ტაჰეი, მისდევს ამაღა,
რას ტრაბახობენ, ღმერთო ძლიერო!
მე შენ გეტყვი და, დიდი რამე აქვთ გასაბღენძი და
საკადნიერო.
ხოლო ვოჰარუ?..

როგორ იქნება საცოღავი, წარმოიღგინეთ,
ცრემღში ცურავენ წამღაუნუმ მისი თვალეზი.
სანყალს დარღი ჰკღავს გუღისწორისა, ზის თავღახრიღი,
ნაღერმკრთაღევი.
ხეღავთ – როგორ თრთის, როგორ ღეღავს,
როგორ კანკაღებს,

ასე გასინჯეთ, – დაავინყდა სტუმრის მიღება
და ოცნებათა სამკვიდროიდან კვლავ ჯიჰვისკენ
მიიდრიკება.

ამასობაში:

„ქინოკუნის“ სასახლეში ჩაქრება შუქი,
აქეთ მოიწვეს ფერმიხდილი ქალის სახება –
შემოვარდება მსახური სუგი
და სამურაის შეგზრახება.

ს უ გ ი

მაპატიეთ, გეთაყვა! ქალბატონ კოჰარუს აქეთ რომ მოვაცილებ-
დი, პატივცემული სტუმარი ჯერ არ გახლდათ მობრძანებული. ჩემმა
ბატონებმაც, – ღმერთო, ღმერთო! – რომ იცოდეთ, როგორ გამთათ-
ხეს: რატომ ყურადღებით არ შეათვალიერე, იქნებ სამურაი კი არა,
სულაც გადაცმული ჯიჰია შემოპარულიო?

და როგორც ხედავთ, –
ვალდებული ვარ შეგამოწმოთ, ჩემო ბატონო!
გთხოვთ მომიტევეთ ამნაირი გულახდილობა!
თუმცა, რომ ითქვას, იმათ ისურვეს, თორემ მე რა მრჯის –
მაგრამ რას იზამ,
გულდაჯერება გვიჭობსო მაინც.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამ ლაპარაკში წამოხადა პირსაბურავი
და შექფარანი შეანათა სახეში სტუმარს.

ს უ გ ი

ჰმ!..

ეს ბატონი, რა თქმა უნდა, ჯიჰეის არ ჰგავს...

გთხოვთ, მომიტევოთ!..

მაშ, ქალბატონო! მე გტოვებთ ფრიად სასიამოვნო
მეურვის ხელში.

აბა, თქვენ იცით!

არ მოგვიწყინოთ უმიზნოდ ჩვენი სტუმარი,
ღმერთმა არა ჰქნას – უცაბედად ატკინოთ რამე!
ჩვენში დარჩეს და, ვიცი ქარიშხლიანი გექნებათ
ღამე.

მაგრამ რა უშავს! –

ეს სხვანაირი ქარიშხალია,

სხვაფრივ იწვიმებს... მე შენ გეტყვი და, არ მოგინოთ,
დგომა ქოლგებით!..

თავს ნუ შეაწყენთ უადგილო კოკობზიკობით,
ნურც ნამეტნავად მიებორკებით!

იგრძნოს სტუმარმა გაბათხულის იავარდობა, –
გადაუფურჩქნეთ უზრუნველად თქვენი მარაო!

ძნელი საქმეა მისი გართობა, თქვენ არ გეგონოთ სამასხარაო.

ვარგად შეამყავ-შეაცხარეთ თქვენი ბურახი,

მთლად დამორცხვებაც ჩაგეთვლებათ ზედმეტ სირბილედ.

ძმრით შეუბავთ ბალახბულახი, შეამწნილეთ და

შეაპილპილეთ!

სხვა კი თქვენ იცით... აბა, წავედი!..

ღამე ნებისა, ჩემო გვრიტებო, ღმერთმა გალხინოთ, სიტკბო
განახოთ!

თქვენ კი ხვალ განახავთ, ფიქრი ნუ გაქვთ, დიასახლისო,
გამთენიისას შემოგივლით ულაპარაკოდ.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ცდილობს საწყალი, ასნაირად ენაკვიმატობს,
სალაღობოსაც ჩაიმღერებს ალაგ-ალაგ და...
მაგრამ გაიხსნა დუმილის კარი
და სამურაი ალაპარაკდა.
გესმით, რას ამბობს? ჰოი, ღმერთებო,
ბუდავ დიადო, ბუდავ ზვიადო!
რალაც არ მოსწონს, – ვატყობ აშკარად,
გაბღვერილი ჩანს,
უხასიათო.

ს ა მ უ რ ა ი

რა ამბავია, მართლა და მართლა! ასე ხვდებით ხალხს? რა ჭირ-
ვეული მუშტრებივით მივირვიტებთ, თითქოს გასაყიდი საქონელი ვი-
ყო! რას მატრიალებთ წაღმა-უკუღმა! მამასხარავებთ, თუ რა არის!
ამისთვის მოვედი აქ?! ცოტა ჯაფა კი არ დამდგომია: ჩემი ბატონის
ციხის გალავნიდან[28] დღისითაც კი ვერ გამოაღწევს კაცი. ღამეზე
ხომ ლაპარაკი ზედმეტია: წუთით რომ მოგინდეს გამოსვლა, თვით
დაცვის უფროსი უნდა შეაწუხო. ამასაც ვინ დაგაჯერებს, – საგანგებო
დავთარში უნდა მოუწერო ხელი! რას იზამ, მკაცრი კანონები გვაქვს,
მეტისმეტად მკაცრი; მაგრამ ქალბატონი კოჭარუს სილამაზე რომ შე-
ვიტყვე, ყველაფერზე ხელი ავიღე, აქეთ გამომინია გულმა. ამ ცოტა
ხნის წინ ჩემი ფეხით მოვედი და ჰაემანი დავთქვი, ჩემი ფეხით! არა-
და, ხომ შემეძლო მსახური გამომეგზავნა. ქალბატონო კოჭარუ! თურ-
მე რა მიამიტი ვყოფილვარ! მეგონა – თუნდაც ერთი ღამე რომ გამე-
ტარებინა თქვენთან, ეს შეხვედრა ტკბილ მოგონებად გამყვებოდა
სიკვდილამდე; მაგრამ რა: ერთი ღიმილიც ვერ გამოიმეტეთ, სალაში

რომ სალამია, იმის ღირსადაც კი არ გამხადეთ... რა ძირს დაგიშტერებიათ თვალები, დაკარგეთ რამე? კისერი მაინც არ აგტკივდათ ამდენ ხანს? დიასახლისო, გამაგებინეთ ერთი, ეს რა ამბავია! კაცი საჩაიეში მოხვიდე ამისთანა ლამაზ ქალთან და ბუსავით იჭდე? ესლა მაკლია, – ავდგე ახლა და ბებიაქალივით დაუუნყო ფერაობა! ვის გაუგია ასეთი ამბავი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აი, ხომ ხედავთ, როგორია გაცეცხლებული.

დ ი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

სწორი ბრძანდებით, სწორი ბრძანდებით! მართებულია თქვენი გულისწყრომა, ჭეშმარიტად მართებულია! მართლაცდა, უცნაური ჩანს ყველაფერი. მაგრამ მადროვით – ახლავე აგისხნით: ქალბატონ კოჭარუს ერთი გამორჩეული სტუმარი ჰყავს; ჭიჭივზე ფიქრობს დღემუდამ, სულ მისი სახელი აკერია პირზე. ნუხელის ჭიჭი, ამალამაც ჭიჭი, სულ ჭიჭი და ჭიჭი!.. სხვა მუშტარი დასანახავადაც არ უნდა. არადა, მისი შიშით ხალხი ვერ გაკარებია. თუ ვინმე ცოტა მდიდარი და ხეირიანი იყო, სუყველა შემოეცალა. არ ვიცი, – სანამდე გასტანს ასე! ხომ გაგიგიათ, მეტისმეტმა სიყვარულმა და ვნებათაღელვამ ჩათრევა იცის. ისე კი, ცოდვა გამხელილი სჯობს და, ეს ამბავი ყველაზე მეტად ჩვენ გვაფიქრებს. რას იზამ, ასეა. მეპატრონეებს, მოგესენებათ, მუდამ ერთი თავსატეხი გვაქვს: ასეთ სიყვარულს ყველანაირად უნდა შევეშალოთ ხელი. ამიტომაა – ყოველ შემომსვლელს ასე გაფაცეცებით ვუთვალთვალვით.

ღმერთმა არა ჰქნას – წამოგვადგეს თავზე ჭიჭი!

სწორედ ამიტომ, მართებული გახლავთ სრულიად –

პირდაღრეჯილად შეეგებოს სტუმარს კოჰარუ,
ქუშად შეხვდეს და ბაგემდუმრიად;
მაგრამ სტუმრისთვის მართებული სულ სხვა რამეა:
სტუმარს ცხადია, უნდა გართობა!
ო, ეს სიფრთხილე, მართებულობა,
ო, ეს შიში და უკუღმართობა!..
მე ვი... მე, როგორც მასპინძელი, ასე ვიტყოდი:
მართებულობა სამართლიან სამართალშია, –
არც თვით ივნო და ისიმძიმელო,
არც სხვას მოავლო სევდის არშია!..
აბა, რას უცდით, გაინძერით, დასცალეთ თასი!

ქალბატონო კოჰარუ, ქალბატონო კოჰარუ! გამოცოცხლდით, ას-
წიეთ თავი! გაიღიმეთ, ძალიან გთხოვთ!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თავგამოდებით ელიქნება დიასახლისი,
ტკბილმოუბარი, ენანყლიანი...
მაგრამ კოჰარუ მიქცეულა ბაგემდუმრიად, –
რას ფიქრობს ნეტავ, – ემზადება სალიტანიოდ
თუ განჩინებას ბედისას სწყევლის?..
აჰა, ასნია დაღლილი თავი და დამნუხრებულ
ღანვისთავებზე
მარგალიტები გაბრწყინდა ცრემლის...

კ ო ჰ ა რ უ

ნება მიბოძეთ ერთი რამე გკითხოთ, ბატონო სტუმარო! მომისმი-
ნეთ:

ქვეყნად სიკვდილი – კარგად იცით – არვის ასცდება.
მაგრამ ამბობენ –
მოკვდავი, ვინაც
„ნმიდა ღამეთა ათეულში“ [29] აღესრულება, –
ცოდვილიც იყოს,
თურმე ზესკნელში ხელმეორედ იწყებს ცხოვრებას.
სასიამოა, რა თქმა უნდა ასე დანყება:
ბუდად იქცევა ზეგარდმობის საბრძანისებში
და ღვთაებათა მოზიარედ შეირაცხება...

ხომ მართალია ნეტავ ყოველი?

ს ა მ უ რ ა ი

მე რა გაუნყოთ, აბა, ამისი?
უმჯობესია მოიკითხოთ ვინმე მისანი,
ყოვლისმაუნყე ბერები იხმოთ.

კ ო ჰ ა რ უ

მეც სწორედ ისე მოვიქცევი,
როგორც მითხარით...
კიდევ ერთხელ გკითხავთ, რა თქმა უნდა,
თავს არ შეგანყნოთ შესაკითხავით:
ვთქვათ – ცხრა მთას იქით მავანი და მავანთაგანი
სიკვდილს ნატრობს და შავბნელ დღეშია:
თქვენ რას ურჩევდით, – ყელის გამოჭრას,
თუ სახრჩობელა უმჯობესია?

ს ა მ უ რ ა ი

რა უცნაური ვინმე ხართ! ნეტავ მე საიდან უნდა ვიცოდე! მადლობა ღმერთს, ჯერ არც თავის ჩამოხრჩობა მიცდია და არც ყელის გამო-
ლაღვრა. სჯობს რაიმე სამხიარულო ვთქვათ! მეომარი კი ვარ, მაგ-
რამ ასეთი ამბები რომ მესმის, გუნება მიფუჭდება.

ღ ი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

ქალბატონო კოჭარუ, ქალბატონო კოჭარუ! ეს უკვე ნამეტანია. გა-
გიგონიათ ასე ლაპარაკი?! ცოტა აზრი მოიკრიბეთ, კაცი პირველა-
დაა ჩვენთან!

თქვენი რა ვთქვა და – ჩემთვის აჯობებს,
ჩემს ქმარს მივხედო, მივუბრუნდე თვალისჩინს ჩემსას.

დავლიოთ ღვინო, უკუვყაროთ გულთა ნაღველი,
უმჯობესია მებრუვეთა მცნებას წარბაძოთ.
უკვე ღამდება, შევიდეთ სახლში, შევიმღეროთ და შევიდარბა-
ზოთ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ბნელ დარბაზონში შედიან უხმოდ, წინ მიუძღვებათ ღიასახლისი.
ცაზე კი... უკვე აღმოენთო მიმწუხრის მთვარე,
ყრუდ შემოიქცა ვარსკვლავი მიღმის,
კვლავ მდუმარებამ მოიცვა არე...
ნაბიჯების ხმა
მინყნარდა თითქმის...

II სურათი

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ბრწყინავს ტემაში[30] უფლის სავანე.

შიგ მოივანებს, როგორც ამბობენ, ქალაქ ოსაკას შემნე-
ბატონი,

თვალში გეცემათ მისვლისთანავე

ცადაზიდული საგუმბათონი.

ტემას იცნობენ სავაჭროებით:

ვაჭრებს მფარველობს ტემა ტენჯინი, რისი მრევლიო,
ვისი მოსავი!

ხან ფირნიშები ამშვენებს დუქნებს, ხან წარწერების
კრიალოსანი...

თუ შეგივლიათ მოფუსფუსე სავაჭროებში,

იქ ჭიჭეისაც სადმე ნახავდით,

მისი დუქანი, მოგეხსენებათ,

დღე და მოსწრება ვაჭრობს ქალაქდით;

... ტაძარს ბევრი ჰყავს მოყურიადე,

გუგუნებს მრევლი: – მეოხედ გვექმენ! –

თუმც შემადღებულ სამრევლოებზე ზარების მაგივრად
ჭორები რეკენ:

– რა მომხდარაო!

რა მომხდარაო!

ღმერთმა დასწყევლოს ზოგ-ზოგების ზნე და ბუნება!

თურმე, ნუ იტყვით, –

ქალაქდების გადამყიდველი

ეტრფის, კოჰარუს, ებულბულება!

ინვის ქვეყანა, არ ჩანს საშველი,

მაინც არ ცხრება ეჭვი თავნება,

ზარს არისხებენ მოგანგაშენი, მობოლავს ჭორი,
მოიკვამლება:

თუმც უბედობა დაჰყოლიათ ბედის მაგიერ, –
სულთამხდომელის მოლოდინში თრთიან ნელიად,
ღმერთებს როგორღაც მოუბლანდავთ მათი კავშირი
და ყაითნებით ჰაიჰარად შეუბნევიათ.

მაგრამ უეცრად განწყვეტილა წმინდა ზონარი,[31]
დაზარებიათ ხელმეორედ თასმის შებნევა...

ან განწყვეტილის შესაკვანძავად
ვით ღვთისნიერი მოიძებნება?
და ჰა, ცხოვრობენ ასე შორიშორ,
ფიცით შეკრულნი თუმცა არიან,
ცრემლს აწვიმებენ უერთმანეთოდ,
სხვას – ყოველივეს განეკრძალვიან.

...და ყოველ ღამით,
ნისლიან ღამით,
ჯიჰვი ტოვებს სახლეულს თვისას
და ქუჩაბანდებს მიუყვება ფარული ჩქამით.
ნათლიერის ხანს
გაყუჩდება გულისთქმა მისი,
თითქოსდა შორით სურვილების კარიც იღება,
სული ეყრება გატანჯულ სხეულს და მიჭურისკენ მიიდრიკება.
თურმე დაუთქვამთ –
ჰაემანზე შევიყაროთო,
ერთმანეთისთვის შეუფიცავთ შესაფიცარი.
შეხვდებიან და...
აღსასრულის ჟამიც დარეკავს, –
ხმის წაყრუებით ასკვნის მისანი.
აქეთ კოჰარუ იცრემლება,

იქით ჯიჰვი

თუმც, დამერწმუნეთ, – აღსასრული მოდის ნელიად.

დიდი ხანია, მიელტვიან ერთიმეორეს,

დღეც სიკვდილისა იმთავითვე დაუდგენიათ...

.წ. . .

წელან ჯიჰვიმ წაივახშმა

სამიკიტნოში.

იჭდა თავისთვის, ვისთან რა ჰქონდა საჭორაო და სამუსაიფო,

მაგრამ „ქალიო“, „სამურაიო“, – ღმერთმა დალახვროს! –

მაინც გაიგო.

ჰაი დედასა!

ჰაი დედასა!

თურმე რას შვრება ცრუ და რიოში, – სტუმრებს

ღებულობს

„კავასიოში!“

„– დღეს აღსრულდება! – ფიქრობს ჯიჰვი, –

ერთად ჩაქრება ორი სანთელი.

შავად მეტყველებს ბედის ვარსკვლავი, ღამე ავს მითქვამს

ამაღამდელი“.

ქუდმოგლეჯილი გავარდება „კავასიოში“,

მე შენ გეტყვი და უჭირს გაგნება!

სახლს მიადგება ჩვენებასავით

და ფანჯარასთან

აიკლაკნება.

ხედავს, რას ხედავს? –

დაუხრია თავი კოჭარუს,

მის ფერმიხდილი, გარინდებული...

ინვის კანდელი, სიჩუმეა დარბაზოვანში,

მხოლოდ უამიუამ ისმის ფხაკუნი.

იქით, სიღრმეში
სამურაი დაუნჯებულა, –
პირს თავსაბურავ-ჩამოფხატული.
სახე არ უჩანს... მყუდრო ტალანში
მთვარე მიმოდის ოქროს ფოჩვებით
დუმს ყოველივე...
მხოლოდ სტუმარი
ყბას ამოძრავებს ჟამგამოშვებით.

ჯ ი ჰ ე ი

ბეჩავო, ბეჩავო კოჭარუ!.. როგორ გაფითრებულა! როგორ მისუს-
ტებულა! წამდაუნუმ პირს იბრუნებს, სანთლის შუქს ერიდება. ალბათ,
ისევ ჩემზე ფიქრობს საცოდავი. ნეტავი შემეძლოს ჩავჩურჩულო,
რომ აქ ვარ, ახლოს ვარ! ან ერთად გაქცევა შეგვეძლოს სადმე!..
თუნდაც უმედაში!.. ქიტანოში!..[32]

ნეტავ, რა ხერხით მივანიშნო სანიშნებელი,
ჩემი აქ ყოფნა რანაირად შევატყობინო?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჯიჰვის ფიქრი მიიქცევა სატრფოს მხარდამხარ,
მზის საუფლოსკენ მიიწვევრება...

ხოლო სხეული –

გატანჯული მისი სხეული,
ჩემად რომ დნება სიყვარულის ტკბილი სამსალით, –
ცხაურს მიკვრია, მიწებებია, ზედ მიკვდომია
პეპლის ფრთასავით.
ჯიჰვი ტირის.

უმზერს კოჰარუს, თითქოს სამდურავს ამბობს თვალებით,
ხოლო სტუმარი ჩუმად ბუტბუტებს, თან ასულისას
ისმენს მოქნარებით.

ს ა მ უ რ ა ი

ო, რა ძნელია შეყვარებულ ქალთან ლაპარაკი! ქუჩაც როგორ
მინყნარდა!.. იქნებ აივანზე გავიდეთ, თვალს წყალი დავალევინოთ
და გულიც გადავაცოლოთ ცოტათი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და აივანზე გამოვიდნენ სამუსაიფოდ.

ჭ ი ჰ ე ი

ჩქარა! – მოდიან! უნდა გავიქცე!..
სად დავიმალო?.. ღმერთო, მიშველე!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თავს დაიღებს და...
მიიქცევა ფეხაკრეფილი,
მიიძურნება ჩრდილში მალიად.
აივანზე კი
ისე გართულან,
მის შესამჩნევად სადა სცალიათ!

ს ა მ უ რ ა ი

დიახ, კოჰარუ, თქვენი ნათქვამი შევიტყვე, – თურმე თავის მოკვლას აპირებთ იმ ვაჟბატონთან ერთად – რა ჰქვია? – ჰო, ჭიჭვი, ქალაღდით მოვაჭრე ჭიჭვი. მასზე ლაპარაკით არ იყო, წელან ჩვენმა დიასახლისმა რომ გამოგვიჭედა ყურები? კარგად არ მენიშნა მისი ნაუბარი... მაშ, თავის მოკვლა გინდათ, არა? თუ არა ვცდები, ასეა. კი, მართალია, კაცი რომ თვითმკვლელობას დააპირებს, ზედმეტია მისი გადაჭერება: ცალი ფეხი სამარეში უდგას და შენი ლათაიებისთვის სცალია? მარტოოდენ ბედისწერის კარნახით მოქმედებს და ჩვენისთანა უბრალო მოკვდავთათვის დახშულია მისი გული და გონება, მაგრამ მაინც გეტყოდით: დიდი ვერაფერი საქმე გაგირიგებიათ, უფრო ჭკვიანური ვერაფერი მოიფიქრეთ? აბა, კარგად დაფიქრდით: თავს რომ მოიკლავთ, როგორ გგონიათ, ჭიჭვის ახლობლებში ვინ იქნება ბრალეული? იქნებ ფიქრობთ, ჭიჭვის დაადანაშაულებენ! არა, ჩემო კარგო, იცოდეთ, თქვენს კისერზე იქნება მთელი ცოდო-ბრალი. წყევით მოგიხსენიებთ სუყველა. საფლაგშიც კი არ დაგაყენებენ, – ათასი ძაღლი და მამაძაღლი წამურტლავს თქვენს უპატიო ცხედარს. აი, ხომ ხედავთ – რა სირცხვილი გელით და რა თავლაფის დასხმა!.. ყური მოგდეთ, კოჰარუ: მე არ ვიცი, სად არიან თქვენი მშობლები: ცოცხლები არიან, თუ მკვდრები. მაგრამ თუ კიდევ უდგათ სული, მაშინ სხვა სასჯელიც მოგელით საიქიოში: დედ-მამის შემარცხვენელი, უღირსი შვილის სასჯელი! მერწმუნეთ, ტყუილად აგიტკივებიათ თავი: ვერც ბუდად იქცევით და ვერც სასუფეველში დაემკვიდრებით. თუ გგონიათ, რომ ორივეს ერთად დაგაბრძანებენ იმქვეყნად, ერთმანეთის გვერდიგვერდ, ხელიხელგადახვეულებს! ჯოჯოხეთი რომ ჯოჯოხეთია, იქაც კი არ დაგანწყვილებენ თქვენ გემოზე. ო, რა საშინელი ხვედრია, რა სამწუხარო! აი, რას გეტყვით: მე თქვენ პირველად გეხედავთ. მაგრამ მე სამურაი გახლავარ, ასე ხელაღებით ვერ მიგატოვებ გასაჭირში. იქნებ ფულმა გიმველოთ, ჰა? ხუთი-

ათი ოქრო თუკი წაგეხმარებათ რამეში, მზად ვარ, ხელს გაგიმართავთ. დაე, ჰაჩიმანმა[33] შემრისხოს – სამურაების მფარველმა ღმერთმა, თუ ოდესმე სიტყვა წამომცდეს ვინმესთან.

თქვენ შეგიძლიათ უყოყმანოდ მენდოთ, კოჰარუ, დაუფარავად განმიცხადოთ საქმე ყოველი.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მშვიდად, გულთბილად ლაპარაკობს საცოდავ ქალთან.

თითქოს განქარდა სევდა ულევით...

ქალმა მორჩილად დაიღო თავი

და დაიკრიფა

ხელისგულები...

კ ო ჰ ა რ უ

ო, რომ იცოდეთ, როგორ გიმადლით!

თქვენს გულწრფელობას მუხლმოდრეკით ვწირავ მაღლობას!

თქვენ აღუდევით მზით და სინათლით ჩემს უმზეობა-უსინათლობას.

არც კი გიცნობდით –

შემომფიცეთ შესაფიცარი,

თითქოს ამისთვის მოიძიეთ ჩემი გზა-კვალი,

თუმც არ გვექონია არასოდეს შეყრის მიზანი,

არც გრძნობა რამე – ტრფობისმაგვარი...

მაღლობელი ვარ, მაღლობელი... ხედავთ, ავტირდი, –

მეტი რა გითხრათ: ვინ რა იცის, ხვალ რა მომელის...

თქმაც მიძნელებდა... მახრჩობს ცრემლები, ეს ნიშანია

სამაღლობელის.

ამბობენ, სიყვარული ვაცს სახეზე აწერიან. მართალიცაა: ბევრიც ეცადო, ვერ დამალავ; სწორედ მიმიხვდით: მე და ჭიჭვიმ მართლაც გადავწყვიტეთ ერთად მოვიკლათ თავი. კარგა ხანია, ერთმანეთი აღარ გვინახავს. ნეტავი, ჩემი გამოსყიდვა მაინც შეეძლოს! ო, რა უბედურებაა, ღმერთო, რა უბედურებაა! მე კი ხუთი წელი მიძევს კიდევ წინ. გესმით? – კიდევ ხუთი წელი უნდა ვემსახურე ჩემს პატრონებს. თუ ღმერთი გამიწყრა და მანამდე სხვა ვინმემ გამომისყიდა, მე ხომ შევრცხვები და შევრცხვები, მაგრამ ჭიჭვისაც საქვეყნოდ მოეჭრება თავი.

„ნაძრახ სიცოცხლეს გვიჭობს სიკვდილი! თავი მოვიკლათ!“ – დაფიქრებით მითხრა გულისამ,
„თავი მოვიკლათ! – გულუბრყვილოდ გავიმეორე – დღემ შეგვაერთოს აღსასრულისამ!“
სამარცხვინოა ასე ცხოვრება! – ერთად შევფიცეთ ზენაარი ზესთა კრებულებს, ეს საფიცარი წამდაუნუმ გვესახსოვრება და სასიკვდილოდ გვავალდებულებს.

ჰოდა, კიდევ დავთქვით და ხელსაყრელ შემთხვევას ველოდებით. საიდუმლო ნიშნებზედაც შევეთანხმდით ერთმანეთს. როცა ბატონი ჭიჭვი მანიშნებს: გამოიპარეო, – ეს იმისია, სიკვდილს უნდა შევეგებოთ ორივენი. და, აი, ვცოცხლობ იმ დღის მოლოდინში, ვცოცხლობ... და არცა ვცოცხლობ.

დედაჩემი კი ცოცხალია.
ცხოვრობს ბნელ ქოხში – გულჩამკვდარი, შეჭირვებული.
გავა ჟამიჟამ
მოიძიებს პურსა და სითბო
და სადღეურო ნაცოდვილარით არსობის წყაროს შოულობს თითქოს.
მე რომ მოვკვდები, ელდისგან ჩაიკვეცება,

ზარდაცემული შეიქცევა კუთხეში გლოვად,
ან გამოვა და გაოგნებული
გზას გაუყვება შორით შორად.
მაგრამ სად წავა განვიცხული, თავლაფდასხმული?
სად აღმოხდება სამდურავი კრულვით და წყევით?
– სადმე ქუჩაში უპატრონოდ აღესრულება
ნასუფრალისთვის განვდილი ხელით.

ო, სათქმელადაც სამძიმოა ესე ყოველი!

... ერთსაც გეტყოდით დაუფარავად:
თუმც აღსასრულის მოლოდინში დღეები მიგვდის, –
ახალგაზრდა ვარ, ჭერეთ უფრჭვნელი, და სიძულვილით
ვუყურებ სიკვდილს.

ვიცი, უბადრუკ მატყუარად მოგეჩვენებით. ო, როგორ მრცხვენია,
რომ იცოდეთ! მაგრამ სირცხვილს არ შეუშინდეთ, მთავარია – ცოც-
ხალი გადავრჩე!

ან მუხლმოყრილი გვედრებით – წყალობა ჰყავით,
თქვენგან მოველი უბედური ნუგეშს და შვებას,
მე თავს ვერ მივცემ სიკვდილის ნებას.
ვიდრე ცოცხალი ვარ,
სიცოცხლეზე უნდა ვზრუნავდე,
კვლავ გეაჭებით: – განმარიდეთ სიკვდილის ხელი!..
და გეფიცებით – აღსასრულამდე
მონა-მორჩილი ვიქნები თქვენი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე მეტყველებს ქალიშვილი

და სამურაი

მინას უშტერებს ფიქრიან თვალებს.

ჯიჰვის ესმა ყოველი სიტყვა

და რისხვისაგან გულამღვრეული

უფრო და უფრო აეკრა ცხაურს.

– როგორ შებრუნდა ყველაფერი,

ჰაი, აჰანდე!

ყურს რომ უგდებდა მიეთ-მოეთებს, ჭურში ყოფილა თურმე

აქამომდე!..

თითქოს გაქვავდა გაოგნებული,

თითქოს მიაკვდა ცხაურის კიდეს.

ჯიჰვის ბოლმა მოებტინა...

გაოცებისგან

ამოიხვნემა მგონია კიდევ.

ბორგავს, ცოფებს ყრის... სახუმროა? გულზე მონთო

ამ გაიძვერა დედაკაცის უღვთო ჭარტალი,

თითქოს ხეს მოსწყდა მარცხიანი მაიმუნივით[34]

და მოადინა ქვებზე ზღართანი.

ჯ ი ჰ ე ი

ჰოი, მაცდურო, ჰოი, მაცდურო!

თურმე – რას ვხედავ –

თვალთმაქცობა იყო ყოველი!

სამი წელია, ასე მატყუებს ეს მელაძუა[35], ქვე-ქვე მძრომელი.

მაშ, მაბრიყვებდი!.. მაცუნდრუკვებდი!..

ზნედაცემული სიძვის დიაცი!

უმანკოების ნიღბით ვიდოდა ამ სამარცხვინო კომედიამი.

თურმე ნუ იტყვით, სიკვდილს გაურბის,

მაგრამ სირცხვილი?!

მოვალეობა?!

როგორ მოვიქცე, მიჰასუხეთ,

როგორ მოვიქცე,

რომ სულმა ჩემმა ახლა მაინც სიმშვიდე ჰპოვოს:

მოვაყივნო თუ

ღალატისათვის

ხმაღზე ავაგო ბოლოს და ბოლოს?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ისევ კბილებს ღრჭიალებს, თვალებს აელვებს,
თან ბოლმისაგან გულმოკლული ცრემლად იცლება.

მაგრამ რა გვეთქმის, – შელახულია,

შელანძღულია მისი ღირსება!

აივანზე კი... მგლოვიარის გულისტკივილით

მოთქვამს კოჰარუ – სათნო და მჭევრი,

მასაც ცრემლი სდის ღანვისთავებზე – მონანიების მწუხარე
ცრემლი.

კ ო ჰ ა რ უ

ვიცი, მფრთხალი და გულმოშიში ვარ და ჩემი თხოვნაც ფრიად
სამარცხვინოა. მაგრამ, რა ვქნა, არ შემიძლია სიკვდილი, ვერ გავბე-
დავ... შემომიარეთ ხშირ-ხშირად... თუნდაც ყოველდღე... ზამთარ-
შიც... გაზაფხულზედაც...

და მუდამ ასე:

როცა ჭიჭვი შემოდგება საბედისწეროდ

და თვითმკვლელობას მიკარნახებს ცივი თვალებით, –

თქვენ აღუმართეთ თქვენი მარჯვენი, თქვენ აღუდექით –
გემუდარებით.

და მეც... რას ვიზამ, უნდა ვეცადო,
უნდა ვიხმარო, რა თქმა უნდა, ღონე ყოველი,
დრო რომ აღვუთქვი, უნდა გადავდო, თორემ ახლოა
სულათამხდომელი.

რა ვი, ხალხნი ვართ, –
თუ მოხდა და ღმერთმა ინება,
ხომ შეიძლება გადაიფიქროს ჩვენი შერთვა და შეკავშირება?
ო, არ იქნება – ამნაირი ბედი გვენიოს,
არსთაგანმრიგემ განარიგოს საქმე ამრიგად!
მაშინ ერთბაშად გასრულდება ჩვენი კირთება:
მეც ვიცოცხლებ და... ჩემი ჭიჭვიც სამარადჟამოდ
განიტვირთება.

კრულ იყოს ის დრო! – ასე აღვუთქვი,
არც გამიცია გული სრულებით,
რომ თუ მოვკვდებით, ერთად მოვკვდებით,
ერთ სამსხვერპლოზე აღვესრულებით.
თუმც რანაირად შევურიგდე წყვდიადში ჩანთქმას, –
დაშვრება სული უთავბოლო წვით და ძიებით...
ო, ვწყევლი, ვწყევლი ნაჩქარევად მიცემულ აღთქმას
და ვნანობ, ვნანობ დამნაშავის მონანიებით.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჩამოეყრდნობა სამურაის მუხლისთავებზე,
ჩაემხოება და
შენდობას ითხოვს.

ს ა მ უ რ ა ი

მე მზად გახლავართ გაგინოთ მეურვეობა;
ჰმ!.. მზად გახლავარ!.. გამოსავალიც,
ასე მგონია, ვიპოვე თითქოს.
მაგრამ გავფრთხილდეთ, – აქეთ ქარი ქრის,
ხალხი ჩაუდის აივნის კიდეს
და შეიძლება მავანთაგანმა ჩვენი ჩურჩული გაიგო კიდევც.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

წამოდგება და ნაჩქარევად მიაჯახუნებს –
ხის საკეტურებს მიკვთავს ჩქამით.
ჯიჰვის ესმის, ჯიჰვი ბრდღვინავს – ალბორგებული
ბოლმით და შხამით.

ჯ ი ჰ ვ ი

ო, გაიძვერავ, თავლაფდასხმულო,
მე კი... დანდობას, რახანია, რისგან მოველი!..
კაცს უსირცხვილოდ ეავხორცება ამძუვნებული
დედა-ცხოველი!
ნეტავ, რა ჭირმა დამიბნია ასე გონება,
ვის ვანდე, ვისა, ჩემი შნო და ჩემი ჯავარი!
რას ვიფიქრებდი – გამაბახებდა ეს ნაროსკიპალ-ნამეძავარი!
ხედავ, რას ამბობს! – ვაი სირცხვილო!
ცოტა დამაცა, – ხანჭლით მოგდგები, პირსისხლიანო
აფთრის ჯილაგო,
რომ შელანძღული საშო-შიგანი
მზის სინათლეზე გადმოგილაგო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჰა, ჩარჩოებზე აღიბეჭდა მათი ჩრდილები:
დგას ქალიშვილი თვალაპყრობილი
და წაყრუებით ებუტბუტება თანამზრახველის
დინჯი პროფილი.

ჯ ი ჰ ე ი

უნდა მივბეგვო!
უნდა მოვგუდო!
უნდა ავტეხო ერთი ლინჩი
და დაწყევლილი ქვებუდანივით ძირს მოვისროლო
გველის წინილი.
მაგრამ დავწყნარდეთ, კიდევ გავხედოთ:
ზის ფეხმორთხმული სამურაი, როგორც ბელადი,
ერთი ვიცოდე – რაზე ყბედობენ, რას მირეკავენ
სარეკელათი?
უხსნის კოჰარუ, გულმოდგინედ ემუდარება,
ნეტავ, რას შესთხოვს ამისთანას ძუკნა ბინძური?
ეს ვაჟბატონიც რას უმტკიცებს –
ამ სატევრებით წამობრინჯული?
თავბრუ მეხვევა, მიმძიმს ყურება,
მოსაწევარმა ალბათ მინია,
ალბათ ახლოა განადგურება...
საკმარისია! საკმარისია!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ხედავთ, რას შვრება, რანაირად ბორგავს და ბრდღვინავს,

ვაი ამ სირცხვილს, ამგვარ ყოფას, სამართალს ასეთს!
ანაზდეულად ქარქაშიდან აიგლეჯს მახვილს,
მახვილს –
სევი-ნო მაგოროკუს მარჯვენით ნაჭედს, [36]
და შეძახილით:
„აჰა, კოჰარუ,
ჰა, შენი გული – უნდო და ურჩი!“ –
უკუმოიქნევს გაშმაგებული და გამეტებით
უმიზნებს გულში.
თუმცა გაცუდდა ძალი მკლავისა...
კი, შეანგრია ფანჯრის გისოსი, ფარდაც შეგლიჯა ისე
ფხიანად,
ძმაგრამ მოუყვა ხელი ღრიჭოში და გაეჩხირა
სატევრიანად.
საბედნიეროდ, მოშორებით იჯდა კოჰარუ...
ო, როგორ შეკრთა, როგორ შეშინდა, მების გავარდნას
ჰგავდა ყოველი,
მაგრამ რაც იყო, – ღმერთის წყალობით, საღი დარჩა და
ხელუყოფელი...
წამოიჭრა სამურაი,
გადასწევს თეჯირს,
შემოუძახებს ჭიჭვის მჭახედ,
ჩააფრინდება უცებ მაჯებში და ექაჩება აქეთ და აქეთ.
ჰა, შემოდრივა, მოსწია მძლავრად,
ფიცხლად მოიძრო სატევრის თასმა,
ისე უღმერთოდ გააკრა კარზე, ხმა ვერ გაიღო
სანყალმა კაცმა.

ს ა მ უ რ ა ი

მშვიდად კოჰარუ, საგანგაშო არაფერია!
მადლობა უფალს, გავანეღე მისი ქადილი...
ახლა ერთსა გთხოვთ, – განზე გადექით, ნუ გაგიტაცებთ
ცნობისწადილი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამასობაში მასპინძლებიც მოვარდებიან.
ეტყობა, ესმით ჭიჭვის ხმა და
შიშგარეული ფართო თვალებით:
„– რა ხმებიანო, გაგვაგებინეთ,
რამე ხიფათში ხომ არ გავებით?“
და სამურაი:
„არაფერია!“ –
ეტყვის დინჯად და თავშეკავებით.

ს ა მ უ რ ა ი

ვიღაც თავზეხელაღებული დაგვესხა. მეც ავდექი და გავბანრე. არ
გაუშვანთ, ძალიან გთხოვთ. ახლა მე მომანდეთ ეს საქმე და დანარ-
ჩენს მერე გაიგებთ!

რა ვქნათ, კოჰარუ, როგორ ვარჩიოთ?
მტერმა ისმინა უსაქმური ხალხის ყაყანი.
აქ რომ გავჩერდეთ, დატრიალდება ერთი შფოთი და
აყალმაყალი.
შევიდეთ სახლში!.. ერთი მოლხენა
არ ჩაგვეთვლება, მგონი, სიავედ...
თან სარეცელსაც ცოტა მივხედოთ, თორემ საკმაოდ
დავაგვიანეთ.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

„ჰო!“ – ეუბნება კოჰარუ,

თუმცა

შეცბუნებული, ნირნამხდარი თავისას ფიქრობს:

ხმა ეცნაურა რაღაცნაირად, ეს სატევარიც

ეცნობა თითქოს.

სხვაგან ჰქრის, სხვაგან, მისი გონება,

გული კი, გული, – საგულეში დაშთა მტირალად.

გული ვერ მოჰკლა სატევარმა... სამაგიეროდ –

სულს განეწონა გასაგმირავად.

კ ო ჰ ა რ უ

ნეტავი თქვენ, პირველი ხომ არ არის ამ ლოთბაზარა ხალხის ხუმ-
ტურები. ისევ ისა სჯობს, გავუშვათ თავის გზაზე. ნავიდეს, კისერიც
უტეხია! მართალს არ ვამბობ, ბატონო კავასიო?

ს ა მ უ რ ა ი

ო, არა, არა!

ამას არ ვიზამ არასდიდებით!

საქმე ისედაც მოგვარდება – ტყუილად სწუხარ.

აბა, შევიდეთ, –

მე წინ წარვდგები,

თქვენ უხმაუროდ მომყევით უკან.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

უხმოდ გადიან ოთახებში...

თვალგაშტერებით ხედავს ჯიჰეი, – ყრუდ მინანობს,
მიცურავს წყვილი
და სიბნელეში მიიკრიფება თავსაბურავის
ფარფატა ჩრდილი.
მაგრამ რას იტყვის – დაბმულია, ველარ ინძრევა,
იყოს, ახია! – ინვალოს ასე!
ვაჰ, თუ ხახაშიც მჭილი ჩასჩარონ და საყბეურიც
ააკრან ყბაზე!

ჰა, გაიბრძოლებს, ერთიანად დაიძაგრება,
თუმც ღირს კია ხელის განძრევა? –
უფრო ჩაუჭერს თასმისთავები,
ჩაეჭდობა და
ჩაეკვანძება.

როგორ დაეცა!..
როგორ წახდა!..
ვაი სირცხვილო,
ვაი სახელო, ლაფდასხმულო, მოყვივნებულო!
რაკი ასეა, ურჩევნია თავი დაიღოს,
იყოს თავისთვის, უხმაუროდ – ასე არა სჯობს? –
რომ სამარცხვინო აღსრულებას მათი ნდომისას
პირდაფჩენილი ქოფაკივით დაუდარაჯოს.
სხვა რა იღონოს? – ივახვახოს? ისიმძიმელოს?
ვინ გაუყუჩებს მტანჯველ იარებს? –
ცრემლის წვიმას ღვრის, წვიმას აწვიმებს,
სისხლის მდინარეს მოათქრიალებს.

ო, როგორ ბორგავს საცოდავი, როგორ წრიალებს,
თუმცა... ვინ ყვირის: ესეც ბედია! –

მოდის ტაჭვი, – ქუცა-ქუჩა ნაწონიალევს
ეს უთავბოლო ხეტიალი მობებრებია.

ტ ა ჰ ე ი

ბიჭოს! – რას ვხედავ?!

„კავასიოთა“ სახლის რიკულზე ღვედით მიუკრავთ
ვიღაც მუდრევი.

თუმცა, დაიცათ, ჭიჭვია, ჩვენი ჭიჭვი,

ჭიჭვი, ჭიბეგალლეტილი, კოტრი ვაჭარი!

უნდა მივდგე და გავაპანლურო ეს ნათრევი და
ნაბაცაცარი.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

რეგვენს ვინ მისცა მეტი გაგება! –

ჩააფრინდება ილლიებში სანყალ ჭიჭვის

და კარებისკენ ეჩაქჩაქება.

ჭ ი ჰ ე ი

ო-ო-ოჰ!.. ო-ო-ოჰ!.

ტ ა ჰ ე ი

ჰაიტ, შე მხდალო! რაო, გემწარა, ვაჟბატონო? რაღაცას იპარავ-
დი, გეტყობა კოჭებში, ამიტომაცა ხარ გაკოჭილი. ჰაიტ, შე ქურდბა-
ცაცავ, შე ყველიპარიავ, შენა! ესეც შენ, მიიღე საკადრისი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამას ეტყვის და ხელუკუღმა მოუქნევს ყბაში.

ტ ა ჰ ე ი

შე წუნვო, შე წუნვალო, შენა! კარგად ვი გაუბანრიხართ!.. ცოტა დაიცა, – თავსაც წაგაგდებინებენ. ახიც იქნება! ესეც შენ, ესეც შენ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და წამდაუნუმ მუჭლუგუნით უმასპინძლდება.

ტ ა ჰ ე ი

ჰეი-ჰეი-ჰეი!

კართან მიაკრეს ძუკნა ძალღივით
ჩვენი ძმაკაცი, ჩვენი ჯიჰეი!

ჩინებულია, მეგობრებო, ჩინებული!

აბა, შეხედეთ, – ქალაქლების გადამყიდველი, –
მის ვაცობას რომ ასე შეხარით, –
რა სამარცხვინოდ გამოიჭირეს თავის ნაქურდალ-
ნამუდრეგალით.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ეს უღმერთოდ ყვირის ტაჰეი.
გამოიღვიძეს მეზობლებმა,
მოვარდა ხალხი,

საქმე გაუჩნდა ათას მდაბიოს,
ჩხუბზე თუ მიდგა, ბევრი მოირბენს სასეიროდ და
სადოყლაპიოდ.

სამურაიმაც გაიგონა ტაჭეის ხმა და
განრისხებული გამორბის გარეთ.

ს ა მ უ რ ა ი

ეს შენ ყვიროდი „ქურდიო“, „მანანწალო?“ აბა, გვითხარი ერთი,
რა მოიპარა ჯიჰვიმ. ჩქარა გადმოყაჭე, თუ თავი არ მოგებზრებია!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ეს თქვა თუ არა, საყელოში წაავლო ხელი,
თავპირისმტვერევით დაითრია ჩვენი თავნება,
ძირს დაანარცხებს, მიაგდებს მტვერში, მიაცხრება და
მიემძლავრება.

ბობლავს ტაჭეი, ცდილობს ადგომას, მაგრამ სად შესწევს
ფხა და უნარი!

ჰა, გაიბრძოლა, წამოდგომა ციმციმ,
მაგრამ მოხვდა და
ნაპანღურალი
მინას გაეკრა ჯიჰვის ცხვირწინ.

ჯ ი ჰ ვ ი

აბა, ჯიჰვი, შეანჯღრიე მამაპაპურად,
მიდი, უტიე, იცხონე სული!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ჰა, ჭიჭვი გამძვინვარებით სანყალ ტაჭვის გაიგებს
ფეხქვეშ:

ერთი კეფაზე!

ერთი ყვრიმალში!

ერთიც – უბრალოდ, პანლურად შეგრჩეს!..

ტაჭვიმ

წელი აითრია, წამოლასლასდა,

ლაფში და სისხლში ამოთხვრილი ძლივსლა ქანაობს,

მინც არ ცხრება –

თვალამღვრეული

ისევ ცხარობს და წარამარაობს.

ტ ა ჰ ე ი

უსაქმურებო! დოყლაპიებო!.. მოდექით ხომ სეირის საყურებლად.
მე შენ გეტყვი და, ამომიდექით ვინმე! არამზადებო: გაათელინეთ ხომ
ჩემი თავი! დაიცათ, – ყველა თქვენგანის სიფათი მახსოვს, ყველას
გაგისწორდებით, თუ კაცი ვარ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თუმც გულიანად იცინიან მაყურებლები.

ბ რ ბ ო

აბა, შეხედეთ!

ცემით თვალეხი დაულილავეს, მინც ყბედობს და მიეთ-
მოეთობს.

სჯობს გამოვნახოთ სხვა რამ წამალი,
თორემ შეგვიკლავს თავის წრიპინით ეს განრიპული
ქვეწარმავალი.

ალბათ, არ აწყენს ნაღვინევე გამოფხიზლება,
ვარგი იქნება – მდინარეში ვინმე გაბანდეს.
გაანელებენ გრილი ტალღები მის სიყალბეს და
სიყალბათაბანდეს.

მაშ, მოვარჯულოთ, მოვაჭკვიანოთ,
ცოტათი შუბლით შევუშვიროთ წყალს და ბორიოს,
ცოტაც – ტალღებში გადავუძახოთ,
იქნებ, ზვირთებმა შეიყოლიოს.

თუმცა... სად გარბის, –
დაიჭით, ჰეი!
ჰეი, ტაჰეი!
ჰეი და ჰეი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და მთელი ხროვა ჩაუდგება ტაჰეის კვალში...
სამურაი ვი
ჯიჰეისთან შემობრუნდება,
რომ შებორვილი გაუხსნას კვანძი.
აჰა, გადახსნა ნაკვანძარები,
ბანრის ბოლო და შესართავისი,
ჩამოიგლიჯა პირსაბურავი და ვინაობა გასცა თავისი.

ჯ ი ჰ ე ი

ამას ვის ვხედავ! – მაგოემონი!
ო, მოდექ, ძმაო, უფროსო ძმაო, მოდი, დამხედე

უნმინდურ დაღზე,
მეტი რა გითხრა თავლაფდასხმულმა,
ან რანაირი პასუხი გაგცე!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჯიჰვი
პირქვე დაემხობა თვალცრემლიანი,
ტირის ჯიჰვი,
ქვითინებს მწარედ...
კოჰარუს ეცნო ჯიჰვის ხმა და
დაფეთებული გამორბის გარეთ.

კ ო ჰ ა რ უ

ღმერთო! რა ხდება...
ნუთუ ეს ვაცი...
თქვენი ძმა არის დანამდვილებით?!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჯიჰვი მისწვდა კოჰარუს ყელში,
გამხეცებულმა
დაითრია მისი ხალათი.
ხელში მოიგდო, მოისადავა და მოიდრიკა
ძალისძალათი.
– უნდა იყაროს გულის ბუხარი,
რისხვა და ბოღმა ანთხიოს ღვარად!
ვაცი – ქარია თავანწყვეტილი, ქალი – ირხევა ბამბუკის
დარად.

ჭ ი ჰ ე ი

მელავ, პირმყრალო, – ქვებუდანო, ბილწო ნადირო!
უნდა გაგთელო, როგორც ტაჰეი, უნდა გატირო,
მწარედ გატირო!
იქნებ, გნადია – ისევ დაგვიძვრე,
სადმე სოროში კუდი მიმალო?..
აბა მიყურე!
აბა მიყურე!
შე ნათრევო და ნაროსკიპალო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აჰა, ასნია ფეხი – ვაიმე,
რას მოიქმედებს, ღმერთო, რა ვიცი!
მაგრამ – „შეჩერდი!“ –
მაგოემონმა
მაღლა აღმართა მკლავი თავისი.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

აი, ხომ ხედავ, რა დღეში ჩაიგდე თავი! მერედა ვისთვის – იცოდე
მაინც! კარგად კი გაგაცურა, ღმერთმანი! აბა, სხვა რა შეუძლია ნა-
მუსზე ხელაღებულ დედაკაცს, – ესაა მისი ხელობა. ახლა ხომ გაიგე,
რა შვილიც ყოფილა. მე, აგერ, ერთი შევხედე და უცებ გავიგე ამის
ავან-ჩავანი. შენ კი? ეჰ, მიამიტი ყოფილხარ! სამი წელია – გესმის? –
სამი წელი, ამასთან ხარ და რიგიანად ვერ გაგიგია, რა ეშმაკებიც
უზის გულში; ჭკუა რომ გქონდეს, ამას რას ემართლები! – საკუთარ
თავში უნდა იცემდე ხელს. ბოლოს და ბოლოს, ოცდაათი წლის ვაცი

ხარ, ორი შვილის მამა! უფროსი ბიჭი, კანტარო, აგერ-აგერ ექვსისა გახდება, ო-სუე კიდევ, ოქროსავით გოგო, ოთხი წლისა გყავს. ამდენი ქონების და შეძლების პატრონი ბედს რად უნდა ემდუროდე: გვარიანი დუქანი გაქვს, შენს სახლს რომ შეხედოს ვაცმა, სასახლე ეგონება! შენ კი... დამდგარხარ და საკუთარი ხელით ითხრი სამარეს. რა მოგივიდა, რამ დაგაბრმავა ასე! ჩემი სიტყვაც რომ ფეხებზე გკიდია! უფროსი ძმა მაინც არ ვიყო!.. მაინც ვის ემდური, გამაგებინე! ჯერ მარტო, რა ახლობლები გყავს: სიმამრი, შენც კარგად იცი, სხვანაირადაც გენათესავება – მამიდაშენის ქმარია, სიდედრი კი: – დედა რომ დედაა, ისიც ვერ მოგეპყრობა უკეთესად. ახლა ცოლს არ იკითხავ? – ო-სანი მეც ხომ მკვიდრ მამიდაშვილად მერგება. ხედავ, ერთმანეთის ნათესავეებიც ვართ და მოყვრებიც. სისხლისმიერი კავშირია თუ ცოლქმრული, კი ვართ ასე შედეულებებულნი! როცა არ უნდა შეიკრიბოს ჩვენი ჯალაბი, სულ შენი სახელი გვაკერია პირზე: მთლად წავიდა ხელიდან, სონეძაკიში ყიალის მეტს არაფერს აკეთებსო – ასე გაიძახის დიდი და პატარა. საწყალი მამიდაჩემი! სულ ებუზღუნება თავის ქმარს, გოძაემონი: „თავი მომჭრა შენმა ძმისშვილმა, საქვეყნოდ შემარცხვინა! დავლუპე ქალიშვილი. იმდენს იზამს ჭიჭეი, დავავლებ ჩემს შვილს ხელს და გამოვაბრუნებ სახლში, მერე იყიალოს, რამდენიც უნდა. ვნახოთ, სირცხვილით თუ გამოყოფს თავს...“ ხომ იცი, ძველი ყაიდის ვაცია, – ყველა პატივს სცემს და ძვირად უღირს თავისი ოჯახის ღირსება. მაინც მამიდაჩემის კისერზე გადადის ყველაფერი. ლაპარაკი რომ ჩამოვარდება, თავგამოდებით გიცავს, მაგრამ, ნამეტანი თუ გამწარდა, ისიც კარგა გვარიანად ილანძღება ხოლმე. ამდენმა დავიდარაბამ მთლად ჩამოაღწო საწყალი. ერთიც ვნახოთ და, ავად გახდეს, ვისი ბრალი იქნება, – მიპასუხე.

ცხადია, შენი!

ჩემად რომ მის და გულმოკლული თვალებს იოსებს,
შენ არც კი იცი, როგორ ინახავს შენს ღირსებას და
სიპატიოსნეს.

თუნდაც იმისთვის მოგეზღვება მაღალი სასჯელი,
ცისგან შერისხულს განგეხვნება ბნელი რიგები,
ვერ გაექცევი შურისძიებას,
ვერც ბედისწერას განედრიკები.

კიდევ დიდხანს რომ გაგრძელდეს ასე, მთლად დაგენგრევა ძმაო,
ოჯახი. გული შემტკივა შენზე და ამიტომ გადავწყვიტე ამ დედაკაცის
მონახულება. ვიფიქრე, – მოდი, გავიგო მისი ასავალ-დასავალი: ვინ
არის, გულში რა უძევს-მეთქი. ჰოდა, კიდევ შევუთანხმდი „კავასიოს“
პატრონს, – ამალამისთვის დამეთქვა პაემანი. მინდოდა ჩემი თვა-
ლით მენახა – ვინაა, ამდენ უბედურებას რომ გადაგკიდა. აგერ ხომ
ვნახე კიდევ! თურმე ვიზე გაგიცვლია ცოლ-შვილი! – ბიჭოს, რა ერ-
თგული გყოლია! ბარაქალა შენს ვაჟკაცობას, მაგრად მოგინადირე-
ბია, აი!

ეჰ, ჩემო ძმაო, თქმა არ უნდა, კარგი ვინმე ხარ!

აბა, შეხედეთ:

ჰაი, აჰანდე! –

მე, დიდვაჭარი მაგოემონი, პატივდებული გახლდით
აქამდე,

ახლა კი... ვინ ვარ – გადაცმული ტაკიმასხარა,

წინ მოვისკუპე გულმონყალე სიძვის დიაცო

და თავს ვინონებ ოინბაზობით,

ვით მასხარების პროცესიაში. [37]

ხმლები ავისხი, პირსაბური ჩამოვიფხატე,

თან მასპინძლებსაც ჩავუჯიბე ვერცხლის ბლუჯები,

ხელმოცარული მსახიობივით ამ კომედიას ვებლაუჯები.

სამურაიო?! –

ხეპრე ვარ, ხეპრე, დოყლაპია, ბრიყვი, რეგვენი,

ჰაი დედასა, როგორ მომნათლე!

გულში მჭირს, გულში, შენი სიგლახე, შენი სიბეჩავ-
სიბედოვლათე!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამას იტყვის და შებრუნდება გულისტკივილით,
როგორ შელახეს, ვინ რა იცის, მისი უფლება!
თვალზე მონოლილ ცრემლებს იკავებს და პირისახე
მოეღრუბლება.

„– ო, რა მართლად სჯით! – გულსაკლავად ეტყვის
კოჭარუ –

ჭეშმარიტია ყველაფერში თქვენი ბრალდება!“ –
მოეძალება მასაც ცრემლები

და ძალმიხდელი გატრიალდება...

ხოლო ჭიჭვი...

– ვედარ მოითმენს,

ვედარ მოითმენს,

ქალის ცრემლებს და მიეთ-მოეთებს

და გაშმაგებით დაიწყებს ყვირილს.

ჭ ი ჰ ე ი

ეს მე!...

მხოლოდ მე ჩავიდინე დანაშაული!

ო, ჩემო ძმაო! სამი წელია –

ამ მელაძუა ქალის წყალობით

თავი მაღლა ვერ ამიწევია.

კი, მართალია, ვუორგულე ნათესაობას,

ჩემი ხელობაც დავთმე ასევე,

ზურგი ვაქციე საკუთარ შვილებს, ცოლს ვუგანე და

ვუალმაცერე, –
მაგრამ მერწმუნე, – ყველაფერი ამის წყალობით,
ამ გაიძვერამ მაიძულა ძალისძალობით.
ახლა კი რა ვთქვა: ამეხილა ისევ თვალები
და ყოველივეს ვინანიებ გულისტკივილით.
ამიერიდან გავეცლები აქაურობას,
ამ უხსენებლის სახსენებელს აღარ ვახსენებ.
... შენ კი, ვერაგო, გირჩევნია თავი დაიღო,
ქვე-ქვე მძრომელო, ქვებუდანო, მაჩვისნაირო!
შენ გეუბნები, დამთრგუნველო ჩემი სულისა,
შენ ამოძირკვე საძირკველი ჩემი სახლისა,
მაგრამ, ღმერთს მადლი,
ყველაფერი უკვე დასრულდა,
უკვე მეუწყა დაფარული შენი მიზანი:
აქ განშორების აღსანიშნავად
ჩემგან ინიშნე ესე ნიშანი...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ნაჩქარევად ამოიღებს გულისჭიბიდან
მომცრო ბოხჩაში მიგულებულ ჯადო-ბარათებს.[38]

ჯ ი ჰ ე ი

აჰა, აიღე, ჩაიბარე შენი ნაჯღაბნი ავგაროზები! აგერ აქ არის ოც-
დაცხრავე, სუყველა მომიყრია შენთვის!... ოცდაცხრავეს გიბრუნებ
უკლებლივ! ვაი, რა ფუჭად ვუგზავნიდით ერთმანეთს ყოველთვი-
ურად! მორჩა, ამიერიდან ნურც ჩემი სიყვარულის იმედი გექნება და
ნურც ჩემი ერთგულებისა!.. აჰა, ღმერთმა მშვიდობაში მოგახმაროს!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და სიძულვილით მიაყრის პირში.

ჭ ი ჰ ე ი

ძმაო, გამოართვი ჩემი ავგაროზები. შინ წაიღე, კარგად შეამონმე და სათითაოდ ცეცხლში შეუძახე. აბა, რა ფეხს ითრევ, დაუბრუნე ახლავე ჩემი ნაწერები!

კ ო ჰ ა რ უ

მივცემ ახლავე... გემორჩილებით.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ცრემლიანი ისეთსავე ბოხჩას აიღებს,
გულსაკლავია ჭემმარიტად ქალის კირთება!..
მიდგება მერე, მიაჩრის ხელში
და ყურადღებით დააკვირდება:
მაგოემონიც გადაშლის უხმოდ,
განზე გადგება დინჯი ხველებით,
ლამპიონის ქვეშ
ყურადღებით მოსინჯავს ფურცლებს
და გადაითვლის გულდაჯერებით.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ერთი და ორი... ოთხი... ხუთი და...
ათი... თხუთმეტი... ღმერთო, დალოცე!

ოცი... ოცდაცხრა... სულ აქ ყოფილა მთელი სიბრძნე და
სიავეაროზე!

კიდევ რაღაც ჩანს, – მგონი, უსტარი:
ქალის ნაწერს ჰგავს, თუ არ ვცდები...

გვერდი პირველი!

მაშ, საცნაური გავიცნაუროთ
და მოვიხილოთ მოსახილველი!

კოჭარუ

ო, მოითმინეთ! მოითმინეთ!

ჩანს, – მეტისმეტად,

მეტისმეტად ვიგულმაჟინყე.

საიდუმლოთა მტვირთველია ესე ბარათი

და გვედრებით – გამომიბრუნოთ, ნუ გამომძალავთ
ძალისძალათი!

მთხოვლი

ამას იტყვის და მიეჭრება აღელვებული, –

იქნებ როგორმე ავართვაო ჩემი წერილი,

მაგრამ არ ჩქარობს მაგოემონი, – გულდინჯია და
თავდაჭერილი.

ქალს განირიდებს, სინათლისკენ შეტრიალდება,
ჩემად გაშლის და...

მიდის... მიდენის:

„ქ-ნ კოჭარუს უგზავნის ო-სან, – ცოლი ქალაღდის
გადამყიდველის“.

აქ შეჩერდება, მობრუნდება აუღელვებლად, დ
არც უფიქრია ნაკითხულზე კრინტის გაღება!

წერილს ჩაიდებს გულისჯიბეში
და საპასუხოდ შეგზრახება:

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ვარგად დამიგდეთ ყური, კოჰარუ! – ამ ნახევარი საათის წინ სამუ-
რაების მფარველი ღმერთი დავიფიცე; ახლა კი ფქვილით მოვაჭრე
მაგოემონი ვარ და ვაჭრობის მწყალობელ ღმერთს დავიმონმებ.
ვფიცავ, ამ წერილს არავის ვაჩვენებ, არავის, – საკუთარ ცოლსაც კი
არა! მართო მე თუ წავიკითხავ და ამ თქვენს ალთქმებთან ერთად ცეც-
ხლში შევუძახებ. ნუ შიშობთ – არ გეცრუებით, ზოგ-ზოგებივით როდი
ვტეხ ჩემს სიტყვას!

კ ო ჰ ა რ უ

მადლობელი ვარ უსაზომოდ...
პატიოსნება
ხელუყოფელი დარჩება ჩემი...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ატირდება და... კვლავინდებურად
გულამოსკვნილი ემხობა პირქვე.

ჭ ი ჰ ე ი

ო-ჰო-ჰო-ჰო-ჰო!
გავგიჟდე, მგონი! –
რა თვალთმაქცურად იხსენიებს პატიოსნებას
ეს სიმყრალეში ნათრევი მძორი!

კარგია, კმარა! –

მაგოემონ წავიდეთ ჩქარა!

უკვე გულს მიმღვრევს სიახლოვე ამა ქალისა,

არ შემიძლია... მიმძიმს ატანა...

მაგოემონო, წავიდეთ ჩქარა!

ზიზღი და ბოღმა, ტკივილები,

სიმძაფრე შხამის

ჩემს მოთმინებას ეთანდათანა

და ბალღამივით გადმოსკდეს ლამის...

მაგოემონო, წავიდეთ ჩქარა!

მაგრამ ერთსაც გთხოვ, – ნება მიბოძე:

თუ მადროვებ და ცოტას დამაცლი, –

მივალ ერთხელ და უკანასკნელად და სამახსოვროდ

სილას გავაწნი.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მიდგება ქალთან ბოღმისაგან გულამღვრეული

და გაშმაგებით უღერებს მჭიდებს.

ჯ ი ჰ ე ი

მე სამი წელი მიგიჩნევდი ღვთაების სწორად,

ჩემს უსათნოეს მშვენებად გთვლიდი,

მაგრამ ახლა კი...

უმჯობეა შევიქცე წასვლად

და სამუდამო გაყრის სამანზე

წიხლი მოგიზღო ამბორის ნაცვლად.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აქ შემობრუნდა ჭიჭვი მიძიმედ
და საფეთქელში
გამეტებით უქნია წიხლი,
კოჰარუმ სიმწრით დაიკვნესა...
ათირდა ისევ,
ეჰა, შავბედო, – უნდოვ და მქისევ!
წავიდნენ ძმები,
გააყოლა ქალმა თვალები,
ცრემლიანია განშორება, სევდანარევი...

ცრემლიანია თვითონ კოჰარუც,
ცრემლში ბანაობს
კაეშანი შეუცნობელი,
ცრემლში ბანაობს მისი წუხილი, –
სამწუხაროა ფრიად ყოველი!..

ერთგულია თუ მოღალატე? –

ვერავინ გეტყვის ცისქვეშეთში დანამდვილებით,
ვერავინ გვამცნობს ღრუბელთა ქვეშე!
ქალის გულში და ქალის წერილში
ჩამარხულია სიმართლე ესე.
წერილი შეთხზა ჭიჭვის ცოლმა.
მაგოემონი, –
იმედია, გადაშლის ბარათს
და დატარულსაც გვაუნცებს ალბათ.
ხოლო გული კი –
გატანჯული კოჰარუს გული,
ყრუდ ჩაკირულა სიღრმეთა შიგნით

და ყოველივეს აიდუმალებს
ამოუცნობი სევდით და ფიქრით.

ნეტავ, ვინ განხსნას საკლიტენი დახშული კარის,
ვინ განაცხადოს დაფარული
ამა გულისა?

მაშ, გაიყარა მიჯნურთა გზები.
წერამწერალი ეწია მიზანს...
კოჰარუ დარჩა სონეძაკუში,
ხოლო ჭიჭვი
კვლავ დაუბრუნდა სახლეულს თვისას.

მეორე მოქმედება

ჯიჰვის სახლი

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ტემას უბანი ემზადება სალიტანიოდ,
ტაძრის კარებთან მოდრეკილა მთელი კრებული,
რომ ამაშიცუ-კამის[39] ასმინონ ღვთისმოსავების
დავედრებული:

„ამამიცუ-კამიო,
მონყალეზა ჰყავიო,
ძენ!

შეისმინეთ ღვთისმოსავთა
სათქმელ-საესავიო,
ძენ!“ ..

ქუჩა რომ ჩადის, „უფლის ქუჩა“, –
ისმენს უფალი მონანიე მრევლის გოდებას...
აგერ – ხიდიც კი ველარ გაექცა „ტემა ტენჯინის“
სახელწოდებას.

იქ კი ტაძარი ისევ ღაღადებს:
„– შენ შემოგვედრით, შენ შემოგწირავთ
ცრემლთა ნაკადებს,
ძენ!
ჩვენ – ფულები და კარგი ვაჭრობა,
ძენ!
მტერს – ვაგლახი და ვაინაჩრობა,
ძენ!“

მერე კი ისევ:

„– ამამიცი-ვამიო,
მონყალება ჰყავიო,
ძენ!
შეისმინე ღვთისმოსავთა
სათქმელ-საესავიო,
ძენ!“...

... დიახ, ეს ქუჩა „უფლის ქუჩა“,
თუმცა რას აქნევს შემოქმედი მრევლის გოდებას!..
ხიდიც, ეტყობა, განზრახ ატარებს
„ტემა ტენჯინის“ სახელწოდებას.
ნეტარ ბურანში თვლემენ ღმერთები...
მაგრამ ვიდრემდე ნებას უფლისას ამა ქვეყნისთვის
გაეღვიძება, –

დულს და გადადულს ტემას უბანში
გახურებული აღებ-მიცემა...
აგერ ჩარჩი ძრწის, – ქუჩა-ქუჩა ნაცუნდრუკალი,
იქ კი მუშტრების მოლოდინში თვლემენ თერძები...
აქვე მოურთავს ჭიჭეისაც მომცრო დუქანი –
ხელსართიანი წინაპრების ნაანდერძევი.
მაგრამ ყოველთვის ამნაირად ვაინაჩრობდა? –
ვისაც უნახავს, უსათუოდ ემახსოვრება:
ეჰ, რა დრო იყო, ჰაი, გიდი, როგორ ვაჭრობდა,
რა უზრუნველად მიდიოდა მისი ცხოვრება!..

ახლა კი... ახლა:

ახლა – კუთხეში მიწოლილა ბაგემდუმრიად.
ღვივის ღადარი, ღვივის კოტაცუ,[40] – ამოდ გუზგუზებს
თბილი კვრია,
წრიალებს ო-სან, ოთახს ალაგებს,
აგერ, შირმებიც დაუთრევია.
დაუთრევია... უნდა გაშალოს,
თორემ, ხომ ხედავთ, ქარი წრიალებს, ფარდებს აწყდება
ცივი სივილით...
ფუსფუსებს ო-სან, შირმებს აყუდებს,[41]
ქმარს უფრთხილდება თვალისჩინივით...
ისმის ტაძართან საქმიანი ხალხის ხმაური,
მოედინება სალოცავად მთელი კრებული,
დღეს გასრულდება ღვთაებრივი დღესასწაული, –
„წმიდა ღამეთა ათეულად“ სახელდებული.
ჭიჭეის ცოლიც ასნაირად ვაივაგლახოვს:
რამდენს გაუძღვეს, მარტოქალია! ქმარიც რომ ჰყავდეს
რამის მაქნისი!..

აქეთ – ოჯახი, იქით – ვაჭრობა,
წელზე ფეხს იდგამს დიასახლისი!...

ო – ს ა ნ ი

მოკლე დღეები ჩამოდგა უკვე, ხელის განძრევას ვერ ასწრებ, ისე ღამდება. ვახშმობის დროა. ტამა მწვანილის საყიდლად რომ გავიდა, ჯერაც არ მობრუნებულა. სად ჯანდაბაშია აქამდე! ეს სანგოროც ვაი ვინმეა! შეგირდი ვი არა, გულის ჭირია ნამდვილი. ბავშვების მოვლის თავი მაინც ჰქონდეს! ნეტავ სად დააწონიალებს ამ ქარ-ყინვაში, სულ გაითოშნენ ალბათ სანყლები, დაავიწყდა, ო-სუეს ძუძუს ჭმევის დრო რომ არის? შტერი რომ დაიბადება ვაცი!

ვ ა ნ ტ ა რ ო

დედი! აქა ვარ, მოვედი.

ო – ს ა ნ ი

ვანტარო! მარტო დაბრუნდი? სანგორო სადღაა? ო-სუე რა უყავით?

ვ ა ნ ტ ა რ ო

გარეთ ვთამაშობდით, სალოცავთან. მერე ო-სუემ რძე მინდაო და ტირილი დაიწყო.

ო – ს ა ნ ი

აბა რა იქნებოდა! ნახე, რა მთლად გაგყინვია ხელ-ფეხი! ჩქარა
კერიაზე მიდი და გათბი; მიდი, მამაშენიც მანდაა, სძინავს.

იჩქარე-მეთქი, ნულარ აყოვნებ!..

ისეც, ხომ ხედავ, იგვიანებს შენი დაიკო...

რა მოვუხერხო ყვეფი სანგოროს, რომელ ენაზე
ვემუსაიფო?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ო-სან

ქუჩაში გამოვარდა გულისკანკალით,

და, ჰა, რას ხედავს, – მოდის სანგორო, მოდის ეს ბრიყვი

ასე გვიან და

ბავშვი არ მოჰყავს, – წარმოიდგინეთ, –

სულ მარტოდმარტო შემოყიალდა.

ო – ს ა ნ ი

ბრიყვო, ო-სუე ვისთან დატოვე?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აენტო ო-სან, – როგორ იკადროს, თორემ მაღლია
მისი მითქვეფა!..

მაგრამ ვერ ხვდება ამას ქარგალი

და გულუბრყვილოდ შეესიტყვება:

ს ა ნ გ ო რ ო

შეხედე, მგონი, მართლაც დამვარდნია! ვინმემ დასტაცა, ალბათ, ხელი და წაიყვანა! ხომ არ წავსულიყავი და მომეძებნა , ჰა?

ო – ს ა ნ ი

ჰოი, შე არამზადავ, შე მართლა დოყლაპიავ, შენა! იცოდე, რამე არ მოუვიდეს ჩემს გოგოს, თორემ სულს გაგაცხებინებ, შე უბედურო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გაცეცხლებული ასე უყვირის...

უყვირის ო-სან, მაგრამ უეცრად ტამა მსახური მოდგა კარებში:

ზურგზე შეუსვამს თითო ბავშვი და ცხარობს ო-სანის პირისფარეში.

ტ ა მ ა

გაგიგონიათ ამისთანა უსინდისობა? –

შუა ქუჩაში დაუგდია სანყალი ბალღი!

სულ მართოდმართო, წარმოიდგინეთ, რას არ იკადრებს უბირი ხალხი!..

რა გულმა მოგცა! როგორ გაბედე!

იმის მაგივრად – ბავშვი გაართო, მოეფერო და მოეამბორო!..

აბა, რა გითხრა – ბავშვის მომვლელად ღმერთს არ უქნიახარ , ჩემო სანგორო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მივარდებიან ლანძღვა-გინებით,
აღარ აცლიან ერთიმეორეს.

ო – ს ა ნ ი

მოგშივდა, შვილო? გათოშილხარ... დედა მოგიკვდეს!
აგერ, რძეს გასმევ, ჩემო პატარავ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ო-სან ბუხართან მოიკალათებს.
ბავშვი ხელს მოჭხვევს, ატიკტიკდება, თუმცა ვინ აცლის
ამბის მოყოლას:
ჩაისვამს დედა, ძუძუს ჩააჩრის,
სულს მოუბრუნებს სანყალ გოგონას.

ო – ს ა ნ ი

აბა, ტამა, ერთი ჭკუა ასწავლე ამ რეგვენს! მიდი და შენებურად
უთავაზე ცხელ-ცხელი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გადააქნია თავი სანგორომ.

ს ა ნ გ ო რ ო

არა, არა, ნუ შენუხდებით! ეს-ესაა სწორედ ორი ცხელი ფუნთუშა
უყვიდე ბავშვებს, მეც კაი ხუთამდე გვახელით!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ყბედობს სანგორო, ტუტუცურად ეოხუნჯება...
ქალს ბოღმა ახრჩობს, კიდევ ეს უნდა? კიდევ –
ბრაზი და ცეცხლის შენთება?

თუმც

უნებლიეთ მოერევა მასაც ღიმილი
და გულისწყრომა გაუნელდება.

ტ ა მ ა

კინალამ არ დამავინწყდა ამ სულელის გადამკიდეს! ჰო, ქალბატო-
ნო ო-სან! რომ მოვდიოდი, ბატონი მაგოემონი და დედათქვენი ვნა-
ხე, აქეთ მობრძანდებიან.

ო – ს ა ნ ი

რა თქვი, მოდიანო! ახლავე ჯიჰვი უნდა გავაღვიძო! ადექით, ბა-
ტონო, გაიღვიძეთ! აგერ დედაჩემი გვესტუმრა, თქვენი უფროსი ძმაც
ახლავს, რას იტყვიან, ვაჭარ ვაცს ასე დღისით-მზისით დაძინებულს
რომ გნახავენ, ისევ არ აუცრუვდებათ თქვენზე გული? ხომ ხედავთ
ისედაც რა მალე ლამდება.

რა დროს ძილია, დალოცვილო,
საქმეს მიხედეთ,

მტერს და მოყვარეს საკადრისი უნდა მიაგოთ...

– რა თქვი? მოდიან?! –

შეკრთა ჯიჰვი

და წამოვარდა უხასიათოდ.

ხელისკანკალით გადმოსწია საანგარიშო,

ზის დაღვრემილი, სახენადმეჭი,
კაცს ეგონება, – თხემით ტერფამდე ჩაძირულია
თავის საქმეში.

ჭ ი ჰ ე ი

აბა, ერთხელაც ვიანგარიშოთ,
უფრო გულდასმით შევამონმოთ ჩვენი ტაბულა!
ცოცხლად, ჭიჭეი, ცოცხლად დათვალე, რა ეშმაკებმა
დაგაძაბუნა!
მგონი, ნაშთი ჩანს, ხომ არ გვეშლება?
ცხრის თანათარდი, თუ არ ვცდები, სამჯერ სამია...
ორჯერ ორი კი, მოგვესენებათ, რვა მეორედის ნათესავია.
რაც მართალია, მართალია – ნახდა ვაჭრობა,
არ ემატება ერთი იოტი.
უნინ სად იყო ამნაირი ვაინაჩრობა,
თვლას ძლივძლივობით ავუდიოდი...
ცხრა ეტოლება კვადრატს სამისას, –
ეჰ, ნაგებაა, ჩემო ძმაო, ნაღდი ნაგება!
რვაჯერ შვიდი კი უდრის მამიდას, –
მის წლოვანებას ესადაგება.
თუმცა რას ვამბობ, ენა გამიხმეს!
სულ არ ეტყობა ხნოვანება ძვირფას მამიდას,
კაცმა რომ ნახოს, იტყვის ოცისას, ან დიდი-დიდი
ოცდასამისას!
ბიჭოს! ვის ვხედავ! აგერ მამიდაც!
მაგოემონი!.. ენამ მიყივლა?

ახლოს მოდევით, ძვირფასებო, ახლოს მოდევით,
თქვენი სტუმრობაც, მე შენ გეტყვი, ისე ხშირია!..

რამ მოგაფიქრათ აქეთ წამოსვლა, როგორ გაბედეთ –
გასაკვირია!..

მობრძანდით, დაბრძანდით, კეთილი იყოს თქვენი ფეხი! მომიტე-
ვეთ ცოტა ხნით, სასწრაფო დავთრები მაქვს აგერ დასაანგარიშებე-
ლი: ოთხი გავამრავლოთ ცხრაზე ოცდაათექვსმეტი მომმე, სამჯერ ექ-
ვსი – გამოდის ერთი მომმე და რვა ბუ[42]. კიდევ ერთი ბუ და მთელ
კან ვერცხლს მივიღებთ. დიახ, მთელ კანს! აბა, კანტარო, ცოცხლად,
ლანგარზე თუთუნი და ჩიბუხი დადე და მოგვირბენინე! ო-სან, გაინ-
ძერი, ჩაი მოართვი ჩვენს პატიოსან სტუმრებს!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე ყასიდად ეხუმრება სტუმრებს ჭიჭვი,
სხვაფრივ ძნელია ამნაირი ხალხის მიღება.
მაგრამ მამიდას მისი ხუმრობა დიდად არაფრად
ეჭაშნიკება.

მ ა მ ი დ ა

ნუ შეწუხდებით! ჩაისთვის და თუთუნისთვის არ ვართ აქ მოსულე-
ბი. ყური მიგდე, ო-სან! რა ახალგაზრდაც არ უნდა იყო, მაინც ორი
შვილის დედა გეთქმის. ხათრიანობა და ყველაფრის წაყრუება ვარ-
გია, ბატონო, მაგრამ მართო ამით ვერ გახვალ ფონს. ქმარი რომ გა-
რე-გარე იყურება და ცოლი ხელს აფარებს, დიდი ვერაფერი ქალო-
ბაა, მე და ჩემმა ღმერთმა. იცოდე, ცოლ-ქმრის გაყრა და ოჯახის დაქ-
ცევა მართო ქმრის სირცხვილი კი არ არის, ცოლსაც ეჭრება თავი.

რომ გაიძახი – მორჯულდაო, გამოსწორდაო,
გამოაცხადე ბარემ წმინდანად, უნანავე და უანგელოზე!..
გაფრთხილდი, ო-სან, თვალი გეჭიროს,

ნუ აპარკაშებ თავის გემოზე!

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

რა ტყუილ-უბრალოდ იხეთქავ გულს, მამიდაჩემო! აგერ მე, უფროსი ძმა ვარ და, მეც ასე წამდაუნუმ მატყუებს. ამისთანა კაცი ახლა ცოლს დაუჭერებს რამეს? გრცხვენოდეს, ჭიჭვი, გრცხვენოდეს! რა მეთქმის, კარგად კი გამაცურე შენი მაგოემონი! ჩემი თვალით ვნახე, იმ გათახსირებულ დედაკაცს როგორ დაუბრუნე თავისი ფარატინები, მაგრამ ცხრა დღეც არ გასულა და რა გამოვიდა? თურმე გამოსყიდვას უპირებ იმ შეჩვენებულ სახლიდან. ეეჰ, თავსლაფი კი დაგასხი! ვიცოდე, ერთი, რას ანგარიშობდი ასე გაფაციცებით? კოჰარუს ვალებს, არა?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

წამოვარდა მოგოემონი:

მოგარჯულებო, თუ კაცი ვარ, ხვენწის გარეშეც! –

დავთრებს გამოჰკლუჯს, ისვრის ფანჯრიდან, თან მიაყოლებს საანგარიშეს.

გაოგნებული უმზერს ჭიჭვი.

ჭ ი ჰ ვ ი

დამერწმუნეთ, რალაც შეცდომაა და გაუგებრობა. დამიჭერე, ძმაო, მართალს გეუბნები: გახსოვს, იმ ბოლოს რომ შევხვდით? მას აქეთ სამჯერ მეტად არ გამიდგამს შინიდან ფეხი! ორჯერ იმაბასიზე გახლდით ვაჭართან და ერთხელ კიდევ ტენჯინის ტაძარში ვიყავი სალოცავად. კოჰარუს გამოსყიდვაო! რას ბრძანებთ, გამოსყიდვა კი არა, ერთხელაც არ გამხსენებია!

მ ა მ ი დ ა

სირცხვილია, ნუ სცრუობ მაინც! ამასწინათ ტენჯინის ტაძარში „წმინდა ღამეთა ათეულის“ დღესასწაულზე ყველა ძაღლსა და მამა-ძაღლს თქვენი ამბავი ეკერა პირზე! ტემას უბნიდან ერთი „მდიდარი ვაჭარი“ გამოჩენილათ, ისე შეჰყვარებია „ქონოკუნელი“ კოჰარუ, – ის უნამუსო დედაკაცი, სხვა მუშტრები სულ დაუფრენია და დღეს თუ ხვალ გამოისყიდის კიდევცო. ჩემი ყურით მოვისმინე, ყველა ამას გაიძახოდა!

თან გაოცებით შესცქეროდნენ ერთიმეორეს...

ბრბო როგორია, მოგეხსენება, – თავს ურჩევნია ერთი ქაქანი;

ჭორს გაციება აღარ აცალეს,

მავანს გაეხმო მავანთაგანი.

ყველას უკვირდა დღევანდელი უკუღმართობა:

ირგვლივ ფასები მატულობენ ასე ძალიან,

მაგრამ ფულები მაინც არის თავზე საყარად

და სულელებიც, სამნუხაროდ, მრავლად არიან!

ჩემი ქმარიც იქ იყო. გოძაემონ-დონო. რომ დაინახა, დიდი და პატარა კოჰარუს სახელს გაიძახოდა, მაშინვე მიხვდა, ვინ კოჰარუმეც იყო ლაჰარაკი. მიუგდო ყური და, შინ რომ მოვედით, კიდევ მითხრა: თავს მოვიჭრი, ის „მდიდარი ვაჭარი“, კოჰარუს რომ ეკურკურება, ჯიჰვი თუ არ იყოსო. შენ იკითხე, შენი ძმისშვილია, თორემ მე ძაღლადაც არ მიმაჩნიაო. კაცი რომ სინდის-ნამუსზე ხელს აიღებს და ვიღაც უნამუსო დედაკაცს გამოისყიდის, საკუთარ ცოლსაც ადვილად გააქირავებს საჩაიეში; სანამ ჩალის ფასად არ გაუყიდია ჩემი ქალიშვილის მთელი მზითევი, თავის კაბიან-ჰერანგიანად, სჯობს წავიდე და ო-სანი შინ წამოვიყვანო.

თქვა და, ის იყო, მიდგა კარებათან,
მაგრამ დავაცხრე, როგორც იქნა, მისი სიავე:
ზედ კარის ზღურბლზე მივწვდი მაჯაში
და დიდი ხვეწნით მოვატრიალე:
„რომ აჰყოლიხარ ათასნაირ მიეთ-მოეთებს,
ბოლოს და ბოლოს, სანამ გინდა ასე იარო!
ჯერ ყველაფერი გავარკვიოთ, როგორც წესია,
რამ გადაგრია, ადამიანო!“

ასე ვეხვეწე, ასე ვევედრე
და, როგორც იქნა, დავიყოლიე...

შენ კი რას ფიქრობ, გამაგებინე,
ვიღაც ვახჰა ქალს სანამ გინდა ასე ემონო!
ამ გაჭირვებამ მოგვიყვანა ასე უდროოდ,
მართალს არ ვამბობ, მაგოემონო?!

თავიდან ყველაფერი დავიჯერე, რაც კი მაგოემონმა მითხრა: ჭი-
ჰვი ძალიან შეიცვალა, სონეძაკისკენ გახედვაც კი აღარ უნდა, ნამ-
დვილად სამაგალითო ქმარი გახდაო.

მაგრამ რად გინდა, სიხარული აღარ დამცალდა:
მე რომ ვფიქრობდი, – აგერ-აგერ იღბალს ვწევით,
კვლავ დაგვატეხე რისხვა უფლისა
და დაგვამწუხრე გაორკეცებით,
მანც რა მოგდის, ჩემო ძმისწულო,
რა ჯანდაბა გჭირს, საკვირველია!.. რამ დაგიბრმავა ასე
თვალები!
რატომ არ გახსოვს, გამაგებინე,
იმ ცხონებული მამაშენის დანაბარები!
რა ვაცი იყო!.. თუმცა კვდებოდა,

არ ღალატობდა მაინც გუმანი, –
მიხმო სანოლოთან, თავი აიღო, განზე გასწია
თავსასთუმალი
და სათხოვარი მამცნო თავისი:
„ალალ ძმისწულად გერგებაო ჩემი ჭიჭვი,
ნუ მიატოვებ, გემუდარები, ბევრიც გკადროს და
ბევრიც გედაოს,
რაც უნდა იყოს, შენი სიძეა,
არ გამოაკლო სანათესაოს!“
შემავედრა და კიდევ გათავდა...
თვალცრემლიანმა წავაფარე თხელი ზეწარი
და დღევანდლამდე ყურში ჩამესმის იმ კურთხეულის
შენახვეწარი...
შენ კი... რაღა ვთქვა, ყველაფერი წყალში ჩაყარე!..
რას იფიქრებდა ოჯახს დათმობდი, ზურგს შეგვაქცევდი
ასე უგვანოდ...
ფუჭად გარჯილა თურმე სანყალი,
დრო დაუკარგავს ტყუილუბრალოდ.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამას იტყვის და ჩაემხოება მოთქმა-გოდებით...
დაემანჭება სახე ტკივილით, თითქოს შეავსო მწარე
სამსალა,
თავჩაქინდრული უსმენს ჭიჭვი...
უცვებ ხელები გაასავსავა:

ჭ ი ჰ ვ ი

აჰა-ა!.. გასაგებია, გასაგები! ჰო, კოჰარუო, რომ უჭორავნიათ, სწორედ ის კოჰარუ გახლავთ „ქონოკუნიელი“, მაგრამ „მდიდარი ვაჭარიო“ – მომიტევეთ და, სულ სხვა ვილაცაზე აქვთ ნათქვამი, ჩემზე არ იტყოდნენ. ტაჰვი, – აი, ვინ ბრძანდება ის მდიდარი ვაჟბატონი! ძმაო, იცი, მგონი, ვინ ტაჰვიზეც ვლაპარაკობ. გახსოვს, მთელი უბანი რომ აიკლო იმ ღამეს! მეც ხომ ვაი გვარიანად მოვიგდე ფეხქვეშ! ერთი ლოთიფოთი ვინმეა, უშვილძირო და უნათესაო. ფული ყელამდე აქვს, იტამიდან მოსდის, რამდენიც მოეპრიანება, – იქა აქვს მამულე-ბი. რახანია კოჰარუს გამოსყიდვას ფიქრობს ეს არამზადა, მაგრამ აქამდე მე ველობებოდი წინ.

ბოლოს, თქვენც იცით, დავთმე კოჰარუ...

და ტაჰვისაც გულზე მოეშვა, დაენმინდაო თითქოს გონება.

დღეს ვი, როგორც ჩანს, დახსნას უპირებს და ამიტომაც ეპატრონება.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ო-სანს

ღანვები შეეფაკლა ანაზდეულად
თვალში ცრემლები აუციაგდა.

ო – ს ა ნ ი

გეფიცებით, თვით ბუდასავით კეთილი და მიმტევებელი რომ ვიყო, მაშინაც ვი... მაშინაც არ ვაპატიებდი ქმარს ვილაცა ქალის გამოსყიდვას. დედაჩემო! ჩემო პატივცემულო მამლო! ყველაფერი მართალია, რაც ჯიჰვიმ თქვა, სიცრუის ნასახიც არაა მის ნათქვამში. მე ვარ ამის თავდები.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჯიჰვის სიტყვა,
სიტყვა ო-სანის,
ერთი აზრით და ფიქრითაა ნასულდგმულევი.
ისე ემთხვევა ერთი მეორეს, როგორც გაჭრილი ვაშლის
გულუბი.

მაგოემონმა ტაში შემოჰკრა:

– ბიჯოს, რას ვერჩით, ყველაფერი რიგზე ყოფილა!
ხოლო მამიდამ, მეტის სიამით,
ჩიტის ბარტყივით შეიჭყლოჰინა.

მ ა მ ი დ ა

კეთილი!..

მაგრამ ამ საქმეში მაინც დიდი წინდახედულება გვმართებს. მოხარული ვარ, ძალიან მოხარული! ოღონდ, მთლად რომ დავმშვიდდეთ და ჩემმა ჯიუტმა ქმარმაც მოიშალოს ეჭვიანობა, თანახმა ხარ თუ არა შენ, ჯიჰვი, წერილობითი აღთქმა დაგვიდო, როგორც წესია?

ჯ ი ჰ ე ი

ერთს კი არა, თუ გნებავთ, ათასს დაგიდებთ ახლავე.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

მოხარული ვარ, მოხარული!..

სწორედ ამიტომ შევიძინე წმინდა ქალალდი,
აგერ, –
აღთქმისთვის მოვიყოლიე.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მაგოემონმა

ხელი ჩაიყო გულისჭიბეში

და ამოიღო ავგაროზი –

კუმანოს ტაძრის წმინდა ქალაღდი,[43]

ზედ რომ ყორანთა ბოინია გამოსახული.

ჯიჰვი ართმევს...

მაგრამ რას დაწერს, საკითხავია!..

მადლი შესწირა წმინდა კუმანოს...

რა მოიფიქროს ასე იჩქითად. რა საფიცარი მოიგუმანოს?

ანაზდეულად მოაგონდა ძველი ბარათი:

ფიცვი და ცრემლი... დელვა იმდენი!..

ართმევს ჯიჰვი, რათა ამჟამად

აღთქმა გატეხოს იმჟამინდელი...

აღთქმა:

რომ სიკვდილამდე ეყვარებოდა კოჰარუ „ქონიკუნიელი“,

რომ განუყრელნი იქნებოდნენ ან და მარადის

და მიჯნურობა-შეფიცულები

ერთად ივლიდნენ კუბოს კარამდის, –

როგორც ორი ფრთა ერთი მერცხალის, ერთი სხეულის

ორი კიდური,

ანდა ორი რტო – ერთად ნაზარდი, ერთ ნაფესვარზე

ამოზიდული...

ხელში აიღო სანერ-კალამი
და ჩამოწერა აღთქმა ახალი:

„მალლით ღმერთი სჯის, უზენაესი,
ძირს შუამავლად ჩემი გულია: –
აღარც კოჭარუ მემახსოვრება, არც ის წყეული
„ქონიკუნია“.

თუ დავარღვიო ჩემი პირობა,
შხამად გარღმეცეს სისხლი მამათა, მტვრად აღიხოცოს
მათი ნაღვანი,
შემრისხოს ბრამამ, დამგმოს ინდრამან,
რისხვა დამატყდეს ბოდისატვასი!
ო, თუ ვეცრუო აღთქმას აწინდელს, –
ცით მომეწიოს წყევლა უფლისა, ზარს მირისხებდეს
ბედის მისანი,
შემომწერეს ბუდა, ოთხი თავადი,[44]
სხვა მეუფენიც განგებისანი!..“
ამ სანყევართ განასრულა სათქმელი ჭიჭვიმ,
სისხლი თავისი ბეჭდად დაადო,
და გაუწოდა... ო-სან შეირხა,
სტუმრებს მიეცათ სამასლაათო...

ო – ს ა ნ

ოჰ, ღმერთმა სიკეთე მოგცეთ, დედაჩემო და ჩემო მამლო. თქვენ
დამიწყნარეთ გული! აგერ, ორი შვილი გვყავს და უკვე აქამდე არ
მახსოვს, ჩემს ქმარს ასეთი მტკიცე დაპირება მოეცეს ჩემთვის! რა
ბედნიერი ვარ, რა გახარებული!

მ ა მ ი დ ა

მართალს ამბობ, შვილო! რახან უკვე ასე კეთილგონივრულად იქცევა, გამოსწორდება უეჭველად. ვაჭრობაშიც ისევ მოგემართებათ ხელი... მთელი ოჯახი საგონებელშია ჩავარდნილი; დამერწმუნე, ჭიჭვი, მხოლოდ იმიტომ, რომ ვარგი გვინდა შენთვისაც და შენი შვილებისთვისაც. აბა, მაგოემონ! გამაცილე: ერთი სული მაქვს, როდის მივალ შინ, როდის გავახარებ ჩემს ბერიკაცს, დავამშვიდებ. ცუდი ამინდებია, თვალი გეჭიროთ ბავშვებზე, არ გაცივდნენ!

მაშ, ამიტაბას აღუვლინოთ ლოცვა-კურთხევა,
აღმოვუტევოთ ზეციერის სამადლობელი,
მან გაგვიბრწყინა
„ათეული წმიდა ღამეთა“
და სასიკეთოდ მოაქცია ჩვენთვის ყოველი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

სტუმრები მიდიან...

სანყალი ო-სან! – სიხარულისგან თავის ადგილზე ვეღარ ეტევა.

ხარობს მამიდა – მაგოემონსაც

ხელად დაეტყო აცერცვება.

უხმოდ აცილებს სტუმრებს ჭიჭვი.

ცრემლით გაჰყურებს: მიიჩქარიან... საბედნიერო გზაზემც უვლიათ!..

შემობრუნდება... მივა ბუხართან

და ჩაემხობა ბაგემდუმრიად.

წამოიხურა თავზე საბანი...

წამოიხურა... ისევ დაიწყო! ჩანს, ძველებურად აურ-დაურევს!..

ჰგავს კუბოკრული პირი საბნისა
საკნის კარებზე მიკრულ ცხაურებს...
მომწვდელია შიგნით ჭიჭვი...
მაგრამ ვინ შველის ობლად მიგდებულს, გზას ნუგეშისას
ვილა უნათებს?..
მოდგება ო-სან, კოპებს შეიკრავს
და გულმოდგინედ დაამუნათებს:
„რა ამბავია, გამაგებინე!
ნუთუ იმ ქალის დავინწყება ასე ძნელია,
რომ სიყვარული შარშანწინდელი
დღემდე ვერაფრით დაგიძლევია?..“
გაჭავრებული საბანს წამოხდის...
წამოხდის საბანს, მაგრამ რას ხედავს – ტირის ჭიჭვი,
ცრემლად იცლება,
ჩაძირულია ცრემლის ბურანში
და უძნელდება გამოფხიზლება.
წამოაყენებს ძალდატანებით
წამოაყენებს... შეუცაცხანოს!.. კი მოუხდება ერთი
შენთება!..
ბურგით მიიმწვდევს ბუხრის კუთხეში
და გამომცდელად მიაჩერდება:

ო – ს ა ნ ი

ეს უკვე ნამეტანია, ჭიჭვი-დონო! თუ ასე გიჭირს იმ ქალთან დაცი-
ლება, რაღას გვინერდი აღთქმას!.. აბა, კარგად გაიხსენე, რა ხანია
ერთ სასთუმალზე არ გვდებია თავი? შარშანწინ არ იყო, ტახის მეორე
დღეს,[45] მეთავე თვის შუა რიცხვებში? არ გახსოვს, კერიის ანთების
დღესასწაული რომ დასრულდა? აი, აქ იყო სწორედ, ამ ადგილზე;

ორი წელია მას უკან. რაო, ვითომ, შენს ცოლს გველი და მორიელი უბის უბეში?

გრცხვენოდეს მაინც... ცოტა დაფიქრდი:
ფრთამოტეხილი ფრინველივით ვზივარ ბუდეში
და, როგორც ხედავ, ორი წელია, –
ამ გულსაკლავი სიმართოვიდან დღემდე უთქმელად
მომიღწევია.

დღეს კი მეგონა, – ყველაფერი უკვე დასრულდა,
რაკი, ღვთის მადლით, აღმომაჩნდა ძალა იმდენი, –
კვლავ მიგვიწვედა სარეცელი სასიყვარულოდ,
კვლავ აღდგებოდა სიყვარული შარშანწინდელი...

ეჰ, რანაირად ვუმადლოდი საწყალ დედაჩემს,
მაგოემონსაც როგორ ვლოცავდი!..

რა მიჭირს-მეთქი, ქმარი გვერდით მყავს,
ყველა განსაცდელს უხმოდ ავიტან...
მაგრამ ეშმაკმა, როგორც ხედავ, მაინც იძალა
და ყველაფერი – ისევ თავიდან...
ისევ თავიდან!.. ისევ თავიდან!..

გრძნობადახშულო, უღმობელო ადამიანი!

მაშ, კოჭარუსთან განშორებას ასე განიცდი?
მერე ვინ გიშლის, – დამილოცნიხარ, წადი, გამშორდი,
წაღმა იარე!
გინდა იგლოვე, სულაც არ ვნაღვლობ,
მოთქმით ქვეყანა შეაწრიალე!
სიჯიმის ტალღებს შეუერთე შენი ცრემლები,

ვინ გაგიხდება ნეტავ მოცილე!
შაქრად შეერგოს, – ასვი კოჭარუს
და ყელ-კისერი უკოკლოზინე!..

ო!..

გველაძუავ, გულღვარძლიანო,
ფიცის გამტეხო, ზენაარის გადამდგომელო!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

შემოეჭდობა მუხლისთავებზე,
მაგრამ უეცრად
გამოელევა ძალა ხელებში
და ფრთებშეჭრილი ფრინველივით ემხოზა პირქვე...

ჯიჰეიმ განზე იბრუნა პირი
და მოიწმინდა ცრემლიანი ღანჯისთავები...

ჯ ი ჰ ე ი

ვაცს დარდიც ატირებს და ბოლმაც. დარდის ცრემლები რომ თვა-
ლებიდან მდიოდეს და ბოლმის კიდევ – ყურებიდან. მაშინ უსიტყვოდ
მიმიხვდებოდი, რაც მიდულს გულში! მაგრამ, ვაი რომ ყველა ცრემ-
ლი თვალებიდან გადმოდის და ყველა ერთი ფერისაა, გინდ ავი
გჭირდეს და გინდ ვარგი. ამიტომაც ვერ გაგიგია ჩემი გულისნადები.
გამიგონე, დიდი ხანია გულიდან ამოვირეცხე კოჭარუც და მისი სიყ-
ვარულიც, რა საქმე უნდა მქონდეს გახრწნილ დედაკაცთან! ეგაა,
რომ იმ გაიძვერა ტაჰეის ბოლმა არ მასვენებს. რა არ იკადრა, რა არ
მოიმოქმედა, რომ კოჭარუ გამოესყიდა!

მაგრამ აქამდე –

რალაცნაირად

ეს გაიძვერა, ბილწი დიაცი ფიცის ერთგული მაინც
რჩებოდა

და ტაჰეისგან გაბეზრებული
მის მოძალებას ეურჩებოდა.

თან თვალთმაქცურად მაიმედებდა:

„ნუ გვესებაო ცრემლით თვალები,
არ გავყვებიო არანაირად, არც სააშიკოდ შევემსჭვალები.

მაგრამ თუ მაინც გადაგვიდგა წერამწერალი,

თუ უმონყალოდ დაარღვია ჩვენი კავშირი,

თუ გაგვრიყაო ბედმა შორი-შორ, – ჭმუნვის ცრემლებით
თვალებდავსილი,

თუ აღისრულა ნდომა ტაჰეიმ,

თუ პატრონებმაც ფულზე გამცვალეს, ოქროს მიაგეს
მეტი პატივი,

თუ გავემიჯნეთ ერთიმეორეს,

ვერ დავიოკვთ გულისნადილი –
მაშინ...

ო, მაშინ – სიცოცხლესაც დავეთხოვები,

დავეთხოვები მდგმურებს სოფლისას, რაკი დამთმეს და
ასე გამრიყეს,

თავს მოვიკლავო მაშინ უცილოდ,

სულს აღვუვლენო არსთაგამრიგეს!“..

და აი, ათი დღეც არ გასულა, რაც კოჰარუს თავი გავანებე და ის
თაღლითი ტაჰეი უკვე გამოსყიდვას უპირებს. არა, ამას არ ვამბობ,
არ იფიქრო, თითქოს კოჰარუს მივტიროდე. იმ მართლა პირუტყვს,
იმ მართლა ზნედაცემულს! იმას ვჩივი, გველაძეა ტაჰეი ბაქიაობით
რომ აიკლებს ქვეყანას: ჭიჭიე გაკოტრებულა, ჭიჭიე გაკოტრებულა,

იმის თავიც კი არა აქვს, ორიოდე გროში იშოვოს და თავისი საყვარელი გამოისყიდოსო!

ვაი სირცხვილო!...

სანახევროდ უკვე მკვდარი ვარ...

გული თუ გულობს, – ისიც ნახევრად!

განწირულია ჩემი სახელი გასათრევად და
გასაბახებლად!

არც დიდვაჭრები გამიკარებენ,

მევახშეები დამიწყებენ ცერად ყურებას.

რა დაუდგება ცოლის ხუსტურებს, ან ახლობლების
აბუზღუნებას!

ეჭა, ჭიჭვი, მატყუარავ, ვალდატეხილო,

პირშერცხვენილო მედღეხვალიევ!

ცრემლებს რომ ვანთხევ, ბოღმის ცრემლია, თუმცა
სისხლი მდის

ცრემლის მაგიერ...

ცრემლი კი არა, კუპრი გადმომდულს,

გულზე დაღს მაჩნევს მძიმე ბრალდება.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

კვლავ კერიასთან ჩამოემხობა.

ჩამოემხობა... ისევ ცრემლებს ღვრის, კვლავ ეძნელება
თავის აღება,

ტირის ჭიჭვი, მწარედ ვალალებს, შავ ბედისწერას
ევაგლახება.

ხოლო ო-სანი:

უცებ შეირხა, უცებ შეტოკდა,

თითქოს აძგერეს გულში ლახვარი,

ბრაზის მაგიერ ფიქრი შეუჩნდა, რაღაც სხვა ფიქრი –
შიშისმაგვარი...

ო – ს ა ნ ი

ოჰ!.. თუ ასეა, მაშინ კოჭარუ
თავს ჩამოიხრჩობს ულაპარაკოდ.

ჭ ი ჰ ე ი

აბა რას ამბობ! ეს რამ გაფიქრებინა! დაკვირვებული და წინდახედული ქალი კი ხარ, მაგრამ შენ ხომ მაინც ვაჭრის წესიერი და პატიოსანი ცოლი გქვია. აბა, როგორ უნდა გაიგო შენ გარყვნილი დედაკაცის ბუნება, არც სული გააჩნია და არც ღირსება. ჰმ, გიჟია, თავი მოიკლას?! ის კი არადა, დიდი ამბით უფროთხილდება თავს: მოქსის საფენებს იდებს ტანზე,[46] წამლებს ყლაპავს...

ო – ს ა ნ ი

ო, არა, არა! სიცრუეა, მტკნარი სიცრუე!..
კაცებს წესად გაქვთ, – ბედი ქალისა განუკითხავად
უნდა განაგოთ!
მაგრამ მე ვხედავ, ასე კოჭარუ
ყელს გამოიჭრის ულაპარაკოდ.
ო, ის მოკვდება – ვიცი უცილოდ!
ჩემთვის მოკვდება... მე კი ვის ვუთხრა, რა მტანჯველია
ფიქრი ამისი, –
რომ შესანდობი ვეღარ შევინდე, ვერ შევიბრალებ
შესაბრალისი...
ვერა, ვერ დავთმობ ასე გულგრილად.

ახლა გავიგე... ბუდამ შემრისხოს, თუ დღევანდლამდე
ფიქრად მქონდეს!
ყელს გამოიჭრის... ღმერთი მომკითხავს
ჩემს სიკვერპეს და სიგულბოროტეს!
მე არ მინდოდა მეთქვა რაიმე...
მაგრამ რომ მოკვდეს მეთქვა რაიმე...
მაგრამ რომ მოკვდეს, სინდისს რა ვუთხრა! მერე დავინყო
ენის ტარტალი?
მე ჩემს ვიტყვი და თქვენი თქვენ იცით,
ღმერთმა განსაჯოს ტყუილ-მართალი!

გამიგონე, კოჭარუ-დონოს სიცრუის ნატამალიც კი არა აქვს გულ-
ში. თქვენი დაცილება ჩემი ბრალია, მე მოვანწყვე ეგ საქმე!

მაგრამ რა მექნა: ცხადად შევნიშნე –
წილნაყარი ხართ ერთმანეთთან რაღაც ძალებით
და ასე სიკვდილ-შეფიცულები
უფსკრულისაკენ მიექანებით...
მაშინ კოჭარუს საიდუმლოდ შევვხმინე,
ვამცნე ეგ შენი გულგრილობა, სიგულმავინყე
და მოსალობობად მისი გულისა ჩემი უსტარი
ცრემლით დავინყე:
„– მე გთხოვთ, განწყვიტოთ ჯიჰვისთან თქვენი კავშირი,
თუმცა ცის ძალებს, სამწუხაროდ, სხვაფრივ ენებათ, –
მაინც ქალის გულს ქალი გაუგებს, –
ეს ჩემზე უკეთ მოგეხსენებათ.
მესმის, ცხადია, სათხოვარი ძაღზე ძნელია,
ტრფობის აღმურსაც, როგორც ვხედავ, ვეღარ ერევით,
მაგრამ დაღუპავთ, ვიცი უცილოდ, ამ სიყვარულის
ციებ-ცხელებით...“

უნდა შეიძლოთ,
ცუსათუოდ უნდა შეიძლოთ!
უნდა შეიძლოთ შეუძლებელი! თორემ აღმოჩნდა სული
წვალებით...
ცშვილებს არგუნეთ მამა მშობელი, ქმარი მომგვარეთ,
გემუდარებით!..“

ხოლო ვოჰარუმ სა`პასუხოდ ასე მომწერა:

„თუმცა ჭიჭვი თავს მირჩევნია, გპირდებით, შევასრულებ ჩემს მო-
ვალეობას, ჩამოვცილდები ამიერიდან“. ეგ ბარათი აგერ აქ მიდევს,
უბეში, ავგაროზივით ვუფრთხილდები. ახლა მე შენ გეკითხები, შეუძ-
ლია ვია ამისთანა ქალს, პასუხისმგებლობის ამხელა გრძნობა რომა
აქვს, თავის სიტყვას გადავიდეს და ვიღაც ტაჰვის მიჰყიდოს თავი?

ო, შენ არ იცნობ ქალის ბუნებას!

ქალს შეუძლია თავი გადადოს, გადაიტანოს ყველა
წვალება

და არ გასტეხოს აღთქმა თავისი, —

თუ სიყვარულით განიშტვალება.

თავს ჩამოიხრჩობს, ვიცვი აშკარად!

ხალხს ააყბედებს მისი სიკვდილი, სალაპარაკოდ
დიდხანს დარჩებათ...

თავს ნუ დაზოგავ, გემუდარები,

იმ უბედურის გადასარჩენად!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

შეძრწუნებული გაჰკვივის ო-სან,
ჩანს, ჭიჭვისაც გადაედო ძრწოლა ცოლისა
და შიშნეულად ატოკებს ხელებს.

ჯ ი ჰ ე ი

კი, კი, მართალია ახლა გამახსენდა! იმ ღამით, აღთქმები რომ დააბრუნა, ვიღაც ქალის წერილიც გამოაყოლა, უნებლიეთ შეაჩეჩა მაგოემონს ხელში. მაშ, შენი ბარათი იყო?

და რა ვციოდი! ო, თუ ასეა,
თავს ჩამოიხრჩობს ულაპარაკოდ.

ო – ს ა ნ ი

ღმერთმა არა ჰქნას... ტანში ცივად მცრის,
იქნებ, თავის თავს უბედურმა წესიც აუგო!..
ეს თუ ასეა, რა წყალს მივეცე, სად წაგივიდე,
სირცხვილ-აუგო?

ან ღმერთს რა ვუთხრა!.. ქალი მოვკალი,
ვერ აღვასრულე მოვალეობა, გულღრძო ვყოფილვარ,
გულმოზიზღარი,
რომ განწირულის გადასარჩენად
არ მიზრუნია ერთი მისხალი...

ო, გვედრები: ჩქარა ჯიჰეი!
იქნებ, იქ არის, იქნებ მიუსწრო, მის სამყოფელში
ფიცხლად შევარდე!..
ჩქარა, ჯიჰეი, ჩქარა გავარდი,
სულს მიეშველე განტევებამდე!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მიდგება ო-სან,
მიეყრდნობა მკერდზე ჯიჰეის

და გულსაკლავად აქვითინდება.

ჭ ი ჰ ე ი

მართალს ამბობ, მართალს! მაგრამ რა ვქნა, რა გზას დავადგე, საიდან გავაჩინო ფული? მარტო იმისთვის, კოჰარუს გამოსყიდვის საქმე რომ გადავდო და ტაჰვი შევაჩერო, გამოსასყიდის ნახევარი მანც უნდა შევიტანო, ახლავე თუ შვიდასორმოცდაათი მომმე არ გავიღე ახალ ვერცხლზე,[47] კოჰარუს ველარაფრით ვუშველით. ტყავიც რომ გამაძრონ, არა მაქვს ეს ფული და რა ვქნა!

ო – ს ა ნ ი

დაიცა, დაიცა, ასე მთლად ნუ გაიტეხ გულს! მარტო ეს თუ გაკავებს, ამ ფულს გავახერხებთ, როგორც იქნება.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

წამოდგა ფიცხლად, მისწვდა კარადას:
რა ცვეხლი უღუღს, ღმერთმა თუ იცის!.. რა დარდითა აქვს
გული ჩაკლული!..
გააღო უჭრა, ფუთა მონახა –
თასმით შემოკრულ-შემოძაგრული;
ხელეები უთრთის... ღელავს ო-სანი...
ოღონდ უშველოს! – თორემ ჭანდაბას, ყველა გასაჭირს
უხმოდ აიტანს!
ხსნის ნაკრაულას, ზონარს მოაცლის,
შემოაძარცვავს თასმა-ყაითანს
და მიაჩეჩებს ხელში ჭიჰვის...

ჭ ი ჰ ე ი

ეს კი რას ნიშნავს?! ბიჭოს, ფულები!
ოთხასი მომმე! ზუსტად ოთხასი!.. აღარც მეტი და
აღარც ნაკლები!
როგორ?! საიდან?!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

შევრთა ჭიჭვი,
გაუფართოვდა თვალის კაკლები.

ო – ს ა ნ ი

მერე გეტყვი, საიდანაც მაქვს ფული. კაპიკ-კაპიკ ვაგროვებდი, ამ
თვის ჩვიდმეტში მევახშე ივაკუნისთვის უნდა გადამეხადა ქალაქის
სათფასური. მაგრამ დარდი ნუ გაქვს, ამ საქმეს კიდევ მოვუვლით: მენს
უფროს ძმას – მაგოემონს დავეკითხები, იქნებ გადავადებინოთ ვა-
ლის გადახდა. ვაჭრობის საქმესაც მოვაგვარებთ, არც მწვადი დაინ-
ვება და არც შამფური. კოჭარუს გადარჩენაა ახლა ყველაზე მთავა-
რი, ყველაზე საჩქარო!

ოთხასი მომმე, როგორც ხედავ, ხელში მოვიგდეთ,
ახლა სხვაც უნდა მოვახერხოთ რამენაირად.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ნაჩქარევად გამოსწია კლიტე კარადის,
ყრუდ აჭრიალდა ძველი განჯინა!
თუ ივარგაო ჩემმა ნამზითვმა და გაჭირვება
გადაგვარჩინა!..

გააღო უჭრა, ამოიღო ფარჩის საკაბე:
ამოდის ფარჩა ნელი შრიალით, აალივლივებს ქროლვა
ნიავთა,
ფარჩა იყო თუ ოქროს სკივრიდან
ფარშავანგის ფრთა ამოსრიალდა?
აგერ სხვა კაბაც, – სტავრა რჩეული...
გარეთ – დიბა და ოქროქსოვილი, შიგნით – ატლასის
თხელი სარჩული,
ფარჩის სახელო, ყელიც ფარჩისა და მაქმანებიც –
მიმოფარჩული...
არც უხმარია მგონი აქამდე...
არხ უხმარია... ეჰე, შავბედო! – ისე გალია ჟამი
ამდენი!
დღეს კი... სხვა გახლავს ფიქრი დღეისა,
რამეც სხვას ითხოვს ამაღამდელი.

დღეს!...

მზის მიდრეკისას მიდგა ჯიჰვი...
სხივს მიაჩერდა, თრთოლვით გახედა, უკანასკნელად
მიეხალისა...

იჩქარე, ო-სან, -შენი ქმრისათვის
არ გათენდება დილა ხვალისა!..
ალაგებს ო-სან... აგერ, მესამეც:
ო-სუეს კაბა – თბილი ხავერდი, მზის ელვარება
ცეცხლად ჰფენია,
კრთის ოქრომკვედი ცეცხლის ალივით,
პირიც, სარჩულიც ცეცხლისფერია...
ცეცხლი მოედო ო-სანს სახეზე:

ო-სუეს ვაბა, დედა მოუკვდეს!.. ჩამოიწმინდა ჩუმად
ცრემლები...

იტირე ო-სან, ბედი გაფრინდა,

ან ვერასოდეს მიედევნები!..

ავერ ვანტაროს თეთრი პერანგი!

ჰა, ბამბაზის წამოსასხამიც, ზედ გადაუკრავთ ფარჩა
ყვითელი,

რომ გაიტანოს, ხელში გამოჰგლეჯს

ნებისმიერი გადამყიდველი...

მაგრამ ბავშვი კი... ღელავს ო-სანი:

რა ეშველება უამისოდ ბედშავ ვანტაროს?

რომ დაიჭიროს დიდი ყინვები და საწყალობლად
ააკანკალოს?..

ავერ კიმონოც – მკვეთრი ზოლებით...

რა სასოებით უფრთხილდებოდა, მაგრამ შემოსწყრათ
ბედი აშარი!..

ვაბა – გუნნაის ფარჩით მორთული,

ნააბრეშუმალ-ნამარმაშალი...

გაეცი, ო-სან, სანამ დროა, ყველა გაეცი,

რალას გააწყობ ბედზე ჩივილით!

ამოალაგე აბრეშუმში ჰაბუტაესი,[48]

ნუ უფრთხილდები თვალისჩინივით!..

ამოალაგა... ვაბა, რა ვაბა! –

ოქროს ნაჭერს ჰგავს, ყელი ოქროა, გულზეც გერბი ჩანს
ნაოქროვილი,

გერბი ოჯახის: სუროს ფოთოლი,

ფოთლის გარშემო – შავი ოვალი.

განუყრელია სურო კედლისგან...

ცათა განმგებელს სთხოვდა ო-სანი, – მათი ცხოვრება
ისე განეგოთ,

რომ ყოფილიყვნენ ერთად მარადის,
არ მომკვდარიყვნენ უერთმანეთოდ...
აგერ ჯიჰვის საგარეო ტანისამოსიც!...
გაეცი, ო-სან, ყველა გაეცი, მტერს და მოშურნეს
თვალი დაუვსე!

მაგრამ, ვაი რომ, ამიერიდან
არ გაგესვლებათ დღესასწაულზე!..
კაბებს უვლიდი, დღენიადაგ დაჰკანკალებდი,
დღემდე, ღვთის მადლით, ბედი გწყალობდათ
შეგენოდათ ძალი ციერი,
არ დარღვეულა წესი ცოლქმრობის,
არც ოჯახური ტრადიციები.

ტრადიციები:

– სახლში, ვინ გიშლით, მოიქეცით, როგორც გენებოთ,
მაგრამ, თუ ზოგჯერ გარე-გარეც უნდა ეშუროთ,
თავს ნუ გამოჰყოფთ ნურასდიდებით
უმარმაშოდ და
უაბრეშუმოდ!..

ტრადიციები... შეუვალი ტრადიციები...

კიდევ და კიდევ: ჩქარობს ო-სანი...
ჩვენ კი ცრემლებს ვღვრით, მაგრამ რას ვიზამთ,
უნდა ხანდახან ცრემლიც გვდიოდეს...
სულ – ათიოდე ფარჩას აგროვებს
და აბრეშუმსაც თხუთმეტიოდეს...

თხუთმეტიოდეს...

„იყოს, რაც არის!

ბოლო-ბოლო, ბევრიც დაგვაკლონ,

სამასი მომმე მაინც ჩვენია.

რა ვი, ღმერთმა ჰქნას, მეტად გავყიდოთ, მაგრამ სამასი –
უეჭველია!“ –

ამას ო-სანი ისე ამბობს, ისე გულდინჯად,

თითქოს არ იყოს მიგდებული ბედის ანაბრად,

თითქოს ცის თალი ქუდად ეხუროს

და დედამინა ეცვას ქალამნად...

ფარჩაც, ნივთებიც – ყველაფერი ერთად შეფუთა,

შიგ შეაყოლა კაცის სირცხვილი, შენბილღებული მისი მეობა,

ხოლო თავის მხრივ, – ზრუნვა ქმრისათვის

და ოჯახური მოვალეობა.

ო – ს ა ნ ი

თუგინდ სულ ფეხშიშველა ვივლით მეც და ჩემი შვილებიც. მთავარი ეხლა კოჰარუს ხსნა და შენი პატიოსანი სახელის გადარჩენაა. გამოისყიდე კოჰარუ, გადაარჩინე როგორმე! შენი ღირსებაც გადაარჩინე, არ შეალახვინო იმ ბილწ ტაჰვის!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე საბრალოდ შესთხოვს ო-სანი,

მაგრამ ჭიჭვი

ჩაძირულია თავის ფიქრებში,

სად მიენევი ქროლვას ფიქრისას, ქარს რანაირად

მიედევენები?!..

ზის თავდახრილი, პირმოღუშული,
და ღაპალუპით სცვივა ცრემლები.

ჭ ი ჰ ე ი

კი მაგრამ, კიდევ რომ შევიტანო გამოსასყიდი, კოჰარუც გამოვის-
ყიდო, მერე რაღა ვქნა? ცალკე დავასახლო, თუ ჩემს სახლში შემო-
ვიყვანო? მაშინ შენ რაღა გიყო?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამ სიტყვებზე შევრთა ო-სანი,
გონზე მოეგო თითქოს უეცრად.

ო – ს ა ნ ი

აჰ, მართლა! ჩემი თავი სულ დამავინწყდა! მე რაღა უნდა ვაკეთო?
ჩემივე შვილებს ძიძად დავუდგე? ან უბრალო მზარეულად ვიყო ამ
სახლში? იქნებ, სულაც თმა შევიჭრა და მონაზვნად დაგიჭდეთ?..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

დაიკვნესა და...
დაემხო პირქვე.

ჭ ი ჰ ე ი

ო, რა ღვთის რისხვა დავიტეხე თავზე! კიდევ რომ მაპატიონ ჩემმა მშობლებმა, კიდევ რომ შემინდოს ღმერთმა ცოდვები, ისე პირშავად ვარ შენთან, აღარასოდეს დამადგება საშველი!

შემინდე, ო-სან, გვედრები! –
შემინდე, ო-სან!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მონანიე ხმით წარმოთქვა ჭიჭვიმ
და ო-სანის წინ დაიკრიფა ხელისგულები.

ო – ს ა ნ ი

ო, ეს უკვე ნამეტანია, ჭიჭვი-დონო! ასე რად მეხვეწები? ის კი არა, ცეცხლშიც რომ გადავეგდეთ შენი გულისთვის, თავს არ დავინანებდი, მეტი აბა რა არის ცოლის მოვალეობა! მე უკვე რა ხანია დავინყე ჩემი ვაბების დაგირავება, მინდოდა დროულად გამესტუმრებინა მევალები... დღეს კი, ხომ ხედავ, სულ დავაცარიელე განჯინები. მერე-და რა უშავს, რა სათქმელია რალაც ქონება? მაგრამ აი თუ კოჭარუს გამოსყიდვა დაგვაგვიანდა, დიდი უბედურება მოხდება. მაშ, დაუჩქარე, დაუჩქარე! გამოიცვალე ტანსაცმელი და გასწი! ნუ ჩამოგტირის თავ-პირი, გაიღიმე ცოტათი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ზენამოიჭრა უცებ ჭიჭვი,
სახელდახელოდ მოიხელთა ფარჩის ქსოვილი,
მერე გუნნაის სტავრა მოისხა, – სირმა-მკვედებით
მოოქროვილი.

ზედ წამოიცვა ჰაბუტაეს დიბა-ატლასი,
მოისადაგა აბრეშუმის წმინდა ბამბაზე...
გასწი, ჯიჰვი, ღამეს შეები, შავ ბედისწერას წაეჭამბაზე!
მხრებზე მოიგდო ჭრელი მანტია,
საგულდაგულოდ შემოირტყა ვერცხლის ქამარი...
სივრცეს გახედა, –
ქვეყნის სამანთან
შუქი აღმოხდა აღმომავალი.
მერმე აიღო მოკლე მახვილი...
მაგრამ ვინა ჰყავს განგებასთან შუამდგომელი?
რას განუმზადებს ნება უფლისა? –
დაფარულია ჩვენთვის ყოველი.
ეს მხოლოდ ბუდას მოეკითხება.
მხოლოდ ბუდაა მეხვაშიადე ამაღამდელი მისი სახმილის:
კოჰარუს სისხლით – ბრძანა ბუდამან –
შეიღებება წვერი მახვილის:
– აქეთ, სანგორო, აქეთ მოინი!.. –
და ერთიანად წამოჰკიდებს ბარგი-ბარხანას.
ჯიჰვი ჩქარობს...
ღელავს ჯიჰვი,
კართან მთქნარებით უცდის ქარგალი,
ფეხზე ჰკიდია, როგორც ეტყობა, მისი ღელვა და გულისკანკა-
ლი...

ჯიჰვი ქისას იდებს უბეში,
უკვე ეშველა, – აგერ გააღწევს, გავა კარებში, გაილანდება,
მაგრამ უეცრად...

გოძაემონი

ჰვი, შინა ხართ?

სიძე-ბატონო სახლში ბრძანდები?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ვარი ირება... ვირაც შემოდის...

ჰა, გადაიძრო თავსაბურავი... სიღან სადაო, – ბუდას დიდება! –
შემოსავლებში პირმოღუშული გოძაემონი
გაეხიდება.

გოძაემონი – მისი სიმამრი...

ცოლ-ქმარი გაშრა...

ხმა ჩაუვარდათ, ენა დაებათ, თითქოს ორივეს რეტი დაესხა,
თითქოს ანაზღად მეხი გავარდა,
ცა ჩამოამხო უგეშთაესმა...

ო – ს ა ნ ი დ ა ჯ ი ჰ ე ი

ვარგ დროს კი მობრძანდით! ეს რა უცვებ დაგვესხით თავს!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გოძაემონმა

ჩამოგლიჯა ფუთა სანგოროს,
მძიმედ ჩამოჭდა, თავი აიღო
და გამყინავად დაიხრიალა:

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

ჰეი, დედაკაცო! აბა ერთი, აგერ დაბრძანდი! აჰა, სიძე-ბატონო,
რა საზეიმოდ გამონკვიპულხართ: ეს მოსასხამიო, ეს ქმარ-ხანჯა-

ლიო!.. შეხედეთ, მართლა კაი მდიდარი ვაჟბატონივით არ გამოჭიმულა? ვინ იტყვის ახლა ამაზე, ქალაქის ერთი გაღლეტილი ვაჭარია და მეტი არაფერიო! რაო, საით გაგინწვიათ? ისევ სიყვარულის უბანში ხომ არ მიბრძანდებით, ჰა? არა, ცოლი და შვილი არაა შენი საქმე, უნდა გასცილდე ერთმანეთს!

აი, ამიტომ გვახელით, ჩემო ბატონო!

არ მითხრა ახლა, – ოჯახს ვაკვდები, თავს მირჩევნია ჩემი ცოლიო!..

უნდა მოვკიდო ხელი ახლავე და შინისაკენ გავიყოლიო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თითქოს ხმას აფრქვევს სიტყვის მაგიერ...

არ მჭირდებაო ლათაიები, თქვენი ლიქნა და უშნო ლამუნი!..

რა უჟმური ჩანს, ღმერთო მაღალო, რა უსიამოდ პირმოყამული!

გაოგნებული უმზერს ჯიჰვი.

ო – ს ა ნ ი

მამი, რამ მოგიყვანათ ამ ქარ-ყინვაში! დიდი პატივია, ღმერთმანი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მოდგება ო-სან, მოეახლება...

ჩაის მორთმევას მოისაბაბებს, თრთის საცოდავი, შიშით ილევა:

იქნებ მოხერხდეს რამენაირად
გოძაემონის დაშოშმინება!

ო - ს ა ნ ი

ეს-ესაა დედაჩემი და მოგოემონი იყვნენ აქ, ჰაი მაგრად გამიჯორე
ქმარი. ისე მოხვდა გულზე მათი ნათქვამი, თავი ველარ შეიკავა და
ბავშვივით დაიწყო ტირილი. ყველაფერი მოინანია, აგერ, აღთქმაც
ჰი დაგვიდო.

მერმე დავეცა, როგორც წესია, სისხლით დაბეჭდა
წმინდა ქალაღდი...
გამოვისტუმრეთ დედა შინისკენ,
აღთქმაც წაიღო... ალბათ ნახავდი...

გოძაემონი

ა-ჰა!.. ქალაღდი!.. წმინდა ქალაღდი!
აგერ, აქა მაქვს თქვენი ქალაღდი!

მთხრობელი

მართლაც უბიდან ამოიღო აღთქმის ქალაღდი.

გოძაემონი

გაგაცურებდათ, ასეც ვიცოდი, –
პირმოთნეა და ენალაქარდი!..

ამისთანა ხელიდან წასული ვაცი ყველაფერს იკადრებს. ისე გაგი-
შანშალებს წმინდა აღთქმის ბარათებს, გეგონება, სავაჭრო ხელწე-
რილებს არიგებსო. ეეჰ, ეს შენი აღთქმა რომ წაიკითხე, კი ვიფიქრე,
აქ რაღაც ძაღლის თავია დამარხული-მეთქი და აქეთ წამოვედი.
სწორედ ისე გამოვიდა, როგორც ველოდი. ვაი სიძე კი მყავხარ, მე
და ჩემმა ღმერთმა! ასე სასერიოდ გამოჰრანჭულა და კიდევ ბრამას
და ინდრას სახელს იფიცებს!.. აბა, აგერ დაბრძანდი! აღთქმის ჯღაბ-
ნის დრო თუ გქონდა, ბარემ, კეთილი ინებე და, გაყრის ქაღალდის
დანერაზეც შეინუხე თავი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თვალში თვალს უყრის გოძაემონი
ბორგავს და ბრდღვინავს, სიგიჟემდე ცოტა აკლია...
ხელში ჩაბღუჯა აღთქმის ბარათი
და ნაკუნ-ნაკუნ მიმოაბნია.
ცოლ-ქმარმა შიშით გადახედა ერთიმეორეს.
დგანა უსიტყვოდ, ძრწოლით უმზერენ...
ის კი... ცოფებს ყრის აღბორგებული, დაგროვილი აქვს
ბოღმა ულევი...
ჯიჰიმ მაინც მოწინებით დახარა თავი
და დაიკრიფა ხელისგულები.

ჯ ი ჰ ე ი

აბა რა მეთქმის, ყველაფერში მართალი ბრძანდებით. მაგრამ მა-
ინც გთხოვთ, მაჰატიეთ თუ შეიძლება. რაც შეეცოდე, წარსულს ჩა-
ბარდეს. ახლა სხვა ვაცი ვარ, აკი მოგახსენეთ – გამოსწორდაო. ნუ
იქნებით ასე მკაცრი, დამიტოვეთ ჩემი ცოლი!

მერე კი... მერე:

რომც გადამიდგეს წერამწერალი
და სავაგლახოდ შეაბრუნოს ჩემი ცხოვრება,
რომც დამინესოს ნასუფრალისთვის
ხელის განვდა და გამათხოვრება, –
ჩემი ცოლისთვის მაინც ვიზრუნებ...
გადავაგინებ ყველა ვაებას, – ვხედავ, რას წვალობს,
რამდენს ირჯება...

არ მოაკლდება ჩემგან ალერსი,
არც სავადრისი პატივ-ღირსება.
ლაღად იცხოვრებს ამიერიდან...

თქვენ კი... დაწყნარდით, შევცდი, რას ვიზამ, ჩემმა
გამჩენმა ასე ინება;

უფალს ნუ სცოდავ, გოძაემონო,
ღმერთმა გვაშოროს განქორწინება!..

მე თქვენს ასულთან მაკავშირებს მოვალეობა...

კი, მართალია, ფიცმა შეგვყარა, აღთქმაც დავუდეთ
ზესთა კრებულებს,

მაგრამ, მერწმუნეთ, ფიცზე ძალიან
ჩემი სინდისი მავალდებულებს...

ნახავთ, დრო გავა, ყველაფერი გამოსწორდება,
ისევ მხარს გაშლის ჩემი ფარდული.

კვლავაც ვიქნები ისევ მდიდარი,
ისე ლალი და წელგამართული...

გამოიჩინეთ დიდსულოვნება!

გამოიჩინეთ, გემუდარებით!...კვლავ დამითმეთ,
თუნდაც დროებით!

ყველამ ვიცხოვროთ, როგორც ვცხოვრობდით, –
ისევ მტკიცედ და შემჭიდროვებით!..

დასტოვეთ ო-სან, დამდეთ პატივი!..

დასტოვეთ ო-სან!.. შვილებს მივხედავთ,
თქვენც მოგეზღვებათ შვება ორწილი,
დასტოვეთ ო-სან!.. თქვენი სიძე ვარ,
თქვენი შვილი და მონა-მორჩილი!...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ისე საბრალოდ შესთხოვს ჭიჭვი.
პირქვე გართხმულა... ცრემლის მაგიერ სისხლი ეცემა
გაყინულ ჭილობს.
მოთქვამს ჭიჭვი,
ცდილობს ჭიჭვი, –
გოძაემონის მოდრეკას ცდილობს...

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

სისულელეა! მოეშვით მაგ აბდაუბდას! ვინ შენ და ვინ ო-სანი! ახ-
ლავე დაწერე გაყრის ქაღალდი! დაწერე, მე შენ გეუბნები!

მე კი გავსინჯავ ნამზითვარებს ჩემი შვილისას...
ო-სან, სად არის შენი ნივთები, უნდა დავადო
ყველას ყადაღა...
ხალხი რომ ამბობს – ტიტვლად დადისო,
მართლა გაგათცქვნა და გაგალატაკა?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

კარს შეახეთქებს გოძაემონი,
დაუკითხავად შევარდება ქალის ოთახში.

ო – ს ა ნ ი

ო, არა მამი! რაში გჭირდება!

არათფერი გვჭირს ხალხის სალაყბო, არც ჭორიკნების
გასაკიცხავი...

ისევ იე დევს ჩემი მზითვები,
არ მოჰკვლევია ერთი მისხალი!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ცდილობს როგორმე გადაეღობოს...

მაგრამ ხელი ჰკრა გოძაემონმა, გზა მიტიეო! –
ჩხუბზე გადადის,
კლიტეს მივარდა!.. რალაც საეჭვოდ
გამოგრიხინდა უჯრა კარადის...

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

ო-ჰო!..

ეს კი რას ნიშნავს?! როგორ გავიგოთ?!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გაშმაგებულმა გამოსწია უჯრა მეორე,

მაგრამ მეორეც ცარიელია!

მისწვდა მესამეს...

მისწვდა მეოთხეს...

მისწვდა მეხუთეს – ცარიელია!..

გოძაემონმა თვალი დაქაჩა:

ქურდო!.. თახსირო!.. ძაღლის ჭილაგო! –

ღმერთმა შერისხოს შენი სახელი! –
კაბებს ვინ ჩივის, კაბა კი არა,
წამლად არა ჩანს წინდის ნახევი!..
ცარიელია... ყველაფერი ცარიელია...
ცარიელია სკივრი, კალათი, ვალში იხრჩობა მთელი
დუქანი,
მძიმედ ჭრიალებს კარი განჯინის,
დუმს ფარღალალა ნაზანდუკარი...
ყელში აწვება ბოღმა ბერიკაცს...
ცარიელია!.. თავს ხრის ჭიჭვი... მისთვის სავსეა ყველა
კალათი,
სავსე – სირცხვილით, ლაფით, ტკივილით,
სავსე – ცრემლით და დარღუბალათი...

ალბათ, ოდესღაც ურასიმაც ასე ფიქრობდა:
გახსნა კოლოფი, მაგრამ განძის წილ სიკვდილს წააწყდა
ჩვენი მეთევზე;
ახლაც ყვებიან, მოგეხსენებათ, მის სავალალო
ნამოქმედევზე...[49]
ცოლ-ქმარი ძრწოლით კერიისკენ უკუმიდგება:
კვამლად გვაქციონ ნეტავ ღმერთებმა, – ხმა ისმინონო
ჩვენი მუდარის!..
მაგრამ თავს ადგათ გოძაემონი,
ვით მოციქული სულთამხუთავის...
გოძაემონმა ფუთა ასწია:
– ეგ კი რაღაა?! ოჯახს დასტყუე, თუ გამოჰგლიჯე
ვინმეს ძალათი?

და ნაჩქარევად ამოალაგა
ყველა ნივთი და კაბა-ხალათი.

გოძაემონი

აჰა, თურმე რა ყოფილა! იქამდე მისულხარ, უკანასკნელ ქონებასაც აგირავებ! აფერუმ, სიძეც ასეთი უნდა! მთლად ცარიელ-ტარიელა ტოვებს ცოლ-შვილს, რა არის და, იმ ვახჰას ჩაუყატოს ფულები! ქურდო, ყაჩაღო! ეს ჩემი ცოლია რომ გენათესავება, თორემ მე ვინ მიგდიხარ! შენი გულისთვის რატომ უნდა ავითკივო თავი, რატომ უნდა ვიზარალო ამდენი ქონება. ყველაფერს ვეტყვი მაგოემონს, ყველაფერს! კეთილი ინებოს და გამინაღდოს, რაც ჩაგაცეცხლეთ... აბა, ჩქარა, გაინძერი! აიღე კალამი და დაწერე!

მთხრობელი

ჯიჰვის მგონი ცხრა მთას იქით ყოფნა ერჩია...
არ იქნებოდა ალბათ ურიგო,
რომ გასკდომოდა მინა ახლავე
და ჭოჭოხეთის ჭურღმულებში ჩაკარგულიყო:
გამოარღვევდა შვიდკლიტულებს შვიდი ვარისას,
ცოდვის რვა ჭაჭვსაც რვაჯერ დაღრღნიდა,
თავს დააღწევდა უკუნს ნამდვილად
ას გალავანსაც დაუძვრებოდა Ⴀ
ამ ჭოჭოხეთზე უფრო ადვილად...

ჯიჰვი

ო, არა არა!..
ხელს არ მოვანერ გაყრის ბარათზე,
იცოდეთ ო-სან!
ამ ხმაღს უყურებ? – აჰა, მივდივარ...

მშვიდობით, ო-სან!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ხელი დაიდო ხანჯლის ვადაზე.
ერთს შეუძახებს გაშმაგებული და კარებისკენ
ფიცხლად გაუტევს,
განწირული ხმით იკვილებს ო-სან,
მკლავს ჭიჭეისას ჩაიბლაუჭებს...

ო – ს ა ნ ი

რა უბედურებაა, ღმერთო, რა უბედურებაა!.. თუ შეცოდა ჭიჭე-
იმ,აკი მოინანია კიდევ! მამაჩემო, მარტო შენს თავზე ნუ კი ფიქრობ!
ვინ მიგდიხარო, რომ ეუბნები, მისმა შვილებმა რა დაგიშავეს! შენი
ღვიძლი შვილიშვილები არ არიან?

არა და არა!..
გემუდარები,
ნულარ მიხსენებ გაყრას მეორედ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და გულსაკლავად აქვითინდება.

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

ჰო, კარგი, კარგი! იყოს შენებურად, თუ არ უნდა, ნუ დანერს, აბა,
წამომყევი, შე უტვინო, შენა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მამა კი არა, ჯალათია, გულქვა ჯალათი:
გამშაგებულმა გამოჰგლიჯა ქალი ჭიჭვის
და კარებისკენ ექაჩება ძალისძალათი...

ო – ს ა ნ ი

მამავ!..
ნუ დაშლი ფუძეს სახლისას!..
გაგიგონია ასე უღმერთოდ შარის მოღება?
თუნდა ც ეგ ბოღმა ცამდე ავიდეს, თუნდაც გაგიხდეს
ქვეყნისოდენა!..
სიძეს არ ინდობ, გასაგებია...
მაგრამ მშობელმა ბედი შვილისა ასე სასტიკად უნდა
განაგოს?
ნუ გამიმეტებ, გემუდარები,
ხალხს ნუ გაუხედი სალაპარაკოს!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე საბრალოდ ევედრება მამას ასული.
თუმცა... კვლავ ზვაობს შავი ღემონი:
ტირის ასული, მაგრამ ამოდ, – ყურად არ იღებს
გოძაემონი...

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

რა დანდობაზე მეჭიკჭიკები?
სხვა რამ თუ გინდა, აგერ მზადა ვარ, – გადამიღვია

თავი საშენოდ:
ერთი სული მაქვს, როდის მოვიცლი,
რომ ქვეყანაზე გამოგაჭენო!..
აბა, მომყევი!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და უმონწალოდ მთარბენინებს...

თავგანწირულად ეურჩება მამას ასული,
იბრძვის სანყალი, შვილებს შესტირის, უმძიმს უდედოდ
მათი მიგდება!
გამოელევა ძალა მუხლებში
და უნებურად წაბორძიკდება...
ჩვენ კი... ამ ამბავს ძრწოლით შევყურებთ.
ვეღარც ქალს ვშველით, საუბედუროდ, ვერც მწუხარების
ცრემლებს ვერევიტ...
იძალა ქალმა, შვილებს მივარდა
და წამოედო ფეხის წვერებით.
გაედვიძათ შიშით პატარებს.
გაედვიძათ... თვალებს დაჭყიტავს ორი გულთეთრა,
ორი ღაბუა:

კ ა ნ ტ ა რ ო დ ა ო – ს უ ე

დედა სად მიგყავს?! რატომ ატირებ,
გულქვა ბაბუა!
ცუდო ბაბუა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ხელებს იწვდიან ო-სანისკენ...

მაინც ვერ მოლბა გული ბებრისა, მაინც ვერ გალღვა
მძიმე ყინული.

კ ა ნ ტ ა რ ო დ ა ო – ს უ ე

ვინ დაგვაძინებს ამიერიდან,
ვინ მოგვიმღეროს ძილისპირული?

ო – ს ა ნ ი

გული მიკვდება... ეჰა, შვილებო!

მაღე თქვენს თვალებს მივეფარები, ღამის მორევი
ჩემად შემირეცს.

თქვენ ხომ არასდროს დაგიძინიათ დღემდე უდედოდ, –
მარტოდშთენილებს?

ნუ იცრემლებით ასე საბრალოდ!..

ნუ ამატირებთ, ჩემო ბარტყებო, ისევ ნუ დამცლით
ცრემლის წვიმებად!..

ამიერიდან დედის მაგივრად მამის კალთაში დაგეძინებათ...
ჯიჰეი!..

ხომ არ მოაკლებ ზრუნვას პატარებს?

შენც კარგად იცი, როგორ ვუვლიდი, – გამომიზრდია
დღემდე წვალებით.

ჯიჰეი!..

რძე მოუდულე ღამით ჩიორებს,

პირი ჩაუტკბე შაქარღამებით!

არ დაგავინყდეს დილაადრიან კუვიაიმას აბის მიცემაც,[50]
როცა ლოგინში ჩათბუნებულეებს

ტკბილი ზმორებით გაეღვიძებათ...

ვაი, შვილებო!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჰირი იბრუნა... მიდის ო-სანი...

უნდა დატოვოს ზღურბლი სახლისა, – შეუვალია
უფლის განგება!

ყრუდ ჩაინთქმება ღამის უკუნში,
სამარადღუამოდ ჩაიკარგება...

ასე დაკარგა დედამ შვილები

შელამებისას

ბამბუკის ტყეში.

მორჩა, ჭიჭვის ველარ ნახავს ამიერიდან...

თვალებს გადმოსკდა ცრემლების თქეში!

განუყოფელნი იყვნენ აქამდე:

როგორც ორი ფრთა ერთი მერცხლისა, –
ერთი სხეულის ორი კიდური,

ანდა ორი რტო – ერთად ნაზარდი, ერთ ნაფესვარზე
ამოზიდული.

მაგრამ ამჟამად ბედმა გაყარა...

წავიდა ო-სან, ღამეს შესტირა, მისი გოდება

ქვესკნელს ჩაესმა,

ხოლო ჭიჭვი, –

დაობლებული,

სახლს მიაკედლა უზენაესმა.

მესამე მოქმედება

I სურათი

სიყვარულის უბანი სონეძაკი

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აქ საუფლოა სევდიანი სიყვარულისა...
... მოიძურნება სიბნელეში მაცნე სიკვდილის,
ავისმაუნყედ მოირწევა ცრემლის მორევი.
მოიტბორება ტალღა სიჯიმის – მღვრიე ქარებით
ნაამბორევი.
გზებზე მინელდა მგზავრთა რონინი.
მინცდა ზვირთებში ბორიოთა მიმოქცევანი...
მხოლოდ მალლიდან მოდრეკილა სავსე მთოვარე,
როგორც იტყვიან, – მეთხუთმეტე ღამის მხევალი.
აღბათ, მთვარესაც მოწყინა გზებზე ტაატი,
სჯობდა ეს ღამე, დანყველილი, სხვაგან ეთია...

აგერ, საცაა გასრულდება ხარის საათი, –
უკვე მესამე მეოთხედია...[51]
დემბეისთან კი... შუქფარანი ისევ ციაგებს,
თრთის შუქფარანი – სხივჩამკვდარი და უბადრუკი...
ცრემლად იღვრება ღვენთი სანთლისა,
შუქდაბინდული იწვის პატრუქი.
იწვის პატრუქი... სხივი ქანაობს,
ქანაობს ქარვა და მინანქარი...
ქანაობს ვარი... ვარი შვებისა –
„იამატოია დემბეის“ ვარი...

– ჰეი-ჰეი! ჰეი-ჰეი! –
მგზავრებს აფრთხილებს ძილგამკრთალი ღამის დარაჯი:
განი, განიო, – ცეცხლით მოვდივარ,
არ გაეხვიოთ ხათაბალაში!

– ჰეი-ჰეი! – ყვირის ხმამალლა,
თუმც შუალამის მყუდროება მასაც ადუნებს:
ძლივს მიბარბაცებს, ფეხებს მიათრევს, –
წვრილ ოჩოფეხებს მიაფლატუნებს...

მიაფლატუნებს... მიაფლატუნებს...

მიდის, გრძელ ქუჩას მიუყვება კენტად მარები,
პირში – ჩიბუხი, ხელში – მაშხალა...
ხმაჩახლეჩილი, ძილგატეხილი,
ღამეს აღვიძებს
შუალამის ტაკიმასხარა:

– ჰეი-ჰეი! ჰეი-ჰეი!

განზე გადექით, ჩემო კარგებო,
განზე გადექით!..

„დემბუის“ კართან რახანია მიწყდა თარეში.
თუმცა ვინ მოდის! – სახლი ყუჩად თვლემს, გზაც,
ქუჩაბანდიც –
ყუჩად მთვლემარე...
კარს მოადგება „გემოუბნის“ პირისფარეში
და რამდენიმე მეტახტრევანე.
კარს მოადგება... შვიჯახუნებს,
შედის წინკარში, გაბმით წიაქებს,
აიფოფრება მერე კრუხივით და მასპინძელთან
შეიკრიახებს.

მ ო ა ხ ლ ე ქ ა ლ ი

ქალბატონი კოჭარუ უნდა წავიყვანო, „ქინოკუნის“ სახლში მიმ-
ყავს, ასე მაქვს ნაბრძანები.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ყრუდ გამოისმის ოთახიდან მისი სიტყვები.
ყვირის ყასიდად, ალბათ გულს იფხანს, თორემ ვინ არის,
რისი მაქნის!..
თითქოს პასუხიც ისმის ბუნდოვნად:
თავაზიანად მოახსენებს დიასახლისი.
და ჭირვეული მოსამსახურე, –
ვით ღამეული ლანდი წიაღთა, –
რა წიაქითაც შედგა კარებში, ისე უკანვე გამოწიაქდა.

მ ო ა ხ ლ ე ქ ა ლ ი

ქალბატონი კოჭარუ აქ რჩება ამაღამ. ჰეი, მებარგულებო! წადით, დაიძინეთ! ჰო, მართლა, სულ დამავიწყდა: დიასახლისო! გაუფრთხილდით ქალბატონ კოჭარუს, უკვე ბატონმა ტაჭემ გამოისყიდა, სწორედ წელან ჰქონდათ ლაპარაკი. ფულიც მთლიანად გადაიხადა. გაიგეთ? ამიერიდან ქალბატონი კოჭარუ სხვისი საკუთრებაა, რამე რომ მოუვიდეს, ჩვენ ვაგებთ პასუხს. თვალი გეჭიროთ, ღმერთი არ გაგვიწყრეს და ღვინით არ გამოგვითრონ ამ ბოლო ღამეს.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ღმერთო, რას ყბედობს!.. ნეტავ, დადუმდეს!
მაგრამ არ ცხრება, სამწუხაროდ, ენა მოახლის:
გაბრუნებამდე ხნულებს ბედისას
ასე ღვარძლიან მარცვლებს მოაყრის,
რომლის ძალითაც – ვიდრე ინათებს,
ვიდრე მზის შუქი დაირთვება ოქროს ძაფებად, –
ამ საწუთროში შეყვარებულებს დღე სიცოცხლისა
მოესწრაფებათ...
დუმს საჩაიე...
მითვლემილა ხარის საათი,
მხოლოდ ჟამიჟამ ქარაშოტი გაისისინებს...
ჩაიდანი რომ ჩაიდანია,
ამ დროს, ეტყობა, ისიც იძინებს.
მხოლოდ კანდელი ისევ კიაფობს...
ბჟუტავს კანდელი, ქრება კანდელი, ბინდმა დაიწყო
ცივი ზმორება,

გაღმით დაიძრა შავი ღრუბელი,

მოდის... მოღვლავს... მოიტბორება...

მიყუჩდა ყურე, ჩამობნელდა

ქარმა დაბერა.

დაბერა ქარმა, ჭირხლი ჩამონვა, – ჩამოიბლანტა
თეთრი სუდარა...

ჩქამი გამოსცა გაღმით ბარნაშომ, ღამეს გაეხმო,
გაემუდარა...

მიქრა კანდელიც... შუქი მინელდა...

მიცხრა ყოველი...

მთვარემ მოასწრო ბანზე შედგომა...

ხმა გამოისმის სადარბაზოდა –

სახლის პატრონი

სტუმარს აცვილებს, როგორც ეტყობა:

დ ე მ ბ ე ი

ჯერ კიდევ შორსაა გათენებადღე. ხომ არ გაგაყოლოთ ვინმე? ბა-
ტონი ჭიჭიე მიბრძანდება; ერთი, ქალბატონი კოჭარუ გააღვიძეთ! მო-
ვიდეს!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჭიჭის კარებს ჭიქურ მიახლის

და ნაჩქარევად გამოდის გარეთ.

ჭ ი ჰ ე ი

ჩუ, დემბეი! იყუჩეთ! სიტყვაც არ დაგცდეთ ჩემს წასვლაზე, ნუ გა-
აგებინებთ! თორემ აქ დამტოვებს დილაღად. რაღა ტყუილუბრალოდ

ავიტკივო თავი, მირჩევნია ჩუმად გავიჰარო. გათენდეს და მერე გა-
აღვიძეთ, ნავიდეს იმ თავის „ქინოკუნიაში“... შინ წუთით თუ შევირბენ,
– დღესვე დედაქალაქში ვარ წასასვლელი, რაღაც-რაღაცეები უნდა
ვიყიდო... ათასი სხვა საქმეც მაქვს მოსაგვარებელი, რა ვიცი, იქნებ
თვის ბოლომდე მომიწიოს დარჩენა. აქ კი ვალეებია გადასახდელი.
გახსოვთ, ფული რომ მოგაბარეთ შესანახავად – იქიდან მიანგარი-
შეთ დანახარჯი.

ცოტაც უბოძე „კავასიოს“ ბატონ-პატრონებს,
ჩემი სახელით მადლიც აუწყე:
დიდი პატივი დამდო ცოლ-ქმარმა მთვარით ტკბობის
ჟამს, –
დღესასწაულზე...[52]
ეჰ, რა თქმა უნდა, ამნაირი წვრილმანებისთვის
მოცლა რომ მქონდეს, უთქვენოდაც უნდა ვზრუნავდე...
რაც კი ერგებათ, ვერცხლად მიეცი –
უზალთუნიდან უზალთუნამდე!
თან ხელწერილი გადამინახე!..

ჰო, მართლა! საკურთხევლისაც შესწირეთ რამე ჰუკუსიმაელ ბონ-
ბა საიეცუს.[53]ერთი ვერცხლის ფულიც მიეცით, ჩემი გარდაცვლი-
ლი ნათესავები მოიხსენიოს. ხომ არ დაგავინყდებათ! დაიცათ, კიდევ
ვისი მმართველს? ჰო, გამახსენდა! ბრმა ისაიჩისაც უბოძეთ ცოტაოდე-
ნი, ასე, ხუთ უზალთუნამდე; სულ ესაა!.. დავეტეთ ვარი და დაიძინეთ.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჯიჰეი ემშვიდობება:

– დიდხანს არ დავყოფ დედაქალაქში, შემოვიქცევი

მალე მეფურად!

თუმც ვერ მოასწრო ორიოდე ბიჭის გადადგმა,
რომ შემობრუნდა კვლავინდებურად:

ჭ ი ჰ ე ი

დემბეი-დონო![54]

ჰეი, დემბეი!

თქვენთან დამირჩა, თუ არ ვცდები, ჩემი მახვილი.

ღამის მგზავრი ვარ, ჩემო ძმაო, აბა რა ვიცი:

ციქნებ, ვირაცა გადამეყაროს, –

უნდა მიეზღოს ყველას თავისი...

ხომ ხედავ, დემბეი, ზედვე მეტყობა, რა დაუდევარი ქალაქელიცა
ვარ, –

ხმალი დამრჩა. ახლა ჩემს ადგილზე ვინმე სამურაი რომ იყოს,
თავს არ იცოცხლებდა, –ჰარაკირი და მორჩა![55]

დ ე მ ბ ე ი

ჯიჰეი ართმევს... წუთით დახედავს...

დასცქერს ჯიჰეი... ხმაღზე შუქი კრთის, შუქში

გაბრწყინდა

სატრფოს სახება...

წელში გაიჩრი მახვილს ჯიჰეი,

თან დემბეისაც შეეზრახება:

ჭ ი ჰ ე ი

ახლა ქაჯიც რომ შემომეყაროს,
ჩემს დაშინებას, დამერწმუნეთ, ფუჭად ეცდება...
შებრუნდით სახლში, დაიძინეთ გულარხეინდა:
როცა თან მახლავს ჩემი მახვილი, თითქოს ძალ-ღონეც
მიათჳეცდება.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

„მადლობელი ვართ სტუმრობისთვის!“ –
ბოლო სიტყვებში
ენაგაქნილი მასპინძელი სიტკბოს გაურევს –
„თუ გვიკადრებთ და გვესტუმრებით კვლავინდებურად“...
ჩვეულებრივად დაადევნებს ქათინაურებს...
ხელებს მოიფშვნეტს, ნაჩქარევად შემობრუნდება,
ვარს გადარაზავს, ფანჯრებს მისწვდება,
მჭიდროდ ჩაგმანულს რკინის ცხაურით,
თან დარაბებსაც მიაჯახუნებს ერთი ბათქით და
აურბაურით.
მიაყურადა... ირგვლივ დუმილი...
არსაიდან ხმა... ბუდას დიდება!
ჯიჰვი
უკან მიბრუნდა ფეხაკრეფილი
და ღრიჭოებში შეიჭვრიტება.
მაგრამ უეცრად გაქვავდება ელდანაცემი
– რალაც ხმა ისმის... მგონი, მოდიან.
ღმერთმა დასწყევლოს
მათი ხსენება:
ორი აჩრდილი –
დამეული ორი აჩრდილი,
თვალს სიზმარივით მოეჩვენება.

ნაბიჯების ხმა... ერთი... მეორე...

ხმა ახლოვდება... გარბის ჭიპვი, ჰა, მოიფარა ჩრდილი
აივნის

და ელოდება სულგაკრეფილი –
ორი აჩრდილი როდის ჩაივლის...

მაინც ვინ მოდის: – მაგოემონი!..

როგორც ეტყობა, გაუძნელდა ასე ლოდინი
და ძმას დაედებს შუალამეში – ძმის სიმძიმით
გულდაკოდილი.

გამგელებული მოალაჯებს შუა ქუჩაზე...

თითქმის გამორბის.

უკან სანგორო მოსდევს ქოშინით, უჭირს სანგოროს
ტვირთის ტარება:

ზურგზე ჭიპვის ვაჟი შეუსვამს

და მოძუნძულებს... მოეჩქარება.

მოიჩქარიან... მოიჩქარიან...

ცივად ციმციმებს ქუჩის ფარანი, აქ ვი სახლს სძინავს,
სძინავთ მსახურებს,

ვარს მოადგება მაგოემონი

და ნაჩქარევად დააბრაზუნებს.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ჰვი, მასპინძელო! ერთი გამაგებინეთ, ქალაღდის გამყიდველი ჭი-
ჰვი ხომ არაა თქვენთან! გთხოვთ, დაუძახოთ, სიტყვა მაქვს სათქმე-
ლი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჯიჰვი სტუმრებს დააკვირდება...

დააკვირდება, ღმერთო მაღალო!.. ცხადი არის თუ ღამის
ზმანება:

მგზავრებს იცნობს და ჩრდილში გაუტევეს, –
უფრო ღრმად შევა, შეიჩქმალება.

ოთახიდან ვი ჩქამი მოისმის:

ხმაჩახრინნული მასპინძელი პასუხს იძლევა;
ჯერ ბურანშია, როგორც ეტყობა, ვერ მოუსწრია
გამოფხიზლება...

დ ე მ ბ ე ი

ბატონი ჯიჰვი ეს-ესაა შინ წავიდა. დღეს დედაქალაქში აპირებს
წასვლას. აქ არ არის! მეტი არაფერი ვიცი.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

კვლავ დუმილია...

დუმილია ყოვლისმომცველი...

აბა, ამ დუმილს როგორ აიტან!..

ცრემლებს აწვიმებს მაგოემონი...

ჩქამი არ ისმის არსაიდან...

„შინ გაბრუნდო?! ტყუილია!.. როგორ იქნება:

მთელი ღამეა, აქეთ მოვდივართ, ამოვიარეთ

მთელი ქვემოთი,

რომ წასულიყო, უეჭველია, გზაზე როგორაც

შევეყრებოდი!

ანდა რა უდნა დედაქალაქში?!

საკვირველია!.. არა, ბატონო, მაჰატიეთ და, ვეჭვობ

ძალიან!..

ხელი დაავლო იქნებ ვოჰარუს
და საბედშაოდ მიიჩქარიან...“

ვეღარ იოკებს მღელვარებას მაგოემონი,
ვეღარ იოკებს... ნუთით მოდგება, მიმოიხედავს
ცივი დუმილით...
ისევ მოდგება, დააბრახუნებს,
რეკს მოთმინებადაკარგულივით.

დ ე მ ბ ე ი

ეს კიდევ ვიღაა! ვინ აბრახუნებს! რა დროს სტუმრობაა, გვძინავს
სუყველას.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

უკაცრავად, ისევ მე განუხებთ, მაგრამ ერთიჯ უნდა გკითხოთ:
ქალბატონი ვოჰარუ რომ გყავდათ აქ, „ქონიკუნელი“, რა იქნა, ისევ
აქ არის თუ შინ დაბრუნდა? ბატონ ჯიჰვის ხომ არ გაჰყოლია სადმე?

დ ე მ ბ ე ი

აბა რას ამბობთ! რამ გაფიქრებინათ! ქალბატონ ვოჰარუს რახა-
ნია მშვიდად სძინავს, აგერ, ზემო ოთახში!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მაგოემონმა სული მოითქვა.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

გმადლობთ, გმადლობთ! მომიტევეთ!.. უჰ, ცოტათი მომეშვა გულ-
ზე.. მაშ, ჭიჭივი სადღა გადაიკარგა? სად ჭანდაბაში ვეძებოთ. ძილი
ჩვენ არა გვაქვს და მოსვენება!

დაეხეტება მარტო, უჩვენოდ...

ზოგმა ისაო, როგორც იციან, ზოგმა ესაო!..

როგორ ვუშველოთ, რითი ვუშველოთ! –

ფიქრით თავს იმტვრევს სანათესაო.

თქვენ, რა თქმა უნდა, ჯერ არ იცით მისი ამბავი:

ღმერთმა გარიდოთ ასეთი რამ,

ღმერთმა გარიდოთ!

თუ მოუარა, ისე მოუვლის,

ისე უაზროდ, უანგარიშოდ...

აგერ, – კანტარო ამიტომაც მოვიყოლიე,

შვილს რომ შეხედავს, შეიძლება, გონზე მოეგოს:

აღარ მიენდოს მიეთ-მოეთებს, არც სისულელეს მიედ-
მოედოს...

თუმცა, ხომ ხედავთ, როგორ დაგვისხლტა,

გვერდი გვიქცია სიბნელეში ასე უგვანოდ...

ჩვენ კი წყალს ვნაყავთ, როგორც იტყვიან,

ქარს ვედევნებით ტყუილუბრალოდ...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ხედავთ – როგორ სწუხს მაგოემონი!..

ძმას კი... რა უშავს, ცოცხალია, ღმერთის წყალობით...

ცრემლებს აწვიმებს მაგოემონი, თვალთ უბნელდება

თანდათანობით.

ეს ყველაფერი ესმის ჯიჰვის...

რა ჰქნას საბრალომ!.. ქვა რომ ქვა არის, ქვაც ვერ გაუძლებს
ამდენ წვალეებას

ქვაც ვერ გაუძლებს ამდენ წვალეებას.

თითქოს მაგრად დგას, თავსაც იკავებს,
მანც ცრემლი სძლევს თავშეკავებას...

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ეი, სანგორო! იქნებ შენ იცი, სად შეიძლება დაყიალებდეს ბრიყვი
ღამღამობით?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მაგრამ სანგორო:

„ეს მე მომაკრეს ბრიყვის სახელი, –
უეჭველია.

ღმერთმა გვატაროს სახელიანად, ძილი მოგვცეს და
სიმხნე გვიმატოს!

მე მიგულისხმა...“

მოდგა ღიმილით,

ცდილობს, თვითონაც შეეკვიმატოს:

ს ა ნ გ ო რ ო

ცოდნით კი ვიცი, მაგრამ ვერ გეტყვით: მრცხვენია!

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

თუ იცი, რაღას უცდი, თქვი ბარემ!

ს ა ნ გ ო რ ო

მოგახსენებთ, ბატონო, ახლავე მოგახსენებთ. ოღონდ მერე ნუ გა-
მიბრაზდებით: ერთი ნავსი ადგილი ვიცი იჩინოკავას ბელლებთან.
ყოველდღამე იქ დავძვრები ხოლმე.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჰმ, მაგოემონს სახუმაროდ სადა სცალია,
გულზე ცეცხლი აქვს წაკიდებული.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ბრიყვო, ჩერჩეტო, გაუთლელი ტაკიმასხარავ,
შენზე ვინ ამბობს, გამაგებინა!.. რას აგიგდია თავი
ნეტავი!..

შენი დარდი მაქვს?.. შეგიკურთხებდი,
ძმა რომ არ მყავდეს მისახედავი,
გვიჯობს წავიდეთ, მოვიძიოთ მისი გზა-კვალი,
აბა, მოეშვი ბრიყვულ მტკიცებას!
სჯობს ჯანტაროზე თვალი გეჭიროს,
გათოშილია ბავშვი ისედაც.

სანყალი ბიჭი! რა ჯიჰვის საქმე იყო ცოლ-შვილი! ბეჩავი ჯანტარო
ისედაც ვერაა ჯანზე, რაღა ეს გაცივება უნდოდა ახლა! ეს კიდევ არა-
ფერი, ვაითუ, უარესიც გველის!

გავცივდება ბავშვი ნამდვილად!

გავვიცივდება... შენ კი არც ნაღვლობ, ახლა მოგინდა
ასე ლაქლაქი!..

იქნებ, სხვაც გველის რისხვა უფლისა
და ბედისწერის ვაი-ვაგლახი?..

ო, არა, არა! ღმერთმა დაგვიხსნას!

გული ავს მიგრძნობს, მაგრამ როგორ ვთქვა, –
გულში ბევრი მაქვს ჩასამარხავი,
ლამის ეს გული ბოღმით გამისკდეს
და გადმოინთხეს მწარე ბალღამი...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე შესტირის მაგოემონი წკვარამს ღამისას,
თვალცრემლიანი შეჰღალაღებს ცათა წიაღებს...
რალაც შიში ჰკლავს, შიში აწამებს,
ეჭვი აფრთხობს და აფორიაქებს.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

აბა, წავიდეთ!

უფრო შორი-შორ მოვიძიოთ გზა და სავალი:
იქნებ, უცნობმა ქუჩაბანდებმა გვამცნონ ჭიჭვის
ავანჩავანი...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ჩაიარეს...

ჰა, გაიკრიფა სიბნელეში მათი ჩრდილები...

ჭიჭვი სტოვებს თავის საბუდარს – გატანჯული და
ნასიკვდილუვი.

თითის წვერებზე დგას და გაჰყურებს...
მიიჩქარიან... უმზერს ჭიჭვი, მაგრამ რას მისცემს ასე
ყურება...
წყველის თავის თავს, ღამეს გასძახებს,
ვარსკვლავებს ბედისას გაემდურება.

ჭ ი ჰ ე ი

ეჰა, ჭიჭვი!
ასგზის ცოდვილო არამზადავ,
ასგზის წყეულო!
ცოტა კიდევ და... მოგებლვება მსჯავრი სასტიკი.
გზა კი სად გიჩანს, გზადაბნეულო, ამ ცოდვათაგან
გამოსასყიდი?
მოვკვდები მალე, ქვესკნელისკენ დაეშურები,
რომ სამუდამოდ ჩაუშხამო ყველას გუნება.
თუმც არ გაგწირავს სანათესაო...
ვინ გიორგულებს საიქიოში, აქ თუ არავინ
გეორგულება?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

კვლავ სასოებით დაიკრიფა ხელისგულები
და სათხოვარი აღავლინა წელმოდრეკილმა:

ჭ ი ჰ ე ი

როცა მოვკვდები, ძმაო ძვირფასო,
და სანუთროდან სამუდამოდ ავიბარგები, –
თვალი გეჭიროს, განუკითხავად

არ დამიბრძვივონ ჩემი ბალები!

თქვენც, ღვთისნიერო ნათესავებო:

გთხოვთ შეავდროთ ჩემი სული ზესთა ზეობას
და მიუსართოთ გულმონყალება თქვენს ყოველდღიურ
კეთილზნეობას.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე საბრალოდ მოთქვამს ჭიჭვი,
მაგრამ ცრემლები,
სინანულის ცხარე ცრემლები,
კვლავ აწყვეტინებს მოთქმა-ვედრებას...

ჭ ი ჰ ვ ი

„თუ სიკვდილია, ერთი იყოს ჩვენი სიკვდილიც!“ –
ასე შევფიცეთ საფიცარი ზესთა კრებულებს.
მიცდის კოჰარუ... ბედი გვაჩქარებს,
ცის განჩინება გვავალდებულებს.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ბედი აჩქარებს...

რა თქმა უნდა, ბედი აჩქარებს!

მაგრამ ჭიჭვის მოეწყინა ბედთან თამაში...

შედგა ჭიჭვი, მიაყურადა

და შეიჭვრიტა ჭუჭრუტანაში.

მაგრამ რას ნახავს, – სიბნელეა დარბაზოვანში,
გულზე ცეცხლივით შემოენთო მწველი იარა!..

თუმცა ვინ დადის!.. თითქოს კარებთან რაღაც აჩრდილმა
გაიშრიალა.

კოჰარუ თუა...

ხმა არ ისმის,

ღელავს ჭიჭვი:

– ვისი ლანდი კრთის სიბნელეში, ვისი სახება?
ახლოს მიდგება, ჩუმი ხველებით მოსვლას ანიშნებს,
გაეზრახება.

მაგრამ პასუხად სარაკუნას ჩქამი მოისმის, –

გადი-გამოდის სიჩუმეში ღამის დარაჯი:

არ შეეშალოს უცებ ჭიჭვი ვინმე ქურდსა და
ვიგინდარაში!..

ისევ ხველება... ღელავს ჭიჭვი:

შემამზრგენია სიბნელეში ასე ლოდინი.

ხვნემის დარაჯი, ღამეს აღვიძებს ნაზარხოშალი
კაცის ხროტინი:

„ჭვი-ეჭვი!

ჭვი-ეჭვი!..“

... მთვარე შემდგარა ბანის კიდებზე.

სახლს ვი ვვლავ სძინავს... სიჩუმეა... სძინავს მსახურებს...

„განი-განიო!“ – ისევ აგრძელებს და სარაკუნას
მიარაკუნებს.

მიარაკუნებს...

ჭიჭვი ღელავს...

ისეც კანკალით მიუყვება უკუნს ღამისას,

სულგატვრენილი მოიძიებს მყუდრო წიაღებს,
თან ყველაფერი ისე აფრთხობს,

ისე აშინებს,
ისე აკრთობს და აფორიაქებს, –
რომ უნებურად ვაცურავი[56] მოგაგონდებათ,
ჩუმიად რომ ნატრობს მზემ არ ანათოს
და გამოჩინა ეთავილება ასე უშნოს და
უთვალტანადოს.
აჰა, მინელდა ნაბიჯებიც...
ვარის ღრიჭოსთან კრუალებმა მორთეს თამაში...
ჯიჰვი მიდგა, სუნთქვა შეიკრა, კვლავ შეიჭვრიტა
ჭუჭრუტანაში.
მაგრამ ნელინელ გამოიღო სახლის კარები...
ჯიჰვი შეკრთა.
ღრიჭოდ დარჩენილ დარაბაში შექმა იალა,
თუ მოეჩვენა: –
ასე უჩუმრად ვარმა გულისამ გაიჭრიალა?
„კოჰარუ ფრთხილად!..“

კოჰარუ

ჯიჰვი, შენა? ახლოს მოდეჯი,
გამოვალწიო იქნებ როგორმე!..

მთხრობელი

კოჰარუ ჩქარობს, –
უნდა გაფრთხილდეს,
უნდა აეკრას უხმაუროდ კედელს ფრიალოს:
ერთიც ვნახოთ და, რაღაც ეშმაკად ღრიჭომ ვარისამ
გაიჭრიალოს! ...

გაიჭრიალოს! ...

მაგრამ დავწყნარდეთ,

მაინც დავწყნარდეთ:

იქნებ, არც ღირდეს ყველაფერი თქმად და მტკიცებად:

უცებ გავალოთ? ღმერთმა დაგვიხსნას! უცებ –

პატრონებს გაელვძიებათ!

გაელვძიებათ და...

რაო?! გაცლა სჯობს? მაგრამ პირობა?

ესეც არ იყოს, გვიანია გადაფიქრება...

უნდა როგორმე ციმციმ გასწიონ და გამოაღონ

როგორც იქნება.

როგორც იქნება... როგორც იქნება...

ჯიჰვი ცდილობს... ვარებს მოაწვას...

მოაწვას ვარებს... მთვარეც მობრუნდა, გადმოიხედა ჩუმი
კაეშნით.

ჩქამი რა არის, – ჩქამიც გულისა ყურში საშინელ

გრგვინვად ჩაესმით...

ცოტა, სულ ცოტა დარჩა, კოჰარუ! ნუ გეშინია, კოჰარუ! გამაგრდი,
კოჰარუ!

ჯიჰვი ღელავს...

ღელავს კოჰარუ...

ხელები უთრთით...

უკრთით გულები.

– ესეც სამი ბუ, ჩემო კარგო, ესეც ოთხი ბუ,[57]
კიდევ ერთიც და... გასრულდება ჩვენი კირთება!..
კიდევ ერთიც და...
კიდევ ერთიც და...
გზა სამარისკენ გაიშვილდება...
რა მტანჯველია ასეთი შიში,
რა მტანჯველია,
სჯობდა ეს ღამე ჯოჯოხეთის კართან ეთია.
ვიდრე ამ კართან... თუმცა აქ არის: – ხელს გაიწვდის და...
ჯოჯოხეთია!

ჯოჯოხეთია... ჯოჯოხეთია...

მაგრამ ურჩხულებს ჩუმად სძინავთ...
კარი იღება,
თითქოს მინელდა ქროლვა ნიავთა...
კარი ნელინელ, –
თითით,
მტკაველით,
მერე ადლითაც გამოღლიავდა...

გამოღლიავდა... გამოღლიავდა...

გამოიკრიფა კარში კოჭარუ...
გამოიკრიფა... როგორ გამორბის!.. თითქოს გაეცა
შავბნელ წიაღებს
და საახალწლოდ გაბრწყინებული
სხივს იმედისას მოაციაგებს.
ხელი ჩაჰკიდეს ერთიმეორეს...

ახლა რა დარჩა? მხოლოდ გზა დარჩა, გზად მიიქცევა
ორი ჩვენება,
მაგრამ სად მიდის მათი ბილიკი, ვის საუფლოში
მიიწვევება?
მინც სად წავლენ? – დასავლეთისკენ?
თუ აღსავალში მოესურვებათ აღმომავალი მნათის
ყურება?
გზა შეიქცევა ჩრდილოეთისკენ,
თუ სამხრეთისკენ
დაეშურება?
მათ არ იციან... ირგვლივ ღამეა, ყრუდ გუგუნებენ
შემოგარენი...
მძიმედ ირწევა სიჯიმის ტალღა...
ირწევა წყვილიც...
აღმოსავლეთით
ცა იწვევება მაღლა და მაღლა.

დაღმა
მთოვარე მიუყვება ტალღის დინებას,
მიჯნურების გზა აღმა მიიწევს, მიიკრიფება ჩრდილში
მალიად,
აღმოსავლეთის სამანს მისდევენ,
მიიჩქარიან... მიიჩქარიან...

მიჩიუკი

გამოთხოვება თორმეტ ხიდთან

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მიიჩქარიან...

მიიჩქარიან...

ასე ჩქარა რბის ნაპრალებში ცელქი ჩქერალი,
ასე ჩქარა წერს მსახიობთათვის როლებს კონოეს
ასოთმწერალი.[58]

თუმცა მათ შორის განსხვავებაც დიდზე დიდია:

– ყრმა მსახიობთა თავსაბურავი[59]

შეფერილია ძონეულის ნაზი ფერებით,
ხოლო მიჯნურთა ბოლო წუთები
შავ სუდარაში მიეფინება ასე ჭიქურ და
თავდაჯერებით...

სევდისმომგვრელად იწურება მათი ცხოვრება...

მაგრამ რატომ დუმს ზესთა კრებული?
ნუთუ ამგვარი განჩინება ჩვენი ბედისა
საკვია-მუნის მცნებითაა განწესებული?[60]

მიიჩქარიან... მიიჩქარიან...

ნეტავ, რას იტყვის კარმის მოძღვრება?[61]

მიიჩქარიან... მიიჩქარიან... ყრუდ მიილტვიან, ძალო
ციერო,
რომ მიქცეული ბედის წიაღში სცნონ საზღაური
სამაგიერო...

საზღაური კი... ძალზე მძიმეა:

– როგორც ქარს მიაქვს ფეტვის მარცვლები,
მათი ამბავიც მიჯნებს გასცდება, განეფინება მგეს და მთოვარეს,

ხვალ გაიტაცებს ქარი საქვეყნოდ
და მერცხლებივით გააფრთოვანებს.

ხოლო ჭიჭვის –
ქალაღდების ვაჭარ ჭიჭვის,
სხვა ქალაღდებში მოიხსენებენ, შიგ მოექცევა მისი
ბრალდება
და საბრალდებო ფარატინები
მთელ ქვეყანაზე დაითანტება.
დაიტაცებენ ფერად ქალაღდებს,
დაიტაცებენ, გადაბეჭდავენ, ჭორსაც გაშლიან ჭრელ-
ჭრელ მარაოდ
და ოინბაზი მოალაქარდებს, –
ბრბოს მოახსენებს სამასხარაოდ.[62]

და, როგორც ფურცლებს, როგორც ქალაღდებს,
როგორც მკვდარ ფოთლებს – კიდითკიდემდე ხვეტს
ქარაშოტის მძაფრი კვეთება,
შორს განიბნევა მათი ამბავი,
მთელ დუნიაზე წარიხვეტება.

და ყველაფერი შემოდგომას დაემსგავსება...
დაემსგავსება წვეარამს ღამისას, როცა სიცივე აკრთობს
ღამურებს
და მოწეული ჟამი ზამთრისა
ხეებს აზრობს და აუჟამურებს.

თუმცა, თუ კაცი მიმდგარია ბოლო სამანთან,
სიკვდილის ღმერთი ძველებურად ვეღარ აშინებს;
არც მის უღმერთო ძახილი დაგიდევთ,

არც ჯოჯოხეთის უჩინმაჩინებს:

რაკი ისედაც გახსნილია კარი ქვესკნელის

და სამსჯავროშიც მრევლი გროვდება, –

მორჩილად უმზერს, ჟამი განკითხვის რა ფეხაკრეფით
უახლოვდება.

უახლოვდება... უახლოვდება...

– რად წარახდინე საქმე ყოველი!..

რაც სათქმელია, ჩქარა გვითხარი!.. –

რად შეაცდინე შეუცდომელი! –

სხვაც მრავალი გვაქვს მოსაკითხავი:

ცოდვა პირველი...

ცოდვა მეორე...

ცოდვა მესამე....

მეოთხე ცოდვა!..

ცოდვა მეხუთე...

ცოდვა მეექვსე...

მეცხრე,

მეათე,

მეოცე ცოდვა!..

და ამ ცოდვათა ორომეტრიალში

მადლი სად არის – აბა, გვითხარი!

ცოდვა მესამე...

ათასმეასე!..

სხვაც რამდენია მოსაკითხავი!..

ეჰ, რა თქმა უნდა, საბრალოა ადამიანი,

თუ ამ ძნელ გზაზე გადამდგარი მაინც ბარბაცებს
და ეძნელება განშორება, –
როცა მთოვარე
დისკოგადახრით გადმოსცქერის ციხე-დარბაზებს...

მიდის მთვარის ქვეშ...
ფერმიხდილი მიიკრიფება,
სოფლის ბოლოში ელოდება მაცნე დროისა,
შორს კი ნელინელ აკიაფდა თეთრი ფარდები,
თხუთმეტი ღამის მთოვარემაც ძალი მოიცა,
მიდის მთვარის ქვეშ...

როგორ დააგდოს.

ვით დაუტევოს სანახები საწუთროისა?..

მაგრამ ასეთი მგლოვიარე უილაჭობა

ნუთუ არ გახლავთ იმის ნიშანი,

რომ სულეთისკენ მიქცეული ვაცის გულისთქმა

ღამეს წააგავს, სადაც ჟამი-ჟამ ვლენ მეუფენი

სიკვდილისანი?

ბნელში ჭირხლივით გამოკრთება სხივი იმედის,

მელექსენი რომ სიზმარს ადრიან: –

ქარს ჩამოჰყვება ზამთრის ღამეში და განქარდება

დილაადრიან...

მაგრამ, ვიდრე გაქრებოდეს ჭირხლი ღამისა,

ვიდრე ცა ყუჩობს, ყუჩობს ქვეყანა, ვიდრე ძალს

იკრებს ძალთა მჰყრობელი, –

ბედი აჩქარებს შეყვარებულებს, –

უნდა დატოვონ წუთისოფელი...

მიიჩქარიან... მიიჩქარიან...

მანც რა უღვთოდ გარდაეგო მათი ცხოვრება!..

მიიჩქარიან... გაღმით შუქი კრთის,
შუქში ნანაობს მინდვრის ყვავილი
და წარსულიდან ნაზად იღვრება მოგონებათა
თბილი არილი;

... თითქოს კვლავ წვანა, თავსასთაულად თავქვეშ
უნყვიათ თბილი ხელები...
ბინდიც ისევ თრთის, ისევ ფოფინებს,
ისევ ფიქრი ჰკვლავთ, ფიქრი აწვალეობთ
ასე ხელიხელგადაჭდობილებს.

ფიქრი:

– რომ ყველაფერი სიზმარით წარმავალია,
ან, უფრო სწორედ, სიკვდილივით განუკურნელი...
რომ განქარდება მათი ცხოვრებაც...
როგორც კოჭარუს კაბის კალთიდან
ამოფრქვეული ამბრის სურნელი...

და აგონდება ახლა ჯიჰვის:

– ტემა ტენჯინის ხილზე შემდგარი
როგორ გასცქერდა დასალიერს შორის მთებისას...
აკვირდებოდა დროთა ცვალებას –
რიჟრაჟისას თუ შებინდებისას.
ჭვრეტაში დანთქმულს ჩაესმოდა ტალღის რონინი,
ფიქრის ბურანში მიმქრალიყო ვინრო ხეობა,
დასავლეთისკენ მიარწევდა ზვირთებს მდინარე,

მზეც დასავალად მიირხეოდა...

მიიჩქარიან... მიიჩქარიან...

აჰა, გამოჩნდა „ქლიავის ხიდი“...

ერთხელ ამ ხიდთან, – გვამცნობს მავანი, –
როცა მიდამოს შეღამების ნისლი ებურა,
თურმე ცუკუსის კუნძულისკენ წიაღმავალი
სუგავარა-ნო მიჩიძანე შეჩერებულა.[63]

თვალცრემლიანი გადმომხდარა მყუდრო ნაპირთან,
ყრუდ აღმოუთქვამს სამდურავი ჟამთა სიავის,
ლექსიც შეუთხზავს: –

„ყვავილობის ჟამს

მომიგონებდე, ხეო ქლიავის!..“

„მომიგონებდე“... ტანჯვით აღმოხდა...

მაგრამ ქლიავი ისე შეძრწუნდა ამ ცრემლიანი
აღმონახდომით, –

მის ნაკვალევზე, დაძაიჰუში,

გადაინაცვლა ერთი ნახტომით.

აი, ეს გახლავთ „ქლიავის ხიდი“...

ხიდი მეორე – „მწვანე ხილია“.

– მწვანით მოსილი ხარობდა ფიჭვი,

არად აქნევდა მოძღვრის სატკივარს, მაგრამ მისი ხმა

ესმა გვიან და,

ისიც დაღონდა,

დანაღვლიანდა...

ცრემლით გასძახა: –

„სად ხმობ, მოძღვარო!..

სად ხმობ, მოძღვარო!.. მომიგონებდე, როცა ცუკუსის
ხიდზე გარდახვალ!..“

ხიდი მესამე – „ალუბლის ხიდი“:

– მაგრამ ალუბალს მძლავრად ჰქონდა ფესვი გადგმული,
ვერ აიყარა, უცხო კუნძულზე ვერ გადასახლდა ასე
სვინანდ,
ვერ გაახარა ბევრი მოძღვარი
და... ვაეშანმა ამოაშრო ძირფესვიანად...

ამბავი ესე

იმა დროიდან

გულიდან გულში დადის მეფურად,
და მიჩიძანეს სიმძიმეზე თქმული სიმღერაც
შთამბეჭდავი და ძლიერია უწინდებურად...

ჭ ი ჰ ე ი

თუმცა კვლავ გვიხმობს ნაკვალევი მიჩიძანესი,
გვიხმობს მოძღვარი... ტალღა ისე რბის,
კვლავ ნანაობენ ნელი ჭავლები, –
მაინც მოგკლავ და მერე უსიტყვოდ მეც შავეთისკენ
დავემგზავრები.

მაგრამ ეს ჩვენი უბედობა რისი ბრალია?

სად მოვიძიოთ ცრემლის სათავე?

რად ვერ მოვიგდე ჯამი შვებისა, ვერც სიხარული
მოვისადაგე?

ალბათ, არ მეყო გამჭრიახობა,
არც ნებისყოფა აღმომაჩნდა ასე მშიშარას
და, როგორც ხედავ,
ისე მივდივარ,
ვერ ამოვავესე ერთი ნიჟარაც.

ხიდი მეოთხე – „ნიჯარის ხიდი“...

– ისე მოკლეა დალოცვილი, ისე მოკლეა,
რომ უნებურად მაგონდება ჩვენი ცხოვრება
და მინურვილიც შემოდგომისა გულს საგანგებოდ
ესახსოვრება...

ესახსოვრება ჩვენი საღმობაც...

მაგრამ, რას ვიზამთ, განშორება მაინც ძნელია:

შენ ცხრამეტის ხარ...

მხოლოდ ცხრამეტის...

მეც – ოცდარვაშდე მიმიღწევია.

მაგრამ ამაღამ...

მაგრამ ამაღამ:

ჩვენ უდრტვინველად მივადგებით ზღუდეს კარისას,
რომ საბოლოოდ დავამთავროთ გამათხოვრება
და ძონძებივით დავაგდოთ ზღურბლზე
ამქვეყნიური ჩვენი ცხოვრება...

რა სასოებით ვუფიცავდით ერთიმეორეს,
რომ მიჯნურებად დავრჩებოდით კუბოს კარამდის,
რომ სიბერემდე ვიცოცხლებდით საერთმანეთოდ
და განუყრელნი ვიქნებოდით ან და მარადის.
განუყრელად კი... სამიოდე წელი ვიყავით,

სულ სამიოდე... ისიც იმგვარად, ვერ დავიოკეთ ნდომა
სრულებით,
სამჯერ დავლახეთ დროის სამანი
და სამარისკენ
მივშურებით...

მეხუთე ხიდი – „ხიდი ჰაემნის“,
„ხიდი შეყრისა“, შეხვედრის ხიდი“...

მას, რა თქმა უნდა, გადავლახავთ სახელდახელოდ,
აჰა, მივალთ და მიგვიხარია, –
ამ სანუთროში ჩვენი შეხვედრა უკვე დასრულდა
დიდი ხანია...

ხიდი მეექვსე – „ხიდი ნანივა“,
სინანულის და ცრემლების ხიდი...

მოდი, ერთხელაც გადავხედოთ ნაცნობ სანახებს,
თუმცა, ვინ იცის, უძნელდებათ ჩვენი გაგება...
უკვე ჩვენი გზა ჭალებს გამოსცდა
და სანაპიროს
ეზიგზაგება...

ხიდი მეშვიდე – „ჰუნაირისა“...
და, როგორც ხედავ, – მონანავე ვინრო ბონდებით
მივლახავთ გზებს და თანდათანობით ვარს ქვესკნელისას
ვუახლოვდებით...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე შესტირის სატრფოს ჯიჰვი...
მივა ვოჰარუ, მიეყრდნობა ჩუმი ჩურჩულით
და მიახედებს: მიდის მდინარე, მიეფინება ნელი
ჭავლებით...

ვოჰარუ

უკვე მოვედით? შავეთს ვენვიეთ,
თუ ჯერჯერობით მივემგზავრებით?

მთხრობელი

კვლავ შეხედავენ ერთიმეორეს...
მაგრამ ორთავეს მწუხარების ცრემლი ერევა.
ცრემლის ბურანში მკრთალად გამოჩანს
შუქმიბნედილი სიყვარულის მშვენიერება.
მკრთალად გამოჩანს მათი სახებაც...
ერთურთს ძლივს ჯვრეტენ, ცრემლი ღვარად სდით...
ღვარს კი არ უყვარს უქმად თამაში:
იქნებ, შებრუნდეს ჩრდილოეთისკენ,
ხიდი წალეკოს „ჰორიკავასი?..“

ჯიჰვი

ხომ არ შევიქცეთ
ჩრდილოეთისკენ?
იქნებ, ნაცნობმა სანახებმა აღარც მინამოს...
უკანასკნელად მაინც შევხედავ
ჩემს მიძინებულ საკარმიდამოს.

მაგრამ, ო, არა!..

მტანჯველია ფიქრი ამაზე!..

ისევ ისა სჯობს, – დაღმა ვიაროთ!

მოიკითხავენ მამას შვილები, ცოლი დაჯდება

სამგლოვიაროდ...

გაუმწარდებათ, ვიცი, ცხოვრება,

მაგრამ, რას ვიზამთ, ამაოა ბედის ბრალდება:

მაშ, ჩრდილოეთი განზე მოვიგდოთ,

გზა

სამხრეთისკენ

მიინვართება...

ხიდი შემდეგი – „ტენჯინის ხიდი“...[64]

გაღმით რომ მოჩანს, – ბჭეა სამხრეთის,

მძლედ აღმართულა ზღუდე მაღალი...

ჩანს საკრებულო ხელოსნებისა

და დიდვაჭრების თავშესაყარი...

თუმცა „რვა სახლის სამოსახლო“ რატომ დაარქვეს?

ვინ თქვა, – სამხრეთი გაპარტახდაო, ან ბუდეო წყლის

და ქარისაო?

ბევრი ბურჯია სანაპიროზე,

სახლიც ბევრია –

უანგარიშო...

უნდა ვიჩქაროთ... უნდა ვიჩქაროთ!..

თორემ საცაა თვალსაწიერზე აღიბეჭდება სხივთა ზონარი

და ჰუსიმიდან ზანტი მზორებით

შემობრუნდება ღამის ბორანი.[65]

შემობრუნდება თვითონ მებორნეც.

შემობრუნდება... ჩემთან რომ განახოს ასე ნატანჯი
ნაცოდვილვევი!..

თუმცა ბორანზეც, მოგეხსენება,
ტრფობის ბურანში თვლემენ წყვილები.

„ტემას ხიღია“ – ხიდი მუათე,
„ხიდი წყევისა“, – „ურჩხულის ხიდი“...

ო, რომ იცოდე, როგორ მიმძიმს მისი ხსენება,
როცა წინ გვიდგას ბნელი ზღუდენი,
როცა ახლოა კარი შავეთის და ჭოჭოხეთის
ნავსაყუდელი!..

უნდა ვიჩქაროთ... უნდა ვიჩქაროთ!..

აქ, ჭოჭოხეთის კარიბჭეებთან,
ორი ნაკადი, – შემოდგომის ყინვით ნათოში, –
ორი ნაკადი ერწყმის ერთმანეთს:
იოდოსი და იამატოსი.

უნდა ვიჩქაროთ... უნდა ვიჩქაროთ...

ელივლივება თევზი ნაკადებს...
განუყრელია მათი არსობა, – თევზიც იქ ბუდობს,
სადაც ჩქერალი.

აღბათ, ჭიჭვის კოჭარუსთან განუყრელია,
რაკი ასე სჭის წერამწერალი...

ჩვენ გადავივლით „დანის პირებზე“,
სადაც ყრუდ ქმინავს ტალღა სეგავის
და შავეთისკენ მიეფინება.

მიეფინება... მიიტბორება...

ყრუდ მიირწევა მღვრიე მორევი...

მიიტბორება... ბედის ღრუბელო, შენც შავეთისკენ

მიიტბორები...

მიიტბორება... წყალი მიღელავს, წყალში გამოჩანს

უცხო სოფელი...

წყლით შეინირონ დიდმა ღმერთებმაც ანგარდასულთა

შესანდობელი.

წყლით შეგვივედრონ...

– ნალვლიანად წართევა ჯიჰვიმ

და მოსასხამი აიფარა პირისახეზე

მაგრამ კოჰარუ მაინც ამშვიდებს:

კოჰარუ

რა საჭიროა მონანიება?

კი, მართალია, ამა სოფელში

ვერ მოვახერხეთ შეერთება ჩვენი გზებისა...

მაგრამ ოდესმე – მაინც მჭერა –

წვით და კირთებით

კვლავ გადმოვლახავთ უცხო წიაღებს და ხელმეორედ

ავლორძინდებით.

შემოვბრუნდებით, უსათუოდ შემოვბრუნდებით,

მერეც და მერეც: მომავალში...

მერეც... – მომავლის მომავალში –

ასჯერ, ათასჯერ,

ათიათასჯერ შემოვბრუნდებით...

მერეც და მერეც: როცა ვიშვებით,
შვებად გვექცევა მოსვლა ყოველი,
მუდამ ვიქნებით, როგორც ცოლ-ქმარი –
განუყრელი და განუყოფელი...

მაშ, რაღად გვინდა მონანიება?

...როს მოაწვედა ჟამი ვარდობის,
საგულდაგულოდ გადავწერდი „ლოტოსის სუტრას“
და სალოცავად შევიქცეოდი.[67]
წყნარ საგალობელს აღვუვლენდი ცათა მეუფეს
და – ღვთაებრივი წყლით და ჩერთი –
სადმე წყალისპირს ობოლ ლოტოსად ჩვენს შემოქცევას
ვვაჭებოდი.

ვვაჭებოდი ცათა დედოფალს...

ცრემლით შევთხოვდი – „ქანონ-სამაო!..“

ყურს მომაპყრობდა ცა და სოფელი,

ყურს მომაპყრობდა თვითონ ქალღმერთიც –

გულმონყალე და თანამლმობელი...

ჰა, მეთერთმეტეც – „ხიდი ქიოსი“,

ვისი სახელიც, თუ არ ვცდები, სუტრას გვაგონებს

და სულეთისკენ პირშექცეულებს

ლოცვა-კურთხევას გამოგვაყოლებს.

ცოტა კიდევ და...

ცოტა კიდევ და...

უკან დაგვრჩება სანახები „ქიობასისა“,[68]
და ღვთაებრივი შარავანდის ნელი ნათებით
ჩვენ მივადგებით უცხო ნაპირებს
და ნირვანისთვის შევემზადებით.

მერე კი... მერე:
ცვრიან ლოტოსის
მარგალიტოვან თიალაში გაგვეღვიძება
ბუდადქცეულებს...
გვინანავებენ გაზაფხულის მზით და კვირტებით
და ლოტოსიდან –
თანდათანობით
მზის ღვთაებებად ამოვბრწყინდებით...

„ხიდი ნარისა“ –
ფერისცვალების...[69]

– სულს მოენყინა სანუთროსთან შუამავლობა:
დრო იწურება...
წუთისოფელში
უკვე გასრულდა ჩვენი მგზავრობა...

უკანასკნელად...
უკანასკნელად...
უნდა შევჩერდე უკუნეთის მისადგომებთან
და აღვაფლინო სათხოვარი ჩემი გულისა:

ნეტავ, შემეძლოს გადარჩენა ყველა ასულის, –
ხელმოცარულთა შველა შემეძლოს!..
ო, ნეტავ, ყველა ცდუნებულის, სასომიხდილის

და ყველა სახელგატეხილის შველა შემეძლოს!
შველა თუ არა, – უნუგეშოთა
ნუგეშისცემა მაინც შემეძლოს!..
რომ უკუნითი უკუნისამდე
შუქმადლიანი სიყვარული ქვეყნად ჰყვაოდეს,
მიჯნურები ვი... ბედთან ჭიდილში არ მარცხდებოდნენ
აღარასოდეს!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ეჰა, ოცნებავ აუხდენელო!..
ისე ნახად ჟღერს სათხოვარი წრფელი სულისა,
ისე ბავშვურად, – ცრემლი მერევა...
ვაგლახ, არ იცნობს კარმის მოძღვრებას
მისი უწვრთნელი ცნობიერება!
ჩვენ, რა თქმა უნდა, გვებრალება ჩვენი კოჰარუ,
გვებრალება და მეტიც ვია...
მაგრამ, რას ვიზამთ, – განჩინებას ბედისწერისას
ვის შეუძლია საკადრისი მსჯავრი მიაგოს?
თანაც თენდება... შემოგარენი სხივს მოუხმობენ
საგანთიადოს.
ნოდას ყურეში ეშვება შუქი...[70]
ეშვება შუქი... სულიც ეშვება სიკვდილ-სიცოცხლის
ვინრო მიჯნაში...
ცა იცრიცება... მთებს კალთებზე საკმეველივით
ბოლავს რიჟრაჟი...

ჭ ი ჰ ე ი

თენდება. გესმის?

ზარს არისხებენ სალიტანიოდ, მჭახედ ჟღერიალებს ზარი
რვალისა...

აღბათ, ტაძარში მრევლი გროვდება,
ჩვენი ზარიც ხმობს, – სულთამხდომელი
ყრუ ნაბიჯებით გვიახლოვდება.

გვიახლოვდება... გვიახლოვდება...

დროა, წავიდეთ!
აღარ ეგების ჩვენი ყოფნა წუთისოფელში,
გაღმით ძალი ხმობს – ყოვლის მძლევარი...
მაშ, დავაჩქაროთ ჟამი გაყრისა, რაკი გაყრას გვთხოვს
წერამწერალი!..

მაშ, გავეშუროთ!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და მიინვევნ...
ცის სამსხვერპლოზე მიაბიჯებს ორი მოსავი...
თვალში ცრემლების მძივი უბრწყინავთ,
ხელში – ამარტის კრიალოსანი!..
ითვლიან მარცვლებს... მიაბიჯებენ...
თითო ნაბიჯი – თითო მარცვალი...
გასათვლელია ასრვა მარცვალი:[71]
ასრვა მარცვალი –
მათი ცხოვრების
წარმავლობის ძაფზე ასხმული
ასრვა მარცვალი...

მათი ცრემლების მარგალიტებით
გაბრწყინებული ასრვა მარცვალი...
მიირხევიან, მიაქვთ ნუხილად
შუქმიდრევილი მთვარის შაბაში
და ლოცულობენ: –
„ძალო მფარველო,
ძალი გვფარვიდეს ამიტაბასი!..“

აჰა, გამოჩნდა ამიჯიმას შემოგარენი!..

აქ, შორიახლო ტაძარია დაიჩიოსი,[72]
უფრო ახლოს კი ტყეა ბამბუკის, ნიავს გადმოაქვს
ჭალის ჩურჩული,
ბოლავს კუნძული ამიჯიმასი –
მებადურების ცივი კუნძული...[73]
აქ აღსრულდება განჩინება ბედისწერისა,
აქ გაიშლება ბადე ციური,
აქ გასრულდება მათი მგზავრობა
და ხეტიალი ამქვეყნიური.
აქ, სადაც წყალი ჭებირს აწყდება.
სადაც ჭავლი რბის, ჭავლი გადმოდუღს, სადაც ტალღაზე

ტალღა იგება,
აქ – აიყრება მათი სულები
და სულეთისკენ გაიკრიფება.

მიჩიუკის დასასრული

II სურათი

ციურ ბადეთა კუნძული

ჯიჰეი შედგა:

– ნეტავ, სანამდე გაგრძელდება ჩვენი მგზავრობა?
კიდევ რამდენი უნდა ვიაროთ?!
ასე რომ მივყვეთ, მიწა დიდია, შორს გაგვიტყუებს
სახეტილოდ;
მაშ, შევიცადოთ... აგერ ზღვარი ჩანს,
აქ გასრულდება მიწა ყოველი...
ჩუმად! ვილაც ხმობს... უკვე რეკავენ... ჩანს, მობრძანდება
სულთამხდომელი.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ხელი ჩაჰკიდეს ერთიმეორეს.
და გასცქერიან: დისკო მთვარისა ისევ დაჰყურებს
მყუდრო პალატებს.
ჯიჰეი ჯდება ცვრიან ბალახზე,
ქალიც ბალახზე მოიკალათებს.

მოიკალათებს:

კ ო ჰ ა რ უ

ო, რა მძიმეა,
რა მტანჯველია კაემანი ბოლო წუთების!..
თქვენ კი მამშვიდებთ: სადაც მოვკვდებით,
სულ ერთიაო, – მებუტბუტებით,
მაგრამ მე მაინც...

ოჰ, მთელი გზა სულ ის ბარათი მიტრიალებს თავში, ქალბატონ ო-სანს რომ მივწერე. აკი დავპირდი, შენს ქმარს დავვხსნები და არ დავდუჰავ-მეთქი. არადა, ჩანს სიკვდილს რომ გაიგებენ, თანაც ჩვენ გაყინულ ცხედრებს ნახავენ ასე ერთად, ასე ერთმანეთის პირი-პირ-ზე, ხომ ჩალის ფასი ექნება იმ ჩემს დანაპირებს.

თუ მის მეუღლეს სასიკვდილოდ ავიყოლიებ და სამუდამოდ შევუსართებ ცეცხლის გენიებს, – როგორ გგონიათ, წავა ო-სანი და სიყვარულით მომიხსენიებს?

მთლად უსირცხვილო ყოფილაო, – ასე იფიქრებს, – თარსი, ფლიდიო, დაუნდობელი, ამიბნიაო მთელი გზა-კვალი,

რად ვირწმუნეო მისი ბარათი, მისი მონაჭორ-მონაზაკვარი!

„გაგიგონიათ ამისთანა გულუბრყვილობა?

ალბათ, ღვთის რისხვაც მიტომ დამატყდა, სხვა საზღაურიც მიტომ მომელის...

უსულგულო და გულქვა ჰეტერას გული ვინ მისცა თანამღმობელის?“

ასე იფიქრებს ჩემზე ო-სანი

და წამდაუნუმ წყევლა-კრულვით მომიხსენიებს...

ო, შემძლია უდრტვინველად გადავიტანო ათასი წყევლა, შეჩვენება, კრულვა, ძაგება, ვიდრე ო-სანის ერთი შეხედვა, თუნდაც –

უბრალო წამოძახება...

უნდა შემრისხოს, შემძულოს ასე უბრალოდ,

უნდა ამკიდოს უსამართლოდ მძიმე ბრალდება!..
აი, ეს გახლავთ ერთადერთი ჩემი წუხილი...
ეს ერთადერთი, რითაც სიცოცხლის ბოლო წუთები
ჩამიშხამდება...
რაკი ასეა, მე აქ მომკალით!
აქ შევეყრები მაცნეს ბედისას ჩალამებული ჩემი
თვალებით...
თქვენ ვი... სხვაგან სჯობს თქვენი სიკვდილი,
შორს განმიდევით გემუდარებით!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თავი მიაღო მკერდზე ჭიჭეის...
ისე ნაზად სთხოვს... არე-მიდამოც ეხმიანება თითქოს
გოდებით...
ხოლო ჭიჭეი, ცრემლმორეული,
კვლავ ანუგეშებს თავგამოდებით.

ჭ ი ჰ ე ი

დამიჯერე, სულ ტყუილად სწუხარ. რა საჭიროა ეს უგუნური ლაპა-
რაკი! აკი ო-სანი ჩემმა სიმამრმა წაიყვანა შინ, თვითონ აღუდგა წინ
ჩვენს ცოლქმრობას. მე და ო-სანი უკვე უცხონი ვართ ერთმანეთის-
თვის. აღარაა ო-სანი ჩემი ცოლი. გაიხსენე, რას ვლაპარაკობთ მთე-
ლი გზა. ამიერიდან სამუდამოდ ერთნი ვართ მე და შენ. აკი აღთქმა
დავდეთ, რომ ცოლ-ქმარნი ვიქნებით მომავალ სამ დაბადებაში: სამ-
ჯერ გარდავიცვლებით სამჯერ გარდავისახებით და სამივეჯერ შევე-
უღლებით ერთმანეთს... თუკი ერთად მოვკვდებით, ერთ სასთუმალ-
ზე, ვინდა დაგვადანაშაულებს? ვინ მოაყინებს ჩვენს სახელს? მხო-
ლოდ მოშურნეები თუ იყბედებენ.

კოჭარუ

მაგრამ თქვენ ხომ ნებით არ გამოვრებიხართ ო-სანს? განა თქვენ გსურდათ ასე? ო, თქვენ ჩემზე უფრო უგუნური ყოფილხართ.

ო, არა, არა!.. ღმერთმა დაგვიხსნას!..

ნუთუ არ გესმით ერთად სიკვდილის უაზრობდა და უადგილობა?

რაკი ასეა, განვერიდოთ ერთიმეორეს

და შორი-შორად აღვასრულოთ ჩვენი პირობა:

შენ სიკვდილის წინ ამიტაბას დაევედრები,

მე კი... ჭალისპირს ჩამოვჭდები სადმე მტირალად.

და, თუ ცალ-ცალკე მიგდებული ჩვენი ცხედრები

მაინც გახდება ყვავ-ყორნების დასახივარად... –

კვლავ შევიყრებით მიღმიეთის მისადგომებთან,

რომ საიქიოს სანახებში ერთად ვიართო;

შევიყრებიან ხელმეორედ ჩვენი სულეები

ზესკნელ-ქვესკნელის სფეროებში სახეტილოდ!

მთხრობელი

თვალცრემლიანმა განასრულა ესე სათქმელი

და გულსაკლავად დაემხო პირქვე.

ჭიჭეი

მართალს ამბობ. მინა, წყალი, ცეცხლი და ქარია ჩვენი სხეული. მინა, წყალი, ცეცხლი და ქარი... ამ ოთხთა კავშირია თავი და ბოლო ჩვენი არსებობისა.[74] როცა მოვკვდებით, ოთხივე არყოფნისაკენ

მიიქცევა. მხოლოდ ჩვენი სულები დარჩება უხრწნელი: აღორძინდებიან ხუთგზის, აღორძინდებიან შვიდგზის... ისევ და ისევ... და ამგვარად, გარდასახვათა გრძელი რიგის ჩავლით, აუყვებიან გზას... მარადისობაში.

უნდა შეერთდნენ საუკუნოდ ჩვენი სულები,
როგორც სულები მეუღლეთა...
თუმცა ამქვეყნად ბევრი გვღვენეს, ბევრი გვაოტეს,
შევიყრებით და ამიერიდან ვერ გაგვრიყავენ
ველარასოდეს.

ველარასოდეს!.. ველარასოდეს!..

ვერ შეგვიქცევენ სიამენი ამა სოფლისა,
ვერც სიტკობება შეგვიყოლიებს, ვერც სიხარული
ველარ გვაცდუნებს...
ჭეშმარიტებას ჩემი სიტყვისას
ეს სატევარი დაგიდასტურებს:

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამოიწვადა ქარქაშიდან ბასრი მახვილი
და იმ ადგილზე, –
სადაც ზონარი შემოჭერილი ჰქონდა ჩვეულად, –
ხმალი გაუსვა თავის კულულებს
და მოიკვეთა ანაზღვეულად.

ჯ ი ჰ ე ი

აბა, შეხედე!

ამ წუთამდე ჯერ კიდევ ვაჭარი ჯიჰვი ვიყავ, ო-სანის ქმარი. მაგრამ ახლა კი, რაც ეს თმა მოვიკვეცე, ზურგი ვაქციე წუთისოფლის ამბო-ებას. უკვე ბერი ვარ, განდევილი, აღარ მანწევს ცოლ-შვილისა და მიწერი ცოდვების ტვირთი. ჰოდა, თუკი მე, ჯიჰვის, აღარა მყავს ცოლი, სახელად ო-სან, აღარც შენ უნდა განვალებდეს ეგ ფიქრი, – რის მოვალეობა და რა მოვალეობა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ამას იტყვის და მოისროლის თავის კულულებს...
უხმოდ განუდგა სოფლის საზრუნავს,
გამოიტირა ცა და ქვეყანა...

კ ო ჰ ა რ უ

ძლივს!.. როგორც იქნა, გულზე მომეშვა,
თითქოს ნაღველიც გადამეყარა!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მერე თვითონაც ჩამოართვა ბასრი მახვილი
და ნაირფერად დახვეული დალალ-კავები, –
რომ ივარცხნიდა, საათობით იკობტავებდა
და ყვავილებით იმშვენებდა ყოველდღიურად, –
ახლა ასეთი ხელალებით დასთმო რატომღაც,
მოიკვეთა და მოისროლა ასე იოლად.
მიდგება მერე... ცრემლებით გაჰყურებს:
ქარს მიუყვება დალალ-ხვეული, – ნელი ლივლივით
მისდევს ბორიოს,
რომ სატკივარი ამა სოფლისა თან სიზმარივით

ნაიყოლიოს.

ქარს მიუყვება... გასცქერს კოჰარუ...

ჭვირვალეებს ცრემლი, ნამიცი ჭვირვალეებს...

ცა იწმინდება... ცისკრის ჟამია...

ცვარში ეცემა მისი ცრემლები,

დასანანია!.. დასანანია:

კობტად დაწნული დალალ-კავები, –

ასე ფაქიზად მოვლილი და ნასათუთები, –

უცებ სუსუკის ბალახებში გაუჩინარდა...[75]

გაუჩინარდა... გაკრთა წამიერ,

დარჩა სურნელი ცვრიან მდელოზე,

ვით სინრფობა ნაზი სულისა, – მისი სილბო და

სიანგელოზე..

ჭ ი ჰ ე ი

ახლა რა გვეთქმის!.. მორჩა, დასრულდა!..

ჩვენ ერთდროულად აღვასრულეთ საღვთო წესები:

მე აღვიკვეცე...

ამიერიდან

შენც უღრტვინველად აღიკვეცები.

მორჩა, დღეიდან აღარც ცოლი მყავს, აღარც შვილები,

აღარც სახლი და აღარც ქონება – დღეს სულ სხვა გახლავს

ზრუნვის საგანი:

უკვე ბერი ვარ, ერის რა მგამა, ერზე ზრუნავდეს

ერისაგანი...

მაგრამ... გულს მიკლავს შენი ცრემლები...

რაკი ასეა, ერთდროულად შევხვდეთ აღსასრულს,
მხოლოდ შორიშორ, ცოტა შორიშორ, აღმოვეტევოთ
ჩვენი სულები:
შენ აღესრულე მთების კალთებზე, მე – მდინარისკენ
დავეშურები...

ეს მდელი, ზედ ჯებირის თავზე რომაა და ფერდობს წააგავს, – ეს
მდელი ყველაზე მაღალი ადგილია ამ არემარეში. სწორედ ესაა შე-
ნი სიკვდილის ალაგი. მე კი აგერ იქ ჩამოვიხრჩობ თავს და მდინარის
ტალღებში გაერევა ჩემი უსულო სხეული.

დიახ, მოვკვდებით ერთდროულად,
მაგრამ იცოდე, –
სხვადასხვაგვარად განელდება ჩვენი სახმილი:
მე გავთავდები სახრჩობელაზე,
შენ კი სიცოცხლეს მოგისწრაფებს ბასრი მახვილი.
ერთმანეთისგან მოშორებით აღვესრულებით,
რომ იმთავითვე – სანუთროით წიაღმავალებს
დაგვრჩეს სახელი საუკუნოდ შეუბღალავი,
მეუღლისადმი მონინება როგორც მავალებს.
ამას მავალებს უმკაცრესი მოვალეობაც...
მაშ, რაღას უცდი, მომანოდე შენი ქამარი!
დაე, აღსრულდეს ნება უფლისა,
ციტ გარდმოვიდეს გარდმოსავალი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

სიტყვის უთქმელად შემოიხსნა ქალმა ქამარი.
შემოიხსნა და წუთით დახედა: შუქში იღვრება
ელვარება ნაზი ფერების...

კრთის ანარეკლი, როგორც ნიშანი მისი უფრჭვნელი
მშვენიერების...

მოდგება მერე, მოაწოდებს ხელისკანკალით...

ცა იფერება... განთიადი თანდათანაობს

და წელსაბამი ბუნვის ხიდივით სიკვდილ-სიცოცხლის
ზღვარზე ქანაობს...

ჯიჰვი

თასმას ჩამოართმევს, მოამარყუფებს...

მოამარყუფებს... უკვე მზადაა: სიგრძე კარგი აქვს,

სისქეც – საყოფად,

მზადაა ყულფი – ამა ქვეყნიდან

იმ ქვეყანაში თავგასაყოფად.

აქ გაეყრება წუთისოფლის სიამტკბილობას,

საგულდაგულოდ მიამაგრა თასმა ჭებირებს...

აქ აღასრულებს თავის პირობას,

თუ ზეციერი შეაძლებინებს!

თუმცა რატომ დუმს? – საოცარია!..

ვინ ემზადება სიკვდილისთვის ასე უთქმელად?!

– ასე უთქმელად მონადირის ფაცერკოდებში

შეიფრთხილებს ალბათ დურაჯი,

თუ დაინახა როგორ გაება მისი სატრფო და

გულის მურაზი...

კოჰარუ ხედავს: საქმობს ჯიჰვი,

საქმობს ჯიჰვი, თასმას თვითონ სკვნის...

ძალებს ბედისას დაუთრგუნიათ...

ხედავს კოჰარუ... თავბრუ ეხვევა

და ეკვეთება სასო სრულიად...

კოჭარუ

ო, თქვენ არ გინდათ ჩემთან სიკვდილი?
და თქვენ აპირებთ მართო დამტოვოთ?
მაშ, რალა დაგვრჩა – წუთებია განშორებამდე...
მხოლოდ წუთები... ჩვენ კი არ ვითმენთ,
მიგვიჩქარია... მიგვიჩქარია –
ახლოს მოდევით, გემუდარებით, ახლოს მოდევით,
ვიდრე უამია!..

მთხრობელი

ხელი ჩასჭიდეს ერთიმეორეს.

კოჭარუ

მაშ, გავთავდები ერთი მოქნევით...
ერთი დარტყმა და... მიღმა მიმაქცევს ჩემი ბოლო და
შესართავისი...
თქვენ კი... მართოვამ უნდა იწვალოთ...
უნდა იწვალოთ... ტანში მაჟრჟოლებს და გაფიქრება
მზარავს ამისი.

მთხრობელი

მიბრუნდება და... სასომიხდილი
ნაჩუმათევი ცრემლით ქვითინებს.

მაგრამ ჭიჭვი ისევ ამშვიდებს:

ნეტავ, რად სტირი, რისთვის ვალალებ!

მაინც გვაბრუნებს ბედისწერა თავის ნებაზე...

რა ბედენაა – ხანჭლით მოკვდები, თუ გათავდები
სახრჩობელაზე?

მესმის, გული კრთის, – სურვილები წარიხვეტება,
მაგრამ ჩვენამდე ნებას უფლისას სხვაც რაოდენი
წარუხვეტია ო..

აბა, ვის ძალუძს განრიდება ბოლო წუთების,
ან გარდავლენა განგებისა ვისი ხვედრია?

მაშ, უდრტვინველად აღვასრულოთ ჩვენი პირობა,
უკვე ჟამი ხმობს, მოციქულიც მოდგა უკუნით...

გარდაცვალების უშფოთველი სიამტკბილობა
არ გავანელოთ უადგილო მოთქმა-ზღუეუნით.

შეხედე:

როგორც სხივმოსილი ბუდას ხატება,

მიცურავს მთვარე დასალიერზე,

ცათა წიაღებს ექათქათება.

ჰოი, სახებაო ცხოველმყოფელო!..

ხედავ, – მაღლიდან გულმონყალედ დაგვცქერს ციერი.

მთვარე ეშვება სამოთხის ბაღში, ფშვენს სხივნათელი
დასალიერი...

როსმე ჩვენც ბედი აგრერიგად აგვაციაგებს:

დავლახავთ გზებს და, – მიღმიეთის ბნელი რიგებით –
ძრწოლით ჩავუვლით უცხო წიაღებს და სამოთხისკენ
მივიდრიკებით...

ჰა, მიიწვერა დისკო ნათელი!..

თუ რამ ფიქრი გაქვს, გევედრები, დროზე მითხარი:

გულმა გულს უთხრას გულისნადები,

სულს –

მოეკითხოს მოსაკითხავი!

კოჭარუ

არათფერი მიდევს გულში, არც სულსა აქვს მოსაკითხი რამე; თქვენი სული კი, ალბათ, შვილებზე ფიქრითაა შეძრული.

ჯიჰეი

ვაი, რომ კვლავ გამახსენე ისინი და კვლავ ამატირე იმათი ცოდვით!

ეჰა, შვილებო!..

აზრად არც მოსდით ალბათ პატარებს,

როგორ უკვდებათ მამა მშობელი...

თითქოს წინ მიდგას მათი სახება –

ასე სათნო და ცხოველმყოფელი!..

რა უმფოთველად ჩაგძინებიათ, ჩემო ბარტყებო!

ო, რა მშვიდად ფშვინთ!.. ნეტავ, შემეძლოს წუთით

მოსვლა და თვალის შევლება!

ღმერთი გიძლოდეთ!..

მთხრობელი

– გულსაკლავად იტყვის ჯიჰეი

და პირისახე დაეცრემლება.

მაგრამ უეცრად:

თითქოს მიჯნურთა უსაზომო მოთქმა-გოდებას

ხმა შეესართა მოძახილივით
და სიბნელეში გუნდი ყორანთა მალლა აფრინდა
ცივი ხივილით.

აფრინდნენ ყორნები,
აფრინდნენ... აფრინდნენ...
ზეცა ჩამოაქურუხეს,
ჩამოქუფრეს მთა-ბარი,
მაგრამ მგლოვიარე ცათა წიაღებში
ვერ მოიძიეს თავშესაფარი.

და შეძრწუნებულ შეცვარებულებს
ფრთების ტყლაშუნით მოეახლა ყვავი ბებერი:
ხმა ჩამოესმა უკუნეთიდან – უბედურების
მაუნყებელი...
მიჯნურებს ზარავთ მათი ყრანტალი...
როგორ ჩხავიან!... იქნებ, გაცლა სჯობს, მაგრამ ხმაურში
უჭირთ გაგნება...
მალლა წრედ ბრუნავს ყვავთა ბოინი
და ღრუბელივით მოიგრაგნება.

მძიმედ აიღო თავი ჭიჭვიმ:

ჭ ი ჰ ე ი

ო, უსმინე, როგორ ჩხავიან, როგორ ყრანტალებენ. იქნებ, ჭოჯო-
ხეთში მიგვაცილებენ? ან, იქნებ, მის კარიბჭეზე გვეგებებიან?.. გამი-
გონია: როცა ვაცი კუმანოს ავგარობს უკანა გვერდზე აღთქმას მია-
წერს, მთის ტაძრებში სამი ყორანი კვდებოა ერთდროულად.

ჩვენ კი...

გახსოვს აღთქმათა ბარათები ყოველთვიურად –
ცნობამიხდელი მიჯნურების შესანიშნავი:
თითქოს სამყაროს პირვანდელი ხილვისთანავე
ხელისკანკალით დაწერილი სიტყვა პირველი.
ან ახალი წლის გათენება გემახსოვრება:
სიტყვის წიაღში გამომკრთალი ცრემლი ჭიოტა...
ყრუ ზმანებაში გახვეული ჩვენი ცხოვრება
ჭერეთუხვენი ამარტივით გამოსჭვიოდა...

გემახსოვრება საღმობანი ამა სულისა...

აღთქმა და ფიცი, ოცნებები, ღელვა იმდენი,
იქ კი... ყორნები ხმობდნენ დილამდე:
„ჟამი გარდახდა იმჟამინდელი, ან კი ჟამია, –
გაუჩინარდე!

გაუჩინარდე, სიზმარივით გაუჩინარდე!..“

ჩვენ კი... აღთქმებით შევიწირეთ ყვავი რამდენი,
ახლა კი... ახლა – ჟრუანტელი მივლის ციებად:
იქნებ, ესენი გლოვინ ძმათათვის და მოქცეულად
შურისძიებად?
რას ყრანტალებენ „ყარე-ყარეო“,
ყარე-ყარეო ცრემლი ვერანი?
ან საზღაური რისი ბრალია, ვის ურისხდება
წერამწერალი?
მე მირისხდება...
ბედისწერაც ამას დამძახის, –
ავისმაუნყედ დამყრანტალებს ყვავი ბებერი...

მე დავისჯები...

ვაგლახ, ამიტომ

შენც მოგეგება უმკაცრესი მოსაგებელი...

შენც მოგეგება... მომიტევე!.. გემუდარები!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

„მომიტევეო“, – ცრემლით აღმოთქვა
და მოიზიდა ქალი თავისკენ.

კ ო ჰ ა რ უ

ო, არა, არა!

ჩემი ბრალია,

მე მირისხდება წერამწერალი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მიეყრდნობიან მიჯნურები ერთიმეორეს
და არც კი ესმით, ქარნიავი როგორ ვალაღებს,
როგორ უყინავთ ღანვისთავებზე
თბილი ცრემლებით ნალტობ დალაღებს.
იქ კი... ტაძარში, გუგუნებენ სამრევლოები,
აკრთობთ მლოცველებს ღვთაებათა შეუვალობა
და ნათლიერის ჰანგად მოისმის ღვთისმოსავების
წყნარი გალობა:

„სამო განძო უფლისაო,

ბუდას სამოსაუნჯეო,

ძენ!

გვედრებით მძლავს ემტრო,
უძლურს შემწედ დაურჩეო,
ძენ!

კვლავ გვედრებით, მონყალეო გარდამოსახო,
„ნამუ სამბაო“, საუკუნო მადლით ცხებულო! [76]
მოეც კლიტენი საუნჯეთანი, ბუდავ, – სამჯერად
დაუნჯებულო!..“

ამ გალობაში მიინქრევა მწუხრი ღამისა,
ბედისწერამ კი... შეინირა შესანირველი:
განქარდა ღამე ცრემლიანი პაემანისა,
შეყვარებულთა შეუღლების ღამე პირველი.

ჭ ი ჰ ე ი

შეხე: ცისკარი!..
ლოცულობენ დაიჩიოში,
უკანასკნელად მოვისმინოთ მოთქმა ბარების...
ბოლო წუთია... აგერ, მაცნე დგას, –
დრო მოახლოვდა გარდაცვალების.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გულში ჩაიკრა ქალი ჭიჭვიმ:

ჭ ი ჰ ე ი

რატომ ქვითინებ, ჩემო კარგო, რატომ ქვითინებ,
გაფრენილ წუთებს რანაირად დაედევნები?

დაეთხოვები მალე სანუთროს, შეგეყინება პირზე
ცრემლები...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

კოჰარუ შედგა...

უხმოდ შეიქცა,

ღანვისთავები მოიწურა ცივი თითებით:

კოჰარუ

მორჩა, მშვიდად ვარ... უხმოდ გარდავალთ,
ერთურთს უცრემლოდ გავერიდებით!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და შემობრუნდა...

შემობრუნდა და ჩუმად შესცინა... უმბერს ჭიჭვის,
უღიმის წყნარად...

ჭიჭვი ხედავს კოჰარუს სახეს – შუქში განფენილს
მარმარის დარად...

მთლად გათოშილა საცოდავი!

როგორ ვანკალებს,

დილის სუსხში თრთის სიყვარული ღამენათევი

და დასთამაშებს დამბრალ სახეზე იმქვეყნიური

ცივი ნათელი...

ჭიჭვი უმბერს...

უმბერს ჭიჭვი, ტირის ჭიჭვი და ენისლება ცრემლებით
თვალები...

ხელსაც მოედო თრთოლვა სახმილის

და აღარ იცის – როგორ უწვდინოს, სად განუწონოს
წვერი მახვილის...

ჭ ი ჰ ე ი

ხელები მითრთის...

კ ო ჰ ა რ უ

ო, ძალა მოიკრიბეთ! მოიკრიბეთ მხნეობა!.. მშვიდად, მშვიდად!
ჩქარა!.. ჩქარა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აჩქარებს ქალი...

ისე აჩქარებს,

ჩვენც უნებლიედ ცეცხლი გვედება...

ეს რა ძალა სცემს ქალის ძარღვებში, რა შემართული
სულისკვეთება!

გაღმა, ტაძარში ლოცვა გრძელდება,

მოალივლივებს საგალობლებს წყნარი ზეფიროს,

რომ მიღმიერი ჩქამი ზარისა სულს სასოებად

გარდმოეფინოს...

აღბათ, ეს ლოცვა იწროებაში გზებისას

ნათლით მორთავს და მოამდებლოებს...

შესხმა მოისმის ამიტაბასი,

თუმცა, ვინ იცის, –

იქნებ, მათ სულსაც ავედრებენ ცათა სფეროებს?..

და ჰა, ნუთიც და...

ნათლიერის სიმყუდროვეში

ანაზდეულად აღიმართა ხელი უფლისა.

ამოიწვავდა ხმალი ჭიჭვიმ, – უნდა გასრულდეს ბედთან
თამაში!..

უნდა გასრულდეს... ელავს მახვილი –
ბასრი მახვილი ამიტაბასი...

„ვაი, ავაჰმე!“ – ამოიგმინა,
დასვა მინაზე სატრფო სულისა,
ცერად ეძგერა ხმალი ძუძუში, წვერი უწვდინა
ორლესულისა...

თუმცა შეტოვდა მისი მარჯვენი.

ძრწოლვით უკუდგა, მაგრამ ამაოდ: ან გვიანია ხანჯლის
გაგდება:

კოჰარუ

უკუგადაწვება სულთამლაფავი...

ხელს გადაიქნევს, კისერს გადიგდებს და სანყალობლად
აცახცახდება...

ერთი... მეორე... მესამე ნუთი...

ჭიჭვი უმზერს...

მაგრამ კვლავ სუნთქავს, საოცარია, –

ჟამი კვლავ ჟამობს ჟამგადასული,

თუმცა ჭიჭვიმ ყელში აძგერა,

გადაუსერა არხი სასულის.

ო, შემზარავი მსჯავრი კარმისა!

აღზევებული ბედის ზვაობა!..

მაინც ვერ ასცდა სატანჯველი

ბოლო სამანთან,

დიდხანს გრძელდება სულთმოზრძაობა...

მაგრამ ასეთი საზღაური რისთვის მოაგეს,
რად მოუვლინეს სატანჯველი ესევეთარი?

ჯიჰვი უმზერს მომაკვდავის სულთმობრძაობას
და მასთან ერთად იტანჯება.

მაგრამ ჯიჰვი ძალას მოიკრებს...

მოიკრებს ძალას, ფიცხლად წამოსწევს, ისევ ხმლის
პირზე შუქი იალებს,

მახვილს მოიქნევს, ჩასცემს ვადამდე,

ქალის გულგვამში დაატრილაებს.

კოჰარუ კვდება,

მიდის სიცოცხლე,

მიდის,

ყრუდ მიდის,

მიექანება,

თითქოს ქარს მიაქვს გამთენიისას ჟამგადასული
ღამის ზმანება...

მორჩა, გასრულდა უკუნისამდე...

ჯიჰვიმ ფრთხილად დაასვენა მისი ცხედარი:

თავით ჩრდილოეთს, –

ასე ითხოვს ნება უფლისა,

ამას ბრძანებენ უფლებანი მეუფეთანი.[77]

პირი უქცია დასავლეთისკენ,

სადაც მზეა და სხივნათელი ტაძრის ნიშები,

უფრო იქით კი – ვანი ნეტართა

და წმინდანების საბრძანისები.

თვალცრემლიანმა მოახურა თხელი მანტია,

წამოათვარა აბრეშუმის პირსაბურველი...

ისევ ნაზად ფშვენს გულისპირიდან მისი ნაცნობი
ამბრის სურნელი...

მერემ უკუდგა... მიდის, იჩქარის,
აჰა, თოკს მისწვდა... თვალსაწიერთან ცივად
გაბრწყინდა ქვეყნის სამანი...

მოისადაგა ყულფი კისერზე,
ყელზე მოირგო თასმა-ქამარი.

შემოიჭრა... უკვე ინათა,
ღვთისმოსავების ღალადისი მინყდა გადაღმა.
უკანასკნელად აგუგუნდნენ საგუმბათონი,
უკანასკნელად

წართქვა ქადაგმა:

– უსჯულოა თუ სჯულისმიერი, უნათლოა თუ
ნათელცხებული:

ნათელი იგი რწმენისაი ყველამ მოიღოს!
ხოლო უფალმან მშვიდობაი მოსცეს ყოველთა,
ყოველთა ზედა მონყალება გარდამოიღოს!

– გარდამოიღოს!

ყოველთა ზედა სასოება გარდამოიღოს!

– გარდამოიღოს!

ყოველთა ზედა სიხარული გარდამოიღოს!

– გარდამოიღოს!

უკანასკნელად გაიჟრიალეს სამრეკლოებმა:

– ამამიცუ-კამიო,
მონყალება ჰყავიო,
ძენ!

შეისმინე ღვთისმოსავთა
სათქმელ-საესავიო,

ძენ!

და... ჭიჭვიმაც უკანასკნელად აღმოუტევა ლოცვა
სულისა:

„დაე, მოვბრუნდეთ ობოლ ლოტოსად!
ამოვყვავილდეთ, ამოვღორძინდეთ, ისევ ვიხილოთ ცა
და ქვეყანა!

დიდება ბუდას!“ –
წართქვა ღალადით
და ფერდობიდან გადმოექანა.
გადმოეკიდა.
თოვზე ქანაობს, – თითქოს ატოკებს ქარი აყიროს,
ქანაობს სულიც... უნდა განუდგეს, – სხეულს განუდგეს,
გაენაპიროს...
აჰა, დაშლიან მისნი კავშირნი!..
დროზე დაშლიან... საბედნიეროდ, დიდხანს არ გასტანს
უღვთო წვალემა:
მიცურავს სული, მიდის სიცოცხლე,
ცათა წიაღში მიიჩქმალემა...

დილაადრიან,
როცა ციური ბადის კუნძულზე
კვლავინდებურად გადმოვიდნენ მებადურები, –
ნახეს ჭიჭვი,
ნახეს კოჭარუ,
უკვე შერწყმოდნენ ზესთა კრებულებს,
შემოხვეოდათ ბადე სიკვდილის – ბედისწერასთან
შეუღლებულებს.

მ ე თ ე ვ ზ ე ე ბ ი

– აქეთ იჩქარეთ!

– ჰეი, აქეთკენ!

– ახლოს მოდექით!.. ღმერთო, დაგვიხსენ!.. მტვერში
აგდია ორი ცხედარი!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

... და იმავე წამს ქალაქს აუწყეს
შეყვარებულთა ნამოქმედარი.

აუწყეს ქალაქს... ჯანლი ჩამოწვა,
ვით ავბედითი მაცნე უკუნთა,
ხოლო ამბავი – გარეუბნამდე მების ხმასავით
გადაგუგუნდა...

ასე მოეცა ბედის ბადეში ორი მიჯნური,
შარავანდელი მიითვრთლა ორი მთიების...
ასე მობრუნდა რისხვა უფლისა,
ხმა უმაღლესი შურისძიების.
ასე გარდახდნენ... ასე ივლიან...
ასე მდუმარედ ჩაუვლიან უცხო ხვეულებს,
რომ გადალახონ გარდასახვის გრძელი რიგები
და ნირვანაში გაელვიძოთ
ბუდადქცეულებს.

ჩვენ კი... ჟამია, გავასრულოთ ესე ამბავი,
თორემ, ხომ ხედავთ, უკვე ღამდება,

მზის ანარეკლი მიუყვება ცათა დასავალს
და მსმენელების ცრემლი აცილებს ამ სამნუხარო
თავგადასავალს...

დასასრული

შენიშვნები

[1] სიყვარულის უბანი სონედაკი – გაშენდა ოსაკაში, XVIII საუკუნის დასაწყისში.

[2] „დამელოდეთ ხიდის ბოლოში“.. – ხალხური სიმღერა: აგებულია ბგერათა თავისებურ თამაშზე და შინაარსობრივ ახსნას არ ექვემდებარება.

[3] სიჯიმი – პატარა მდინარე, სონედაკისა და სიყვარულის ძველ უბან ღოჭიმას შუა მოედინება. თარგმანში ნიშნავს „პატარა ნიჟარას“; აქედან გამომდინარეობს სიტყვათა თამაში, დაფუძნებული ანდაზაზე: „ზღვა ნიჟართ არ ამოიხაპებო.“

[4] სიამისენი –იაპონური ეროვნული საკრავი, სამსიმიანი გიტარის მსგავსი.

[5] „მომბის“ ზეიმი – „მხიარული სახლის“ საზეიმო დღეები, როცა სტუმრები გულუხვად ასაჩუქრებენ ჰეტერებს. ძველ წყაროებში „მომბი“ მეთათე თვის მეფეცსე დღედ არის მოხსენიებული. პიესის პირველი მოქმედება სწორედ მეთათე თვის დასაწყისს ემთხვევა.

[6] „... კიოს რომ ნახავ, კიო კი არა, თვით კაგევიო წარმოგიდგება“ – პაროდირებულია „ნოს“ თეატრის პიესა „კაგევიო“, რომელიც ეკუთვნის ცნობილ დრამატურგ ძემის (კანძე მოტოკიო, 1363-1443). პიესაში მოთხრობილია, – როგორ დაედევნა გმირი ტაირა კაგევიო (XII ს.) თავის მოწინააღმდეგე მიჰონოიას, მაგრამ ეს უკანასკნელი დაუსხლტა და კაგევიოს მისი მუზარადილა შერჩა ხელში.

[7] „ალუბლის ხიდი“, „ქლიავის ხიდი“ –ქ.ოსაკას ხიდების სახელწოდება.

[8] „... დააგდო თურმე გარეუბნის აბანოები“.. – აბანოს მომსახურე ქალები, ჩვეულებრივ, გარყვნილ ცხოვრებას ეწეოდნენ და ჰეტერეობის უმდაბლესი ფენის წარმომადგენლები იყვნენ.

[9] „...მაგრამ ვის უხმობს შორით გუგული“... – დამეულ მდუმარებაში გუგულის შორეული ძახილი იაპონური ჰოეზიის ერთ-ერთი გარცელებული თემაა.

[10] ბონზა, ბოძუ – ბუდაელი ბერი.

[11] „... და იტამიც ხომ ტკვილს გვიქვია, რა მესატკივარ-მეიტამება...“ – სიტყვათა თამაში, დაფუძნებული „იტამის“ იაპონურ მნიშვნელობაზე (იტამი – ტკვილი).

[12] ნამაიდა-ბოძუ – ბერად გადაცმული მოხეტიალე მომღერალი. „ნამაიდა“ შეკვეცილი ფორმაა სიტყვებისა „ნამუ ამიდა“ (უფალო შეგვიწყალებ). ნამაიდა-ბოძუ ამასხარავებდა ბუდისტურ ლოცვებს, მათ კილოზე მღეროდა მოდურ ლექსებსა და ჯიორურის ნაწყვეტებს.

[13] კოკსინგა – ჩიკამაცუს ცნობილი ისტორიული დრამის „კოკსინგას ბრძოლების“ [1715] მთავარი გმირი, ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ჩინეთში XVII საუკუნეში და მინის ძველთაძველი სამეფო გვარის აღდგენისთვის ებრძოდა მანჯურიის დინასტიას. ნამაიდა-ბოძუ მღერის ნაწყვეტს ამ დრამიდან – ოდნავი სახეცვლილებით.

[14] ჰან კაი – იაპონიზირებული სახელი ჩინელი გმირისა (II საუკუნე ჩვ. წ.-მდე), რომელიც დიდი ფიზიკური ძალით გამოირჩეოდა.

[15] ასაპინა იოსიჰიდე – მეომარი, რომელიც 1213 წელს კან-ცლერ ჰოჯიოს აუჯანყდა და შელენა სასახლის სამხრეთის ჭიშკარი.

[16] უროკო,საროკო – კოკსინგას მტერთა გამოგონილი სახელები, რომლებმაც მინის დინასტიას უღალატეს.

[17] „... რომ შეაჩეროს რონინი მთვარის და ელვასავით აიჭრას მზისკენ“... – „ნოს“ თეატრის პიესაში – „მაცუიამას სარკვე“ ნათქვამია: „არ არსებობს კედელი, მთვარის და მზის შეჩერება რომ შეძლოს“.

[18] „... აჰა, ვანკიუ ჩამოგლეჯილი“ – ნანყვეტი დრამატურგ კი-ნო კაიონის (1663-1742) პოპულარული პიესიდან – „ვანკიუ სუე-ნო მაცუიამა“[1708]. ვანკიუ (ვანძია კუემონი) – მადიდარი ვაჭრის ვაჟიშვილი, რომელსაც მემკვიდრეობის უფლება აჰყარეს – ჰეტერა მაცუიამას სიყვარულით გაგიჟებული დაძრწის და ამაოდ დაეძებს თავის მიტნურს.

[19] „...ეი-ეი-ეი-ეი!.. ახლა ვახსენოთ ლამაზი ფუსა და ტოკუბეი“... – ასე იწყება ჩიკამაცუს დრამის „ტამბა-ნო იოსაკუს“ [1712] ეპილოგი. დრამაში მოთხრობილია მღებავ ტოკუბეისა და ჰეტერა ფუსას უბედური სიყვარულისა და მათი თვითმკვლელობის ამბავი. ამ ნანყვეტში მეტაფორების მთელი ჯაჭვია, რომლებიც სამღებრო საქმიანობის თავისებურებებზე მიგვანიშნებს.

[20] რი – სიგრძის საზომი, უდრის 3,93 კმ-ს.

[21] რი ტოტენი – ჩიკამაცუს დრამის „კოკსინგას ბრძოლების“ უარყოფითი პერსონაჟი.

[22] კამე (კან) – მსხვილი ლითონის ფული. წონის ერთეულიცაა, უდრის 3,75 კგ-ს.

[23] „ორი მახვილით აღჭურვილი“... – სამურაები, ჩვეულებრივ, ორ მახვილს ატარებდნენ. გრძელი მახვილი საომრად სჭირდებოდათ, ხოლო მოკლე, საჭიროების შემთხვევაში, შეეძლოთ თავის მოსაკლავად გამოეყენებინათ.

[24] „... რბის ჭიჭეი-ჰანაგამი“... – ძველ იაპონიაში ცხვირსახოცები (ტუალეტის ქაღალდი – ჰანაგამი) ქაღალდისგან მზადდებოდა.

[25] ამიგასა – ვეება წნული ქუდი, რომელიც პირისახესაც ფარავდა. სტუმარს შეეძლო მიეღო ასეთი ქუდი სიყვარულის უბნის შესასვლელში.

[26] ამიტაბა (იაპონურად ამიდა) – ერთ-ერთი ბუდისტური ღვთაება, მეტად პოპულარული იაპონიაში.

[27] ნაკამაჩი – სიყვარულის უბნის, ძოჭიმას მთავარი ქუჩა.

[28] „... ჩემი ბატონის ციხის გალავნიდან“... – სამურაები, მომსახურე აზნაურები, ემსახურებოდნენ თავიანთ ფეოდალ სიუზერენს – თავადს. სიყვარულის უბანში სამურაებსა და მოქალაქეებს ერთნაირი უფლებები ჰქონდათ. ტაჰის სიტყვებში გამოსტყვივის შეგნება ფულის ძალისა, რომელიც იმდროინდელ მზარდ სასაქონლო მეურნეობაში ვაჭარ-მოქალაქეს რეალურ უპირატესობას ანიჭებდა საზოგადოებაში.

[29] „... წმიდა ღამეთა ათეული“, „ათი წმიდა ღამე“ – წლის მეთათვის დღეები, 6-დან 15-მდე. ამ დღეებში ჯიოდოს (ბუდისტური სექტა) ტაძრებში იკითხებოდა საგანგებო ლოცვები. არსებობდა რწმენა: „ვინც წმიდა ღამეთა ათეულში აღესრულება, ბუდად გადაიქცევა.

[30] ტემა“ – ერთ-ერთი ქ. ოსაკას სამი უბნიდან. აქ მდებარეობს ტაძარი ტემა ტენჯინისა, – ასე დაერქვა სიკვდილის შემდეგ სუგავარანო მიჩიძანეს (845-903), რომელიც დიდი სახელმწიფო მოღვაწე, პოეტი და მეცნიერი იყო. განდევნეს კუნძულ კიუსიუზე, დაძაიჰუში, სადაც გარდაიცვალა კიდევ. სიკვდილის შემდეგ ღმერთად შერაცხეს და დღემდე ქ. ოსაკას მფარველ ღვთაებად ითვლება.

[31] წმინდა ზონარი – სარიტუალო დანიშნულების ჩაღის ბანარი (სიმენავა), წესისამებრ, სინტოისტური ტაძრის შესასვლელში ჰკიდებენ.

[32] უმედა, ქიტანო – სონეძაკის უბნის ჩრდილოეთით და აღმოსავლეთით მდებარე ადგილები; იმხანად ნაკლებდასახლებული იყო.

[33] ჰაჩიმანი – მეომართა მფარველი, იაპონური ეროვნული რელიგიის – სინტოს ერთ-ერთი პოპულარული ღვთაება.

[34] „...თითქოს ხეს მოსწყდა მარცხიანი მაიმუნივით...“ – იაპონური ხალხური ანდაზა ამბობს: „მაიმუნი რომ მაიმუნია, ისიც კი ვარდება ხიდან“.

[35] „მელაძია“ – იაპონური ხალხური რწმენით, მელასა და მაჩვს ძალუძთ მშვენიერ ქალწულად გარდასახვა.

[36] სეკი-ნო მაგოროკუ – მახვილთა წრთობის ცნობილი ოსტატი, ცხოვრობდა მე-16 საუკუნეში. ამავე სახელით იხსენიებდა რამდენიმე მისი მიმდევარიც.

[37] „... და თავს ვინონებ ოინბაზობით, ვით მასხარების პროცესიაში...“ – ე. ოსაკას რამდენიმე ტაძარი საკულტო დღესასწაულებში ტაკიმასხარათა წარმოდგენას მართავდა. სამურაებდა გადაცმული მოქალაქენი მონაწილეობდნენ ეგრეთწოდებულ მეომართა ლაშქრობაში.

[38] „... და ნაჩქარევად ამოიღებს გულისჯიბიდან მომცრო ბოხჩაში მიგულებულ ჯადო-ბარათებს...“ – ასეთ ბოხჩაში ინახავდნენ ქალღმერთისა თუ ხის ავგაროზებს. ტაძრის ბეჭედდასმული ავგაროზები თითქოს სწეულებათა და სხვადასხვა უბედურებისაგან, იცავდა ადამიანს, „წერილობითი აღთქმანი“ დაწერილი იყო საგანგებო ქალღმერთს, რომელიც ტაძრებში იყიდებოდა. ეს ავგაროზები წმინდად ითვლებოდა, აკრძალული იყო მათი დახევა ან გადაგდება, მხოლოდ ცეცხლში შეიძლებოდა დაენვათ; აღთქმის დამდები იფიცებდა ღმერთებს და არსთაგამრიგეს მოუწოდებდა, – ზეციური რისხვა დაეტეხა მისთვის, თუ თავის პირობას უღალატებდა.

[39] ამამიცუ-კამი – ტემა ტენჯინის პოეტური სახელწოდება, იხ. 30-ე შენიშვნა.

[40] კოტაცუ – იატაკში ჩატანებული კერია, რომელსაც ხის ნახშირით ახურებენ, ზედ ცხაურს დაადგამენ და საბანს გადაათარებენ. ზამთარში მთელი ოჯახი მიუჯდება კოტაცუს და საბანქვეშ ითბობს ფეხებს.

[41] „... ფუსფუსებს ო-სან, შირმებს აყუდებს...“ – იგულისხმება ორკარიანი დაბალი შირმები, რომელთაც საწოლის თავთან დგამენ გამჭოლი ქარისაგან დასაცავად.

[42] ბუ – ფულის ძველებური ერთეული.

[43] „...კუმანოს ტაძრის წმინდა ქალაღი“... – კუმანოს ტაძრებში აღთქმისათვის საგანგებო ქალაღდს ამზადებდნენ. ქალაღდის წინა გვერდზე ტაძრის სახელთა იეროგლიფები იყო ჩანერიღი. ეს იეროგლიფები სანსკრიტული დამწერლობის ყაიდაზე სრულდებოდა და თავისი ფორმით ყორანთა გუნდს წააგავდა. ყორნები კუმანოს ტაძრის ღვთაებათა მოციქულებად მიაჩნდათ. თვითონ აღთქმა კი ქალაღდის უკანა გვერდზე ინერებოდა. ლეგენდის მიხედვით, ყოველთვის, როცა კი ქალაღდზე აღთქმის ტექსტს გადაიტანდნენ, მთის ტაძრებში სამი ყორანი კვდებოდა ერთდროულად.

[44] ბრამა, ინდრა, ოთხი თავადი, ბუდა, ბოდისატვა – ინდური ღვთაებები, რომლებსაც მოგვიანებით იაპონელებიც აღიარებდნენ.

[45] „... ტახის მეორე დღეს...“ – ტახი – ძველი ჩინურ-იაპონური კალენდრის ერთ-ერთი ციკლური ნიშანი. „ტახის დღე“ მეათე თვის შუა რიცხვებს ემთხვეოდა. ეს იყო „ვერიის პირველი ანთების“ ბედნიერი დღესასწაული და ოჯახში შესაბამისი ცერემონიით აღინიშნებოდა.

[46] „... მოქსის საფენებს იდებს ტანზე...“ – მკურნალობის მეთოდი იაპონურ ხალხურ მედიცინაში. მოქსა – ბალახია ერთგვარი.

[47] „... ახლავე თუ შვიდას ორმოცდაათი მომმე არ გავიღე ახალ ვერცხლზე...“ – ფულის ღირებულება იაპონიაში მისი მოჭრის თარიღით განისაზღვრებოდა.

[48] ჰაბუტაე – ძვირფასი აბრეშუმის ქსოვიღი.

[49] „... ახლავ ყვებიან, მოგეხსენებათ, მის სავალალო ნამოქმედვზე...“ – არსებობს მეთევზე ურასიმას ძველთაძველი ლეგენდა: ერთხელ ურასიმა ღრმად შესულა ზღვაში, ზღვათა მეფის სასახლეს მისდგომია და მისი ქალიშვილი შეურთავს ცოლად. სამი წლის შემ-

დეგ მშობლიური სოფელი მონატრებია; ცოლს სკივრი მიუცია მისთვის და გაუფრთხილებია, არ გახსნაო. ამასობაში დედამიწაზე მთელი ასწლეულები გასულიყო. ურასიმას მაინც გაუხსნია სკივრი. სკივრიდან თეთრი კვამლი ამოფრქვეულა. მეთევზე უცებ დაუბერებია და მოუკლავს.

[50] „... არ დაგავიწყდეს დილაადრიან კუვიაიმას აბის მიცემაც...“ – ხალხის რწმენით, კუვიაიმას აბები ბავშვებს ყოველგვარი დაავადებისაგან კურნავდა. როგორც ვარაუდობენ, ამ წამლის რეცეპტი მე-16 საუკუნეში კორეიდან გამოუტანია ვინმე ღვთისმსახურ კუვიაიმას.

[51] „...აგერ, საცაა გასრულდება ხარის საათი...“ – დრო ღამის სამი საათიდან ოთხის ნახევრამდე.

[52] „... მთვარით ტკობის უამს“,,, – იგულისხმება სახალხო დღესასწაული, რომელიც აგვისტოში, მთვარის ავსების ღამეს იმართებოდა.

[53] ბონზა – აქ, შესაძლოა, მასხარა იგულისხმებოდეს.

[54] დონო – თავაზიანი მიმართვის ფორმა შუა საუკუნეების იაპონიაში.

[55] ჰარაკირი – მუცლის გამოტატვრა; თვითმკვლელობის მეთოდი შუა საუკუნეების იაპონიაში.

[56] კაცურაკი – ამავე სახელწოდების მთის ღვთაება. თავისი სიმახინჯის გამო დღის სინათლეს ერიდებოდა და მხოლოდ ღამით გამოდიოდა გარეთ.

[57] ბუ – აქ: სიგრძის ერთეული, უდრის 3,03 მილიმეტრს.

[58] კონოე – ერთგვარი კალიგრაფია, კონოე ნობუტადას (1565-1614) მიერ შემოღებული.

[59] „... ყრმა მსახიობთა თავსაბურავი...“ – ხელისუფალთა ბრძანებით, კაბუკის თეატრის ახალგაზრდა მსახიობ ვაჟებს თმა შუბლს ზემოთ, საქორჩეზე უნდა მოეპარსათ. შიშველი შუბლის დასათვარავად საქორჩეზე წითელ ქუდს იხურავდნენ, რაც შემდეგ მოსახლეობაშიც გავრცელდა.

[60] საკია-მუნი – ძველი ინდოელი ფილოსოფოსი, ბუდისტური მოძღვრების ფუძემდებელი.

[61] კარმა – ბუდისტური მოძღვრება ბედისწერის შესახებ, რომლის მიხედვითაც ყოველი ადამიანი თავისი მოქმედებით განსაზღვრავს საკუთარ ბედს ამქვეყნადაც და მომავალ დაბადებებშიც.

[62] „... დაიტაცებენ ფერად ქალაქებს...“ – შუა საუკუნეების იაპონიაში თიხის ან ხის დაფებზე იბეჭდებოდა ერთგვარი ფურცლები, რომლებზედაც დასურათხატებული იყო ესა თუ ის მნიშვნელოვანი მოვლენა: მიწისძვრა, აჯანყება, სიკვდილით დასჯა და სხვ.; ამ ფურცლებს ქუჩა-ქუჩა ჰყიდნენ მოხეტიალე მომღერლები.

[63] „... სუგავარა-ნო მიჩიძანე შეჩერებულა...“ – თქმულების მიხედვით, შორეულ გადასახლებაში გამგზავრების წინ სუგავარა-ნო მიჩიძანემ თავის ბაღში ლექსით მიმართა აყვავებულ ქლიავის ხეს და სთხოვა, გაზაფხულზე ისევ აყვავებულიყო, არ გამხმარიყო პატრონის დარდით. როცა იგი გაემგზავრა, ქლიავის ხეც მასთან გადასახლდა ცუკუსის (კიუსიუს) კუნძულზე, ხოლო ალუბლის ხე ერთ ღამეში გახმა დარდისგან. მეორე ლექსით პოეტმა თურმე ფიჭვის ხეს უსაყვედურა – მხოლოდ შენ დარჩიო გულგრილი ჩემი გაძევებისადმი, რის შემდეგაც ფიჭვიც მასთან გადაფრენილა. სწორედ ამ ლეგენდას იყენებს ჩიკამაცუ მაჩიუკის დასაწყისში.

[64] ტენჯინის ხიდი – ერთ-ერთი ყველაზე გრძელი ხიდი ე. ოსაკაში. ამ ხიდის გაღმა მდგარა ჯიჰვის სახლი.

[65] „... და ჰუსიმიდან ზანტი ზმორებით შემობრუნდება ღამის ბორანი...“ – ღამის ბორანი დილაუთენია მოადგებოდა ხოლმე ნაპირს.

[66] „... ჩვენ გადავივლით დანის პირებზე, სადაც სამმაგად ძლიერია ჩქერთა დინება...“ – იაპონელთა უძველესი რწმენით, საიქიოს და სააქაოს ერთმანეთისაგან სამი სხვადასხვა სიღრმის მდინარით იმიჯნებოდა. ყველაზე ღრმა მდინარეზე ალესილი დანები იყო გადებული, რომლებზედაც ცოდვილ სულებს უნდა გაევილოთ.

[67] ლოტოსის სუტრა – ბუდისტური წმინდა წიგნი, რომლის ერთი ნაწილი ეძღვნება ქალღმერთ ქანოს (“ქანონ-სამა”). ინდოეთში, ზაფხულის წვიმიანობისას, ღვთისმოსავეები განმარტოებით კითხულობდნენ და ინერდნენ სუტრებს; ეს ბუდისტური ჩვეულება მოგვიანებით იაპონიაშიც გავრცელდა.

[68] „...უკან დაგვრჩება სანახები „ქიობასისა“... – „ქიო“ იაპონურად „წმინდა წიგნს“ ნიშნავს, ასევე სუტრასაც; „ბასი“ კი ხიდად ითარგმნება.

[69] „... ხიდი ნარისა“ – უკანასკნელი, მეთორმეტე ხიდი მდინარე ნამაძიზე. „ნარი“ სიტყვასიტყვით „გარდასახვას“, „გარდაქმნას“ ნიშნავს.

[70] ნოდას ყურე – კუნძულ ამიჯიმას ჩრდილო-დასავლეთით მდებარეობს.

[71] „... გასათვლელია ას რვა მარცვალი...“ – ხუდაელთა კრიალოსანი ას რვა მარცვალს შეიცავს.

[72] დაიჩიოს ტაძარი – ბუდისტური სექტის, ჯიოდოს სამლოცველო, ღვთაება ამიტაბას სახელობაზე აგებული.

[73] „... მებადურების ცივი კუნძული...“ – ამიჯიმაზე მეთევზეები ბინადრობდნენ. მათი სახლების წინ, ჩვეულებრივ, ბადეები იყო ხოლმე გამოფენილი. აქედან წარმოდგება კუნძულის სახელწოდებაც (ამიჯიმა – „ბადეთა კუნძული“).

[74] „... მინა, წყალი, ცეცხლი და ქარი...“ – ბუდისტური მოძღვრების მიხედვით, ყოველი არსი ამ ოთხი ელემენტისაგან არის შექმნილი.

[75] სუსუკი – მაღალი, ბუსუსა ბალახი; ვაციწვერას წააგავს.

[76] „ნამუ სამბო!“ – დაახლოებით: „უფალო შემინყალე!“

[77] „... თავით ჩრდილოეთს...“ – დაკრძალვის ბუდისტური წესი.